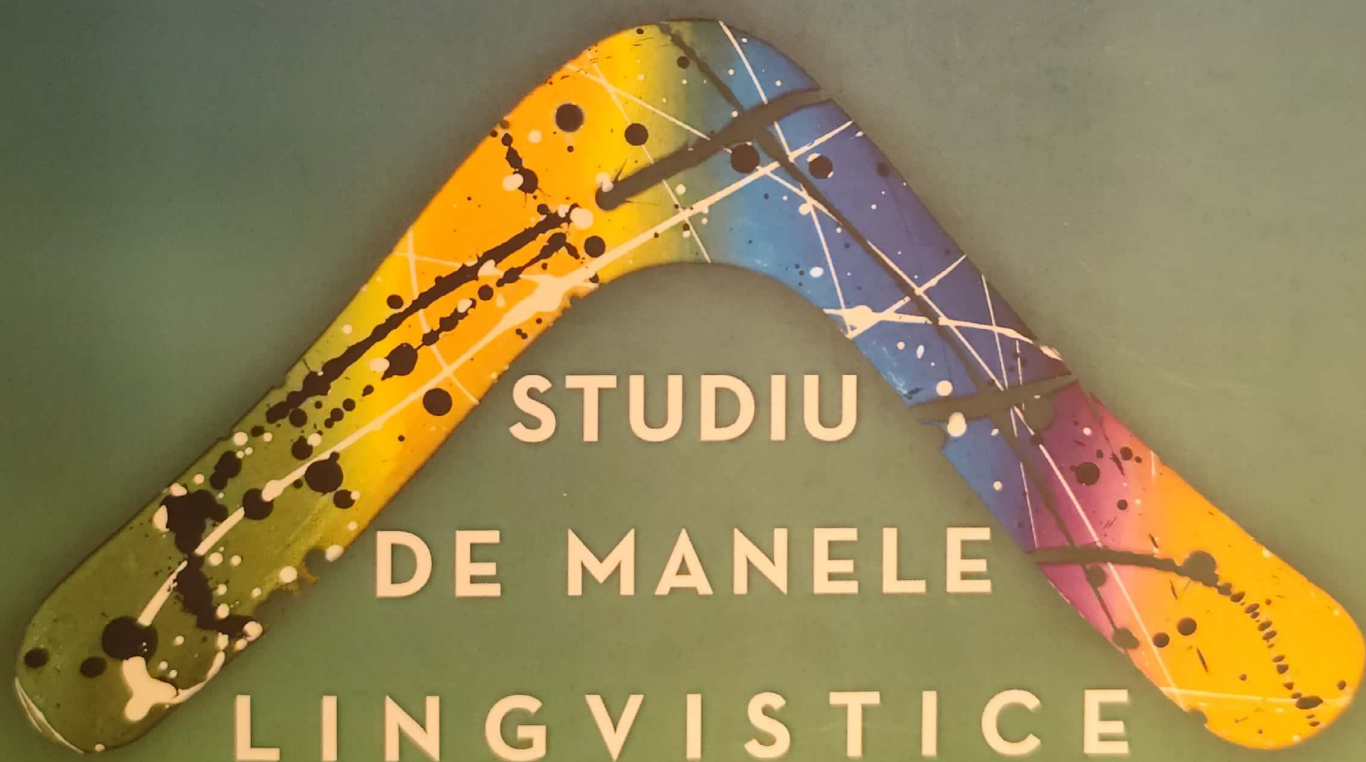

PROF. MARIANA BADEA

BUMERANGUL CUVINTELOR

STUDIU
DE MANELE
LINGVISTICE

Prof. MARIANA BADEA

Bumerangul cuvintelor

STUDIU DE MANELE LINGVISTICE

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2024

Descrierea CIP poate fi consultată pe site-ul
Bibliotecii Naționale a României.

© Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate.
Această carte nu poate fi reprodusă parțial sau total,
prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice alt mijloc,
fără permisiunea în scris a Editurii pentru Artă și Literatură.

Copyright © Editura pentru Artă și Literatură, 2023
Toate drepturile rezervate

Editor: Violeta Borzea
Corector: Cristina Teodorescu

ISBN 978-630-6635-09-2

Cuprins

Prefață. M-AM SIMȚIT RĂZBUNATĂ (Odilia Roșianu)	9
Cuvânt-înainte. SUNT PROFESOARĂ DE CUVINTE!	11
LIMBA ROMÂNĂ – ESENȚA IDENTITĂȚII NOASTRE!	13
O CONSOANĂ CU... FIȚE!	16
CRATIMA ȘI RĂSFĂȚUL POLITIC!	20
„SĂ AIBĂ” – NIMICIT de „ <u>să aivă</u> ” și „ <u>să aive</u> ”!	24
ACUM SUNT CINCI!	27
Nici „NU SE MERITĂ”, nici „SĂ TE RIȘTI”	32
FII DEȘTEPT! NU FI PROST!	35
AVEM NEVOIE sau ESTE OBLIGATORIU?	39
Vă rog SĂ LUAȚI CUNOȘTINȚĂ de ceea ce VĂ ADUC LA CUNOȘTINȚĂ!	43
Dacă VREI, atunci (neapărat) VOIEȘTI!	45
„DOMNIȘOARA STUDENT” sau „DOAMNA CROITOR”?!?	48
MASIVE, NUMĂRABILE, NONNUMĂRABILE	51
SCUZE CONTROVERSATE.	56
CU CÂTE „PIJAMALE” DORMI?!?	59
UNII LOCUIESC TEMPORAR ÎN BANI!	62
NU NUMAI NUMELE PROPRII!	66
SORA ȘI NORA CU MINGEA	70
NICIODATĂ LA CAPĂT!	74
BRAVO, N-AI STIL!	78
Nici 45 LEI, nici CÂȚIVA ZECI DE LEI! „ <u>DOISPREZECE MILIOANE</u> DE TELESPECTATORI”	84
DOAR SE SCRIE LA FEL! HEI, NU CHIAR TOATE!	90
PESTE DRUM DE O PROBLEMĂ... sau ÎN LOCUL EXACT OPUS	95
DIN CAUZA LUI DATORITĂ	98

DINTR-UNA ÎN ALTA	101
PE SECȚIE, PE ȘTRAND, PE TREN!.....	105
CARE PE CARE	110
ODATĂ DEMULT.....	113
LA MAXIMUM CU... MAXIM!.....	117
NICIUNUL, NICIUNA, NIMENI ȘI NIMIC	120
DESPRE „DREPT”	122
De DRAGOBETE, „DRAGELE MELE” AU INVADAT NETUL	124
UN PREDICAT DISCIPLINAT	128
PREDICATUL RĂPUS!	132
„ <u>E</u> STE SIMPLU! <u>E</u> STE DE AJUNS!”	136
CONSTRUCȚII CLITICE	140
ȘI ANUL ACESTA E PAȘTE.....	143
XENISMELE!.....	147
„NĂRAVUL DIN FIRE N-ARE LECUIRE” (Proverb românesc).....	151
TIMPUL ACORDAT OBSESIV.....	156
INEPȚIA INEPȚIILOR! „ <u>CA ȘI</u> ”	159
CALAMITĂȚI LINGVISTICE	163
MANELE LINGVISTICE REVĂRSATE ÎN ȘUVOI DE NIAGARĂ.....	166
CUVINTE CU PAPION.....	170
MAREA MÂRLĂNIE CU SPECIFIC ROMÂNESC!.....	174
DOOM-3 ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE	178
AVENTURA CUVINTELOR	185
MICI DICȚIONARE.....	189

Prefață

M-AM SIMȚIT RĂZBUNATĂ

Errare humanum est sed perseverare diabolicum spune un proverb latin, care mi se pare extrem de potrivit pentru pledoaria mea. Cu alte cuvinte, poți să greșești o dată – ești om și ești supus greșelii –, dar atunci când ți se atrage atenția și, mai ales, ți se explică totul cu răbdare, ce-ar fi să te îndrepti, să nu devii „diabolic”?

Pentru cei îndrăgostiți de limba română, de gramatica ei, de vorbirea corectă și nuanțată, fiecare greșală gramaticală, lexicală sau de altă natură, dar din aceeași categorie, lasă o rană profundă, care cu greu poate fi obljită, mai ales atunci când se tot repetă, zi de zi, în toate mediile, ba chiar se amplifică. Și de aceea, datorită paginilor scrise de doamna Mariana Badea, mă simt răzbunată. Ba chiar vindecată, într-o oarecare măsură. Pentru că toate aceste derapaje sunt scoase la iveală, demascate – și apoi corectate, pe larg, cu nenumărate exemple, comparații și explicații.

Însă cartea *Bumerangul cuvintelor* nu este nicidecum una exclusiv „didactică”. O, nu, dimpotrivă! Cu umor șagălnic, cu ironie (chiar mușcătoare, câteodată), dar și cu tristețe de multe ori, autoarea ne pune, de fapt, în fața ochilor un roman polițist, unde întrebarea ce răsare nerăbdătoare în mintea cititorului, la orice sfârșit de capitol, este: „Care va fi următorul *criminal*?” De fiecare dată avem de-a face cu o înlănțuire de cuvinte și de expresii „blajine”, atacate și, în final, omorâte de „stricătorii de limbă”, printr-o „falsificare intelectuală”, prin „surogate lingvistice”, în timpul unor „concursuri de agramăți”, pe parcursul cărora toți se luptă pentru a ocupa locul I pe acest podium dizgrațios.

Pe lângă conaționalii retrași, care fac greșeli, în funcție de vârstă, la ei acasă sau la școală, există cei care propagă, diversifică și îmbogățesc cu un mare zel toate aceste cusururi lingvistice, adică jurnaliștii, indiferent de locul în care aceștia se manifestă: TV, presă scrisă, presă online sau, pur și simplu, „social media”. Atunci când a apărut, în anii ‘90, sloganul „Cu televizorul ați mințit poporul!”, acesta se referea doar la mesaje în sine, la fondul acestora. Acum, nu e vorba numai despre televizor și nu mai există doar problema minciunii știrilor: nu, în prezent ne mint (și) cu privire la faptul că ei cunosc limba română (de literatură, nici nu mai vorbim) și declanșează un rău cumplit, ucigând-o cu sânge rece. Și lăsându-ne, după cum bine scrie autoarea, fără „oxigen gramatical”. Se pare că nu li s-a adus niciodată la cunoștință îndemnul lui Caragiale, adresat jurnaliștilor: „Cinste și gramatică, acestea sunt cele dintâi condiții ale unei prese bune”.

În cazul în care bănuieți că sunt luați în vizor doar „muritorii” care comit greșeli, vă înșelați. Sub aceeași lupă bine calibrată intră și noul DOOM, care, deși ar trebui să fie un exemplu de perfecțiune în acest domeniu, dovedește slăbiciuni chiar de la primele pagini, respectiv de la *Cuprins*. Și nu se rezumă doar la ele.

Acestea fiind spuse, vă invit pe toți – elevi, părinți, profesori, jurnaliști, specialiști (indiferent de domeniu), traducători, medici, redactori, oameni de știință, muncitori și, în general, cei care (afirmă că) vorbesc limba română – să părăsiți comoditatea unei utilizări a 100 de cuvinte, inclusiv acelea greșite, și să intrați împreună în „frumoasa și cumintea limbă română”, așa cum o numea același Nenea Iancu. Primul pas (și cel mai potrivit) este chiar această carte.

Bumerangul este acel obiect (armă, jucărie) care revine, cu viteză, la locul de aruncare. Prin urmare, „bumerangul cuvintelor” se va întoarce la noi – dar tot de noi depinde și dacă ne va distruge sau nu!

Odilia Roșianu

redactor-șef *Literatura de azi*

MOTTO:

„Nu trebuie să ratăm clipa de dragul eternității,
iar eternitatea nu ne aparține.”

DINU SĂRARU

Cuvânt-înainte

SUNT PROFESOARĂ DE CUVINTE!

MOTTO:

SĂ FII BOLNAV DE LIMBA ROMÂNĂ!

(MARIANA BADEA)

Sunt profesoară de cuvinte și cred cu tărie în forța **CUVÂNTULUI** rostit sau scris! O exprimare clară îți protejează personalitatea, cu singura condiție ca și gândirea să fie limpede. În ultima vreme, cuvintele s-au împuținat, s-au crispat, au născut stereotipii, s-au deformat și s-au schimonosit, de aceea și puterea lor este ignorată de o mare parte dintre românii contemporani.

Să apărăm împreună și cu sârguință **LIMBA ROMÂNĂ** de agresorii inconștienți, să o salvăm din mahalaua intelectuală în care au împins-o inculții, cu o nepăsare condamabilă. De altfel, consecința evidentă a lipsei totale de interes pentru sensul cuvintelor și, deci, pentru sensul vieții, este dezvoltarea fără precedent a unei mahalale sufletești și a unei culturi suburbane.

Sunt bolnavă de limba română! **CUVÂNTUL**, cu forța lui Divină, definește arta de a reflecta că nu suntem la fel, că atunci când îți înțelegi gândurile și ești sigur pe subiect, cuvintele vin de la sine și comunică firesc și eficient cu oricine.

NIAGARA AGRAMAȚILOR, A FLECARILOR ȘI A IGNORANȚILOR NE INUNDĂ ZILNIC EXISTENȚA!

Prof. Mariana Badea

„Trăiască frumoasa și cumintea limbă română! Fie în veci păstrată cu sfințenie această scumpă Carte-de-boierie a unui neam călit la focul atâtor încercări de pierzanie.” (Ion Luca Caragiale)

* * *

Dacă în loc de impozitele actuale și numeroase s-ar institui o singură taxă, una singură, pe GREȘELI DE EXPRIMARE ȘI GREȘELI GRAMATICALE, bugetul țării ar fi enorm, s-ar plăti datoriile externe și s-ar mări nesferat salariile și pensiile. În plus, nici n-ar mai trebui să se lupte nimeni cu Gramatica limbii române.

Atâtea beneficii...

INEPȚIA SALVEAZĂ ROMÂNIA!

LIMBA ROMÂNĂ – ESENȚA IDENTITĂȚII NOASTRE!

MOTTO:

**„GRAMATICA ESTE UN IMN ÎNCHINAT
LIMBII ROMÂNE”**

(MARIANA BADEA)

LIMBA ROMÂNĂ este o **limbă romanică** sau **neolatină** și a luat naștere după Războiul de Cucerire a Daciei de către romani (105-106), când limba latină este însușită de către băștinași. Prin contopirea dintre **GETO-DACI** și **ROMANI** s-a născut **POPORUL ROMÂN**, iar peste **LIMBA GETO-DACĂ** s-a suprapus **LIMBA LATINĂ VULGARĂ/POPULARĂ**, formându-se **LIMBA ROMÂNĂ**. Latinitatea limbii române a fost demonstrată cu argumente lingvistice de **cronicari**, de **Dimitrie Cantemir**, de **corifeii Școlii Ardelene**, de **Bogdan Petriceicu Hasdeu** ș.a.

Primul document în limba română, datând din **1521**, este **„SCRISOAREA LUI NEACȘU DIN CÂMPULUNG CĂTRE JUDELE BRAȘOVULUI, HANS BECKNER”**, prin care i se comunică primarului Brașovului că turcii pregătesc o invazie militară în Transilvania. Din analiza celor opt fraze care compun acest text reiese, cu certitudine, faptul că se scrisese în românește și până la această dată.

Începând cu **secolul al IX-lea și până în 1860**, scrierea în limba română s-a făcut cu **ALFABETUL CHIRILIC**, compus din 43 de litere și creat de frații călugări Chiril și Metodieu. Trecerea la alfabetul latin nu a fost nici bruscă și nici ușoară, ci a cunoscut faze intermediare. Până în

1844 s-au creat **ALFABETE DE TRANZIȚIE**, în care caracterele chirilice au fost înlocuite, treptat, cu litere latine.

OFICIALIZAREA LIMBII ROMÂNE ȘI A ALFABETULUI LATIN are loc în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, începând cu anul 1860. În „*Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*”, editat de Academia Română în 2005, precum și în cel din 2021, se specifică: „*Limba română modernă se scrie cu alfabetul latin. Până în 1860, limba română s-a scris, de regulă, cu alfabetul chirilic și, mai ales în ultima perioadă dinainte de adoptarea oficială a alfabetului latin, cu un alfabet de tranziție. Alfabetul actual al limbii române are 31 de litere. Toate literele sunt perechi: litera mare (numită și majusculă sau, mai rar, capitală) și literă mică (numită și minusculă sau, în domeniul tipografic, de rând.)*”.

O caracteristică unică între limbile Planetei definește un fenomen lingvistic și anume că **LIMBA ROMÂNĂ ESTE UNITARĂ**, adică se vorbește la fel pe întreg teritoriul țării, cu variații regionale puțin semnificative. Mai mult decât atât, **limba română vorbită este foarte apropiată de limba română literară**.

Influențe ale altor limbi aparținând naționalităților migratoare care s-au perindat pe meleagurile noastre au conferit limbii române alte caracteristici aparte: „*Cinci litere reiau câte o literă de bază, de care se deosebesc prin prezența, deasupra sau dedesubt, a trei semne diacritice: căciula așezată deasupra lui a: ă; circumflexul pus deasupra lui a și i: â și î; virgulița, sub s și t: ș și ț. Semnele diacritice se notează în limba română și la literele mari, însă punctul suprapus nu se notează la I și J mari, iar în scrierea de mână, frecvent, nici la j mic.*”

„FOLOSIREA SEMNELOR DIACRITICE ESTE OBLIGATORIE!”

„Alfabetul limbii române cuprinde nouă litere-vocale: a, ă, â, e, i, î, o, u și y, care notează sunete-vocale și sunete-semivocale. Celelalte 22 de litere din alfabetul românesc sunt litere-consoane, care notează sunete-consoane.”

„Șapte litere mari au și valoare de **cifre romane**, din păcate, cunoscute de tot mai puține persoane și evitate, printre altele și pentru că ocupă mai mult spațiu decât cifrele arabe corespunzătoare.

Forma literelor de mână **nu** este fixată printr-o normă. Ea este parțial diferită pentru diversele generații școlare, cu motivații pedagogice mai mult sau mai puțin întemeiate.”

(DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC și MORFOLOGIC
al LIMBII ROMÂNE – edițiile 2005 și 2021)

O CONSOANĂ CU... FIȚE!

MOTTO:

„Nu este greu să înveți mai multe. Ceea ce este cu adevărat greu este să te dezbari de lucrurile învățate greșit.”

(MARTIN H. FISCHER)

„ICS”, „CS” sau „GZ”?

CONSOANELE limbii române sunt, în general, cumsecade, nu fac probleme vorbitorilor decât atunci când intervine matematica. Să afli valoarea lui „X” dintr-o ecuație este o dificultate stresantă și prin faptul că pronunția sa este altfel decât în textele obișnuite, adică i se spune „ICS”. În plus, în cuvântul „*exerciții*”, „ICS-ul” de la mate trebuie să aibă sonoritatea „GZ”: „*egzerciții*”! Și când turuie copiii alfabetul limbii române, tot ICS îi zic consoanei fițoase.

Fandoseala *consoanei* „X” este notorie și de aceea necesită explicații clare, ca să nu o prejudiciem prin sonorități false.

CONSOANA „X” se pronunță în texte „CS”, dar sunt cuvinte în care rostirea corectă este „GZ”.

◆ CONSOANA „X” se pronunță „CS”:

● Dacă X este în INTERIORUL CUVÂNTULUI, URMAT DE O ALTĂ CONSOANĂ: *expediție, extemporal, excepție, excursie, excavator, explorator, exprimare, extemporal, excentric, extraordinar,*

excelent, exces, exclus, exhibiție, exhaustiv, mixt, mixtură, boxă, a explica, a exceda, a exfolia, a exmatricula, a exclama, a exclude, extracție, a expune, a expira, text etc.

● Dacă X se află LA SFÂRȘIT DE CUVÂNT: *lux, vax, ax, fax, bax, fix, tix, box, ortodox, reflex, complex, pix, paradox, perplex, crucifix, duplex, pneumotorax, index etc.*

● Dacă X este LA ÎNCEPUT DE CUVÂNT, URMAT DE VOCALĂ: *xilofon, xenofob, xerox, a xeroxa, xenon* (gaz incolor), *xenofilie etc.*

● Dacă, uneori, X se găsește ÎNTRE VOCALE, dar NU EXISTĂ O REGULĂ FIXĂ: *axă, axial, exigent, elixir, a exagera, a taxa, exuberant, mixer, axiomă, exod, exorcism, maxilar, maxim, reflexiv, vexat, toxic, sintaxă, taxi, a anexa, a exagera, a exacerba* (a exagera), *a execra* (a detesta, a disprețui), *exegeză* (interpretare, comentare), *a exonera* (a se elibera de o obligație, de o datorie), *exorbitant* (excesiv), *a exulta* (a fi foarte fericit, a simți o bucurie mare), *exuberant* (expansiv), *oxigen, oxid, oximoron etc.*

◆ CONSOANA „X” se pronunță „GZ”, uneori, ÎNTRE VOCALE, dar NU există o regulă fixă: *auxiliar* (augziliar), *exemplu* (egzemplu), *examen* (egzamen), *exil* (egzil), *exact* (egzact), *exaltat* (egzaltat), *executiv* (egzecutiv), *exasperare* (egzasperare), *a exercita* (a egzercita), *exercițiu* (egzercițiu), *a exersa* (a egzersa), *a exista* (a egzista), *a executa* (a egzecuta), *a examina* (a egzamina), *a exalta* (a egzalta), *a exemplifica* (a egzemplifica) etc.

ATENȚIE!

★ Cuvintele care conțin „X” se pronunță cu „CS” sau cu „GZ” împreună cu **FAMILIA DE CUVINTE**.

* Au fost identificate **479 de cuvinte** cu pronunția consoanei X intervocalic în variantă „CS” și doar 74 în variantă „GZ”.

* În DEX, se indică în paranteză pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin X și se pronunță „GZ”: „EXISTĂ (pr.: eg-zis)”; „EXIL (pr.: eg-zil)”.

◆ Se pronunță „CS” în CUVINTELE FĂRĂ „X”, care, însă, se scriu cu „CS”. Termenii care au „CS” în interiorul cuvântului sunt puține, deci pot fi memorate: *rucsac, catadicsi, comics, îmbâcsi, fucsină, cocs, blocstart, micsandă, fucsie, facsimil, sconcs, vacs, Alecsandri*.

◆ Se pronunță și se scrie GRUPUL „CZ”/„GZ” în cuvintele: *eczemă, eczematos, zigzag*.

◆ CONSOANA „X” din finalul unor substantive sau adjective devine la PLURAL grupul „CȘ” + I (i = marca de plural):

sfinx – sfincși

complex – complecși

ortodox – ortodocși

lax – lacși

convex – convecși

perplex – perplecși

prolix – prolicși

reflex – reflecși

linx – lincși

index – indecși

conex – conecși

O transcriere fonetică distractivă nu este corectă decât... fonetic, în aceste cuvinte **litera „X”** se scrie obligatoriu... **X!**

Vei egzersa egzemplar pentru egzamenele cu egzerciții în care să-l afli pe ics și pe care să le egzecuți egzact, apoi să dai egzemple egzigue*.

◆ O dezbatere „QUEER”!

Ciudățenia propusă și susținută de „activiști queer” este așa-nu-mita „*formă neutră de gen*” din „*spectrul non-binar*”, adică pentru acele persoane care nu vor să se includă în sexul masculin sau feminin, ci se consideră în afara oricăruia dintre aceste genuri. În acest scop, au decis așezarea terminației „X” la substantive, pronume și adjective, ca să realizeze o „limbă română gueer” (gueer (engl.) = ciudat): *Totx învățăm aceastx limbx minunatx unx de la altx*.

Așadar, limbajul incluziv, nonsexit, neutru de gen alege consoana fițoasă „X” ca terminație obligatorie la substantive, pronume și adjective. Au fost dezbateri în Parlamentul European despre „limba gueer”.

**exiguu*, -uă, *exigui*, -ue, adj. (livr.) 1. Exigent. 2. Foarte mic, nesemnificativ, insuficient.

CRATIMA ȘI RĂSFĂȚUL POLITIC!

MOTTO:

*„În școală înveți o lecție și apoi dai un test.
În viață, dai un test care te învață o lecție.”*

(TOM BODETT)

DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC și MORFOLOGIC al LIMBII ROMÂNE – publicat la finele anului 2021 și cunoscut ca DOOM-3 -, a mângâiat cu **diminutive** „găletușa”, a dat afară din vocabular **dublele lexicale nefolositoare**, a statornicit **accentul și forma unică a cuvintelor** dar, mai ales, a **răsfățat semnele de punctuație**. Pe unele, nu pe toate, că ar fi fost plictisitor. Așa, ne-a uimit prin favorizarea unora și persecutarea altora.

I. RĂSFĂȚUL SEMNELOR DE PUNCTUAȚIE!

◆ Semnul de punctuație **PUNCTUL-ȘI-VIRGULA (;)** are **cratimă între cuvinte! Două! Punctul-și-virgula** marchează, în frază, o **pauză** mai mare decât cea redată prin virgulă și mai mică decât cea notată cu punct. **Punctul-și-virgula** structurează fraza în propoziții sau în grupuri de propoziții, dar constituie mai mult un mijloc **stilistic** decât gramatical, în funcție de preferința celui care scrie textul.

Cratima scrisă între aceste cuvinte este **normă în DOOM-2021** (p. 907).

◆ Semnul de punctuație **DOUĂ-PUNCTE (:)** are **cratimă între cuvinte**, anunță **vorbirea directă** sau o **enumerare, o explicație, o**

concluzie și indică o pauză, în general, mai mică decât cea notată cu punct. Se scrie atât la sfârșitul unei fraze sau propoziții, cât și în interiorul acestora.

Cratima dintre „două” și „puncte” este *normă* în DOOM-2021. (p. 489).

Celelalte SEMNE DE PUNCTUAȚIE, alcătuite tot din două-trei cuvinte, NU beneficiază de cratimă: linia de dialog, linia de pauză, semnul întrebării sau semnul exclamării etc., ci au rămas așa, nedezmierdate, fără cratimă și fără argumente.

♦ **PUNCTUL** se notează la sfârșitul propoziției asertive sau al frazei cu înțeles de sine stătător și marchează *pauza în vorbire*.

NU se notează niciodată punct:

♦ după *titluri de cărți, de opere literare sau muzicale*:

* „*Psihologia fricii*”; „*O scrisoare pierdută*”; „*Aida*”

♦ după *formulele de adresare* (în scrisori, cuvântări), când se pune *virgulă* sau *semnul exclamării*:

* *Dragii mei, ; Oameni buni!*

♦ după *abrevierile* formate din *prima și ultimele litere* ale cuvântului:

* *dl; d-ta; d-voastră; d-tale*

♦ după *abrevieri de genul*:

* *Tarom, Romarta*

♦ după *simbolurile și prescurtările din chimie, fizică și matematică*:

* *O (oxigen), H (hidrogen), V (viteză) km, kg, triumphiul ABC*

Excepție: prin tradiție, se scriu cu puncte: *P.S.* și *P.P.S.* (DOOM-3)

♦ după *punctele cardinale*:

* *N; S; E; V; N-E; S-V*

II. CRATIMA POLITICĂ

♦ Soția președintelui de stat are cratimă: PRIMĂ-DOAMNĂ, s.f., g-d. art. *primei-doamne*, pl. *prime-doamne*, art. *primele-doamne*.

Dacă este numai „**primă doamnă**”, fără cratimă, are sensul „**doamnă de onoare**” și se scrie pur și simplu în două cuvinte separate: „+**primă doamnă** adj. + s.f. (~ de onoare).”

♦ Cf. DOOM-3, **cratimă** are și termenul **PRIM-MINISTRU** (**PREMIER**) s.m. art. *prim-ministrul/primul-ministru*, pl. *prim-miniștri*, art. *primi-miniștrii/primii miniștri* (**Cancelaria Prim-Ministrului*, dar și **Corpul de Control al Primului Ministru*”, acestea fiind substantive proprii).

Cu totul altfel (!) se scrie același termen, dar fără cratimă: „+**prim ministru** (cel dintâi ministru) adj. + s.m., art. *primul ministru*, pl. *primi miniștri*, art. *primii miniștri*. (**Primul ministru român de Externe a fost Vasile Alecsandri*).” (DOOM-3)

În opinia mea, actualul PRIM-MINISTRU va deveni – după ce nu va mai ocupa funcția – doar primul ministru al coaliției XYZ, nu?! Deocamdată, PRIM-MINISTRUL are **cratimă**.

La prima-doamnă nu ne mai referim, pentru că nu știm dacă va fi vreodată și fără cratimă.

ATENȚIE! ATENȚIE!

Pentru cei care postează pe rețelele de socializare, pe contul de facebook, pe intagram, în general, pe internet!

Există **REGULI** precise pentru scrierea semnelor de punctuație! Pe mine mă indispuce când văd semnele de punctuație puse în fel și chip, mai ales cele cu multe blancuri ori cele înghesuite, care diminuează mult sensul mesajului.

* „În general, **semnele de punctuație se scriu imediat după cuvânt, adică nu sunt precedate de blanc, ci urmate de blanc: virgula, punct-și-virgulă, două-puncte, semnul exclamării, semnul întrebării.**

♦ Înainte de paranteză se lasă blanc, dar nu se lasă și după scrierea parantezei;

♦ Apostroful nu este precedat nici urmat de blanc în interiorul cuvintelor.

- ♦ Bara oblică nu este precedată, nici urmată de blanc.
- ♦ Linia de pauză este precedată și urmată de blanc.
- ♦ Punctul nu este nici precedat, nici urmat de blanc în abrevieri, dar punctul final este, firește, urmat de blanc.”

(DOOM-3, p.56-80)

Din nou, ATENȚIE!

✱ Abrevierea termenului „pagină” nu mai este „pag.”, așa cum a fost vreme îndelungată, ci acum, cf.DOOM-3, pagina se abreviază doar cu o consoană: „p.”

(DOOM-3, p.56-80)

„SĂ AIBĂ” – NIMICIT de „să aivă” și „să aive”!

MOTTO:

„Știu că nu ești de acord cu mine, dar asta nu te împiedică să faci măcar acordul între subiect și predicat.”

(CONSTANTIN ARDELEANU)

Acesta este prezentul, dar cum va arăta viitorul?!

Pe un loc fruntaș în ierarhia fărădelegilor gramaticale se situează formele „să aibe” și „să aive”! Am auzit foarte puține persoane care pronunță corect „SĂ AIBĂ”. M-am întrebat dacă nu cumva am luat-o razna și sunt total neinformată despre faptul că DOOM ar fi admis „triple” literare. Toată viața am crezut (ce naivitate!) că oricine știe măcar să conjuge „a fi” și „a avea”, să facă acordul predicatului cu subiectul, dar de la fosta „ministreasă” înoace m-am „desconvins”, cum zicea nepoțica mea, Rontzi.

Cel mai deprimant este să auzi varianta „să aibi”: „*Trebuie să aibi bani pentru tratament*”.

Vă povestesc o întâmplare reală, trăită de mine „în direct” și care mi se pare emblematică pentru prăbușirea învățământului românesc, pentru mediocritatea care amenință să pună stăpânire pe țară.

În catalogul unui supermarket, mi-au plăcut niște huse pentru scaunele de la mașină, așa că, dis-de-dimineasă, m-am dus împreună cu soțul să le achiziționăm. Eram singurii clienți și doi-trei vânzători vlaguiți deja.

Îi explic unui tânăr cu privire ploioasă ce caut, el mă trimite la raft să văd singură dacă au sau nu respectivele huse. Nu erau! Ușor enervată, întreb ce rost are catalogul unei firme, nu acela de a informa clienții?!

Tânărul îmi răspunde cu un ton superior că firmele trebuie „să aive” astfel de cataloage pentru publicitate. Îl corectez din reflex, „să aibă”, nu înțelege, așa că plusează:

– Poate v-ar place alt model de huse. Uitați-vă la raft.

– „V-ar plăcea”, reacționez imediat, ca o profesoară ce sunt.

În sfârșit, undeva îi sună clopoțelul în creierul plictisit, își stimulează încrederea în sine și mă informează cu mândrie că a fost olimpic la română, faza pe școală!

Îmi pierd cumpătul și-i spun cu ironie că nu i-a folosit la nimic „performanța”. Atunci, cu un aer olimpic, îmi spune textual:

– De ce vorbești așa, doamnă?! Eu sunt student la două facultăți!

Întepenesc, fac ochii mari și întreb uluită:

– Ești student la două facultăți și ai serviciu de 10 ore pe zi?!?!?

– Da, îmi răspunde nonșalant, mi-am luat „servici” că mă plictiseam...

Reflexul meu funcționează: „serviciu”, zic. Plictisul lui învinge însă nu numai gramatica, ci și îndatoririle de „servici”, așa că ignoră cu dezinvoltură clientul și butonează sârguincios, cocoțat pe un scaun înalt, telefonul celular. Cred că era în sesiune...

În secunde următoare mi-au trecut prin minte anii studenției mele, admiterea la Facultatea de Litere, cu 17 candidați pe un loc, cei cinci ani de facultate (atâția se făceau atunci la Universitate), cu câte 16-18 examene pe an (oral și scris), licența cu probe orale și scrise plus lucrarea de diplomă care trebuia să fie originală și nemaivăzută...

Tânărul cu „servici” de 10 ore pe zi „studiază” la două facultăți și poate „să aibe” sau „să aive” toate șansele ca să devină ministru în Guvernul României, mai ales dacă-și va completa „studiile” cu două-trei adevărințe.

Am din ce în ce mai puține legături cu lumea în care trăiesc.

Dar încerc să mă obișnuiesc cu neobișnuitul...

ACUM SUNT CINCI!

MOTTO:

Mirosuri agramate respingătoare!

Gramaticile academice au năvălit și peste verbe, dar să nu ne indignăm pentru că le-au înmulțit după ce le-au examinat cu drag și cu atenție.

Cele patru conjugări ale verbelor au devenit cinci! Au rămas primele trei conjugări așa cum le știam din gramatica tradițională, la care s-au adăugat încă două. În total, cinci!

*CONJUGAREA I – terminația -a: a lucra, a învăța, a mânca, a copia, a (se) supăra, a se bucura, a pleca, a cânta, a îngenunchea, a veghea, a crea, a agrea, a preceda etc.

*CONJUGAREA a II-a – terminația -ea: a putea, a vedea, a părea, a dispărea, a apărea, a plăcea, a vrea, a cădea, a avea, a bea, a tăcea, a scădea etc.

*CONJUGAREA a III-a – terminația -e: a crede, a merge, a duce, a bate, a scrie, a alege, a cere, a conduce, a depinde, a culege, a spune, a zice, a compune, a face etc.

CONJUGAREA a IV-a – terminația -i: a vorbi, a citi, a fi, a veni, a glumi, a ști, a iubi, a clădi, a gândi, a aminti, a bănu, a voi, a porni, a trebui, a se sfi, a pustii, a prii, a înmi, etc. Singurele verbe care au doi „i” la infinitiv sunt: a se sfi, a pustii, a prii, a înmi.

CONJUGAREA a V-a – terminația -î: a coborî, a urî, a hotărî, a tăbărî, a izvorî, a vârî, a se posomorî, a pârî, a zăvorî etc.

În „GRAMATICA DE BAZĂ A LIMBII ROMÂNE”, editată de Academia Română, verbele de *conjugarea a IV-a* terminate în *i* și *î*, existente în gramatica tradițională, au fost separate și s-a constituit *conjugarea a V-a*. De menționat este faptul că nu toate gramaticile oficiale includ în conjugarea a V-a verbele cu terminația *-î*, ci le așază, ca în gramatica tradițională, tot în conjugarea a IV-a, împreună cu verbele terminate în *-i*.

În *Programa școlară și în manualele actuale de limba română* sunt clasificate **5 conjugări**.

◆ GREȘELI INSISTENTE!

Pe podium se situează cu succes *abaterea de la normă* prin transformarea verbelor de conjugarea a II-a, cu terminația „-ea”, în verbe de conjugarea a III-, cu terminația „-e”. Astfel, rezultă *forme greșite și adesea jenante* la timpurile și modurile care se formează cu *infinitivul* verbului.

* **a plăcea:** *mi-ar plăcea, i-ar plăcea, ne va plăcea*

NU: a place, mi-ar place, i-ar place, ne va place

* **a vedea:** *aș vedea, ar vedea, vom vedea*

NU: a vede, aș vede, ar vede, vom vede

* **a scădea:** *ar scădea, vom scădea, ei vor scădea*

NU: a scade, ar scade, vom scade, ei vor scade

* **a părea:** *ar părea, vor părea, ne va părea*

NU: a pare, ar pare, vor pare, ne va pare

* **a tăcea:** *aș tăcea, tu vei tăcea, tăceți!*

NU: a tace, aș tace, tu vei tace; tăceți!

* **a preceda:** *eu preced, tu precezi, el ea precedă, ei precedă*

NU: a precedea, eu precedez, tu precedezi, el ea precede; ei precedează

ATENȚIE!

* Să facem o comparație urât mirositoare cu verbul de conjugarea a II-a – **A PUTEA!** Dacă schimbăm din conjugarea a II-a, cu terminația „ea”, în verb cu terminația „e”, de conjugarea a III-a, formele lui ar fi:

* **a pute:** *aș pute (aș putea), ar pute (ar putea), vom pute (vom putea), va pute (va putea), vei pute (vei putea), veți pute (veți putea) etc.*

Poate această similitudine neplăcut mirositoare va fi mai convingătoare decât argumentele gramaticale!

Adică:

***Ne-ar plăcea** tuturor o excursie la munte!

NU: Ne-ar place tuturor o excursie la munte.

***Voi vedea cum și cine va putea** să ne deprime.

NU: Voi vede cum și cine va pute să ne deprime.

***Fără medicamente, îi va scădea** glicemia.

NU: Fără medicamente, îi va scade glicemia.

***Mi-ar părea bine** să mergem împreună la mare.

NU: Mi-ar pare bine să mergem împreună la mare.

***Tăceți! Liniște, vă rog!**

NU: Taceți! Liniște, vă rog!

◆ Există și reversul, când **verbele de conjugarea a III-a** (terminația -e) devin de conjugarea a II-a (terminația -ea), rezultând o **abatere gravă de la normă**: a făcea (*a face*), a bătea (*a bate*), a spunea (*a spune*), a pune (*a pune*).

Adică:

***Nu facem** mizerie în clasă!

NU: Nu facém mizerie în clasă!

***Mâine voi bate** covoarele.

NU: Mâine voi bătea covoarele.

BONUS!

◆ Sunt **greșite** formele verbale *(el) *precede, (el) *succede, (ei) *preced, (ei) *succed*. **Corecte** sunt formele la **indicativ prezent**: *(el, ei) precedă, succedă*, de la infinitivul verbelor de conjugarea I: *a preceda, a succeda*.

◆ **Verbele: a suferi, a acoperi, a oferi, a îngroșa** au la indicativ prezent, persoana a III-a singular și plural terminația „-ă”, **nu** „-e”: *suferă, acoperă, oferă, îngroașă*.

♦ **Verbele:** *a (se) pustii, a prii, a (se) sfii și a înmii* au la **infinitiv doi „i”**, ca urmare, la **indicativ perfect simplu, persoana I singular**, sunt **trei „i”**: *eu (mă) pustiii, eu priii, eu (mă) sfiii, eu înmiii*. Doar verbul *a se sfii* este mai folosit în exprimare, celelalte verbe, foarte rar. **Persoana a III-a singular** la indicativ, perfect simplu rămâne cu **doi i**: *el, ea se sfii, el, ea pustii* etc. La celelalte moduri și timpuri se păstrează în interiorul verbelor cei **doi „i”** de la **infinitiv**: *m-aș sfii, sfiind, sfiit* etc.

O abatere ineptă de la norma verbelor de conjugarea a IV-a este scrierea lor la forma de infinitiv cu doi „i”: *a trebuii, a devenii, a mulțumii*.

„HORĂ DE BĂIEȚI”

de Tudor Arghezi

„Într-o țară care-a fost
Era mare cel mai prost.
Bi-ba, ba-ba
Li-ba, la-ba.
Țara unde-i bun tutunul
Avea proști unul și unul.
Bi-bo, bo-bi
Ri-bo, ro-bi.
Cine-oleacă-avea de cap
Și-l puneă după dulap.
Hu-hu, bu-hu
Bu-hu, hu-hu.
Pentru că omul cel mare
Se-alegea după picioare.
I-ha, ba-ha
Ba-ha, i-ha.
Umblau solii prin norod
C-un carîmb și-un calapod.
Lu-la, la-lu
Vi-va, va-lu.

Și cinstirea ți se da
După talpă și pingea.
Da-du, du-da
Ga-gu, gu-da.
Dar deșteptii fiind prea mulți,
Au rămas pe drept desculți.
I-ha, pa-pa
Pa-pa, i-ha.
Am o minte vai de mine,
Și mă face de rușine.
Cio-ca, bo-ca
Bo-ca cio-ca.
Spune tu, pe ce-i cunoști
Dintre proști pe cei mai proști?
Zu-ri, zu-ra
Zu-ra, zu-ri.
După chică sau chelie?
După unghii sau simbrie?
Pa-vu, ga-vu
La-vu, la-vu.
Fincă, vezi, mai-marele
Și-ascunde picioarele.
Tra-la, la-la
La-la, la-la.”

Nici „NU SE MERITĂ”, nici „SĂ TE RIȘTI”

MOTTO:

„Prostia este infinit mai fascinantă decât inteligența! Inteligența are limitele ei. Prostia, nu!”

(UMBERTO ECO)

Poate că e dificil să fii pregătit pentru riscuri în afaceri, în viața personală, în demersurile de a-ți împlini un ideal. Important este să merite strădania de a fi un învingător în viață, iar pentru asta nu trebuie să renunți la eforturi, pentru că cei care nu riscă nu câștigă niciodată.

Succesul este o călătorie, nu o destinație, iar urcușul spre vârf nu este pentru răsfățați!

Cele două verbe „A MERITA” și „A RISCA” NU sunt niciodată reflexive, adică nu sunt precedate de pronumele reflexiv „SE”.

* * *

A MERITA, vb.I. Tranz. *A fi vrednic de răsplată sau de pedeapsă potrivit cu faptele sale (bune sau rele); a avea dreptul să primească o răsplată (bună sau rea); a i se cuveni, a meritarisi • A justifica, a îndreptăți prețuirea, interesul sau grija care i se acordă • Spec. (Despre mărfuri, obiecte de schimb) A justifica prețul cerut; a face, a valora.*

* * *

A RISCA, vb.I. Tranz. și intrans. *A-și pune în primejdie viața, onoarea etc.; a (se) expune unui pericol posibil. • Intrans. A participa*

la o acțiune nesigură, a acționa la noroc. • Refl. (Înv.) A cuteza, a îndrăzni, a se încumeta.

(DICȚIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE)

Niciunul dintre cele două verbe **nu** are notată marca „*refl.*”, adică reflexiv, așa cum se indică în cazul altor verbe în DEX.

Ca urmare, aceste verbe **NU** au niciodată și în nicio situație forma „a se merita” ori „a se risca”.

**Merită să citești acest roman.*

NU: Se merită să citești acest roman.

**Dacă plouă, nu merită să mai pleci la Sinaia.*

NU: Dacă plouă, nu se merită să mai pleci la Sinaia.

**Merităm un premiu pentru strădanie.*

NU: Ne merităm un premiu pentru strădanie.

**Riscă să-și piardă onoarea dacă e prins cu minciuna.*

NU: Se riscă să-și piardă onoarea dacă e prins cu minciuna.

**Ce zici, risc să copiez la examen?*

NU: Ce zici, mă risc să copiez la examen?

ATENȚIE!

*Cu timpul, semantica gravă a verbului „*a risca*” s-a diminuat, nu mai presupune un risc vital, ci a căpătat o subtilă *nuanțare preventivă* sau de *avertizare*:

**Copiii care mănâncă hamburgeri riscă să devină obezi.*

**Fumătorii riscă să se îmbolnăvească de cancer.*

*Adesea, verbul „*a risca*” este folosit **impropriu** pentru subiecte **neînsuflețite**:

**„Casa aceasta riscă să se prăbușească.”*

**„Dolarul riscă să se deprecieze.”*

BONUS!

● După verbul „A MERITA” se folosește verbul „a fi”, *nu se scrie direct adjectivul*: „merită să fie apreciată”, **NU**: *merită apreciată. (DOOM-3)

● Verbul „A COPIA” se conjugă adesea în mod greșit, chiar de către elevi, la care această acțiune este, cumva, o dorință de nestăpânit.

Conjugarea corectă este următoarea:

Indicativ prezent

<i>eu copiez</i>	<i>noi copiem</i>
<i>tu copiezi</i>	<i>voi copiați</i>
<i>el, ea copiază</i>	<i>ei, ele copiază</i>

Conjunctivul prezent are aceleași forme cu indicativul prezent, însă precedate de conjuncția „să” (că de aceea se numește „conjunctiv”), pentru că acest mod verbal se formează cu „să + **indicativ prezent** = *eu să copiez, tu să copiezi...* etc.

Formularea „El copie la biologie” riscă să fie înțeleasă altfel: băiatul respectiv poate fi doar o copie a biologiei! Adică, doar un substantiv-lucru, nu o ființă. Riscant!

„Într-o lume aflată permanent
sub stare de risc,
uităm adesea că există, totuși există,
și riscul pe cont propriu.” (...)

(Adrian Păunescu – „Pe cont propriu” – fragment)

FII DEȘTEPT! NU FI PROST!

MOTTO:

„Proștii mor, însă prostia e nemuritoare.”

(I.L. CARAGIALE)

Este de notorietate povestea lui Ion Creangă intitulată sugestiv „Prostia omenească”. Un om își părăsește familia și casa, când își vede nevasta și soacra plângând de mama focului din pricină că pisica ar fi putut răsturna un drob de sare peste bebelușul așezat pe lângă sobă. Cele două femei boceau cât le ținea gura, uitându-se la drob și la pisică: „Aulio, copilașul meu!” Bărbatul pleacă în lumea largă și hotărăște să se întoarcă la familie numai în cazul în care va găsi și alți proști în călătoria sa. Și a găsit! Mulți și chiar mai proști decât avea el acasă.

O subtilă legătură cu povestirea lui Ion Creangă o au verbele devenite predicate ca să urmărească îndeaproape ce face, ce este și cum este subiectul, cu scopul de a transmite tuturor vești.

Îndemnul „*Fii deștept, nu fi prost!*” are valențe educative și moralizatoare, fiind de multe ori rostit de părinți și, bineînțeles, este adresat copiilor.

La modul IMPERATIV, verbele exprimă *un îndemn, o poruncă* sau *o rugămintă*, iar enunțul are, de regulă, *semnul exclamării* la final:

**Fii deștept!*

**Nu fi prost!*

♦ **MODUL IMPERATIV** are numai persoana a II-a singular și plural (tu și voi).

Campion în folosirea greșită a imperativului este verbul „A FI”, la care scrierea cu un singur „i” sau cu doi „i” devine, pentru mulți, o imposibilitate inexplicabilă. Îl urmează cu succes verbul „A ȘTI”.

La fel de penibilă este și abaterea de la norma gramaticală a verbului „A FI” la **conjunctiv prezent, persoana a II-a singular**, unde „i”-ul dezlănțuie aceeași neputință.

IMPERATIV

AFIRMATIV

(tu) fi (deștept)!

(tu) știi!

NEGATIV

(tu) nu fi (prost)!

(tu) nu știi!

CONJUNCTIV PREZENT

(tu) să fi (deștept)

(tu) să știi (lecția)

(tu) să nu fi (prost)

(tu) să nu știi (lecția)

♦ **Modul INDICATIV, timpul VIITOR** se formează cu infinitivul (*a fi/a ști*), așa că ambele verbe au **un singur „i”** la toate persoanele: (*eu*) *voi fi/voi ști (...)* *ei,ele vor fi/vor ști*.

Lupta agramăților cu gramatica se duce pe un tărâm periculos pentru limba română, de parcă unii ar avea un scop distructiv. Vorbirea și scrierea corecte seamănă, pentru ei, cu efortul suprem de a escalada Everestul limbii române!

♦ **Verbele de conjugarea a II-a și a III-a**, terminate la infinitiv în -ea și -e, precum și unele de conjugarea a IV-a, terminate în -i (cele fără conjugarea cu *-esc*: *a iubi/ iubesc*) au la **IMPERATIV** aceeași formă cu **indicativul prezent, persoana a II-a**, și se pot confunda cu ușurință la o analiză gramaticală.

În cele mai multe cazuri, enunțurile imperative au **semnul exclamării** sau se poate sesiza **intonația imperativă de îndemn, solicitare sau rugămintă**.

- *Mergi în clasă! – modul imperativ
- *În fiecare zi mergi la școală. – modul indicativ, prezent
- *Mergeti mai repede! – modul imperativ
- *Mergeti acum la patinoar? – modul indicativ, prezent

ATENȚIE!

*Nu trebuie confundate **formele de persoana a II-a plural ale IMPERATIVULUI** cu cele de **persoana a II-a singular**, urmate de **pronumele -ți**:

- *Scrieți acest text! – imperativ, persoana a II-a plural: voi scrieți;
- *Scrie-ți temele mai repede! – imperativ, persoana a II-a singular: tu îți scrie (ție).
- *Puneți telefoanele în bănci! – imperativ, persoana a II-a plural: voi puneți;
- *Pune-ți geaca, să nu-ți fie frig! – imperativ, persoana a II-a singular: tu pune geaca ta;

BONUS!

IMPERATIVUL NEGATIV se formează de la INFINITIVUL VERBULUI respectiv: (a) face, (a) zice, (a) duce, (a) fi (cu un singur „i”).

MODUL IMPERATIV

VERBUL	<u>CORECT</u>		<u>INCORECT</u>
	AFIRMATIV	NEGATIV	
<u>(a fi)</u>	<u>fii!</u>	<u>nu fi!</u>	nu fii!
<u>(a face)</u>	<u>fă!</u> <u>faceți!</u>	<u>nu face!</u> <u>nu faceți!</u>	nu fă!/nu făcea! făceți!/nu făceți!
<u>(a da)</u>	<u>dă!</u>	<u>nu da!</u>	nu dădea!
<u>(a zice)</u>	<u>zi!</u>	<u>nu zice!</u>	nu zi!
<u>(a duce)</u>	<u>du!</u>	<u>nu duce!</u>	nu du!
<u>(a desface)</u>	<u>desfă!</u>	<u>nu desface!</u>	nu desfă!
<u>(a conduce)</u>	<u>condu!</u>	<u>nu conduce!</u>	nu condu!
<u>(a reduce)</u>	<u>redu!</u>	<u>nu reduce!</u>	nu redu!

Conceptia de a minimaliza importanta exprimării corecte mi-a fost lămurită de o bunică, al cărei nepot era în clasa a VIII-a și urma să susțină examenul de Evaluare Națională: „**Doamnă, i-am pus mediator doar la matematică, la română nu, pentru că o vorbește de mic!**”.

AVEM NEVOIE sau ESTE OBLIGATORIU?

MOTTO:

„Trebuie să înveți regulile jocului. Apoi, tot ce trebuie să faci este să joci mai bine decât oricine altcineva!”

(ALBERT EINSTEIN)

Este nevoie de limba română și de un limbaj clar prin care să se transmită ideile adevărate intenției celui care emite mesajul.

Trebuie să se știe regulile jocului lingvistic, apoi trebuie să se aplice în exprimare! Știrile false sunt „fake news” și reprezintă un așa-zis „jurnalism galben” sau un gen de propagandă prin care se răpândesc informații plătuite de către mass-media tradițională sau, cu xenism, de către „social media”, rostit englezește.

Astfel, s-a îndepărtat tot mai mult limbajul uzual de la o exprimare clară și pe înțelesul tuturor, ajungându-se la o falsificare intelectuală, un surogat lingvistic în care se macină cuvinte cu un ton superior, „în cea mai superioară exprimare”, „cu cea mai superioară” uitătură „a superiorității” de sine.

Se practică omleta de cuvinte pregătită de niște „chefi” agramați, care adună bogății din laicurile altor agramați, pe rețelele de socializare.

Verbul „A TREBUI” este încadrat în categoria **verbelor unipersonale** (persoana a III-a singular și plural) și **impersonale** (când exprimă ideea de necesitate/nevoie).

La **indicativ prezent**, verbul „A TREBUI” are o singură formă, „**TREBUIE**”, iar verbul care urmează se acordă cu subiectul, respectând persoana și numărul: eu trebuie să învăț, tu trebuie să înveți, el, ea trebuie să învețe/noi trebuie să învățăm, voi trebuie să învățați, ei, ele trebuie să învețe.

Este **greșită** conjugarea „el trebuiește/ei trebuieesc”!

La **conjunctiv prezent**, **persoana a III-a**, forma corectă este „**să trebuiască**”, **nu**: să trebuie.

Verbul A TREBUI are următoarele sensuri:

1) „A AVEA NEVOIE”

2) „A FI OBLIGATORIU SĂ, A FI NECESAR SĂ”

1) **A TREBUI = A AVEA NEVOIE**

◆ Atunci când înseamnă „A AVEA NEVOIE”, verbul „A TREBUI” este precedat de un **pronume în dativ** și urmat de **subiect**, care poate fi un obiect sau o ființă:

***Îmi TREBUIE multe medicamente pentru pneumonie.** (Am nevoie de medicamente.)

***Îmi TREBUIE un prieten ca să mă ajute.** (Am nevoie de un prieten ca să mă ajute.)

Forma la **indicativ prezent**, „**TREBUIE**”, rămâne **invariabilă**, indiferent dacă subiectul este la singular sau la plural, dacă este ființă sau lucru:

***Îi TREBUIE mai mult curaj la școală.** (Are nevoie de mai mult curaj la școală.)

***Ne TREBUIE două portocale și trei mere pentru compot.** (Avem nevoie de două portocale și trei mere pentru compot.)

NU: Îmi trebuiește un prieten ca să mă ajute.

NU: Ne trebuieesc două portocale și trei mere pentru compot.

◆ La MODUL INDICATIV, timpurile perfect simplu, perfect compus, mai mult ca perfect și viitor, verbul „A TREBUI” se acordă numai formal cu subiectul:

- **Îmi trebuiă două geamantane pentru vacanță.*
- **Mi-au trebuit două geamantane pentru vacanță.*
- **Îmi trebuiseră două geamantane pentru vacanță.*
- **Îmi vor trebui două geamantane pentru vacanță.*

2) A TREBUI = ESTE NECESAR SĂ, ESTE OBLIGATORIU SĂ

◆ Pentru sensul „ESTE NECESAR SĂ, ESTE OBLIGATORIU SĂ”, verbul „A TREBUI” este urmat totdeauna de o propoziție subiectivă introdusă prin conjuncția „să”:

- **Trebuie¹/ să mă duc la medic.²/ (Este necesar să mă duc la medic.)*
- **Trebuie¹/ să pleci imediat.²/ (Este obligatoriu să pleci imediat.)*

◆ Atunci când verbul „A TREBUI” este precedat de un subiect, acesta se raportează la predicatul din subordonată (nu este subiectul lui „trebuie”):

- **Mihai trebuie să ajungă acasă. (Trebuie ca Mihai să ajungă acasă.)*
- **Noi trebuie să ne facem singuri temele. (Trebuie ca noi să ne facem singuri temele.)*

◆ La modul indicativ, timpurile perfect simplu, perfect compus, mai mult ca perfect și viitor, verbul „A TREBUI” se acordă formal cu subiectul:

- **Ei trebuiă să răspundă în fața comisiei de examinare.*
- **Ei au trebuit să răspundă la întrebările profesorului.*
- **Ei trebuiseră să răspundă în fața părinților.*
- **Ei vor trebui să răspundă în fața doamnei directoare.*

◆ Uneori, verbul „A TREBUI” poate exista în propoziții exclamative, cu sens poruncitor și fără a fi urmat de propoziție subiectivă, în special în cadrul unui dialog:

- * – *M-am gândit să-i cer iertare pentru atitudinea de ieri.*
- *Trebuie!* (e obligatoriu să faci acest lucru)

3) În LOCUȚIUNI SAU EXPRESII COLOCVIALE, verbul „A TREBUI” poate avea următoarele sensuri:

♦ „AȘA CUM SE CUVINE, AȘA CUM SE CADE”

* *Ioana nu s-a purtat cum trebuie cu părinții și cu bunicii.*

♦ „AȘA ȚI SE CUVINE, AȘA MERIȚI” – se folosește mai ales în dialog:

* – *M-a dat afară de la ore...*

– *Așa-ți trebuie, dacă nu ești atent!*

„Ca un eretic stau pe gânduri și mă-ntreb:

De unde-și are raiul –

*lumina? – Știu: Îl luminează iadul
cu flăcările lui!”*

(Lucian Blaga – „*Lumina raiului*”)

Vă rog SĂ LUAȚI CUNOȘTINȚĂ de ceea ce VĂ ADUC LA CUNOȘTINȚĂ!

MOTTO:

„Doar o vorbă să-ți mai spun...”

(GEORGE PRUTEANU)

Acum câteva zile a trebuit să semnez un contract care se încheia cu formula „Am luat la cunoștință”. Din reflex, am tăiat prepoziția „la” și apoi am semnat. Gestul meu a stârnit indignarea doamnei contabile, argumentul suprem fiind că actul respectiv era preluat de pe site-ul Ministerului Muncii: „O fi corect la gramatică, dar în actele oficiale așa trebuie să scriem!”, îmi reproșează iritată.

Se pare că destul de mulți disociază limba română corectă de limbajul folosit în documentele postate cu emfază de instituțiile statului, care concentrează superioritatea funcției publice, fără superioritatea exprimării...

◆ **A LUA CUNOȘTINȚĂ (de ceva)/A AVEA CUNOȘTINȚĂ (de ceva)** = a fi informat, a se pune la curent cu ceva.

*Am luat cunoștință de regulamentul în vigoare.

*Aveau cunoștință de schimbările recente din regulament.

◆ **A ADUCE LA CUNOȘTINȚĂ (ceva)** = a informa pe cineva despre ceva.

****Am adus la cunoștință directorului faptele așa cum s-au întâmplat.***

****I s-au adus la cunoștință toate acuzațiile din dosar.***

În celebra emisiune tv. „Doar o vorbă să-ți mai spun”, neuitatul GEORGE PRUTEANU se scandaliza pentru aceeași abatere lingvistică:

„În cu totul altă ordine de idei, vreau să profit de timpul care mi-a rămas și să vă aduc la cunoștință următoarele: prin procese-verbale, dar, vai!, și prin discursuri simandicoase, bântuie încă formularea șchioapă «a lua LA cunoștință», care sună «ca dracu'» și amintește de savuroasele texte ale lui Mușatescu în care mitocanii și semidoctii erau luați în cruntă bășcălie. Explicația răspândirii acestei formule eronate e simplă. Vorbitorii au fost influențați de expresia corectă «a aduce la cunoștință», adică a informa, a înștiința. Întrucât expresia pe care o discut e perfect opusă, prin simetria dintre a oferi și a primi, vorbitorii au căutat ca și formal cele două spuse să fie simetrice. Așa că au luat «LA»-ul de la prima, unde avea rost și l-au introdus, hodoronc-tronc, în cea de-a doua. Singura formă admisibilă a acesteia din urmă este «a lua cunoștință de»: «am luat cunoștință de convocarea...» sau «vă rugăm să luați cunoștință de acuzațiile» etc.”

(George Pruteanu – „Doar o vorbă să-ți mai spun”,
13 iulie 1998)

Dacă VREI, atunci (neapărat) VOIEȘTI!

MOTTO:

*„E vorba despre fericire, pe care noi am vrea
să o suntem, dar ea nu ne este”.*

(NICHITA STĂNESCU)

O greșeală persistentă în limbajul uzual este folosirea verbului inexistent „a vroi”, cea mai întâlnită formă enervantă fiind imperfectul acestuia: eu vroiam, tu vroiai, el, ea vroia, noi vroiam, voi vroiați, ei, ele vroiau.

Conform DEX-ului, cele două verbe – A VOI și A VREA – au *ace-lași sens* în dicționar: „a fi hotărât, a fi decis să..., a avea de gând să..., a intenționa”, apoi fiecare dintre ele este notat cu sinonimul celuilalt: *a voi = a vrea* și *a vrea = a voi*. Se presupune faptul că verbul „a voi” a luat naștere prin derivare regresivă din cuvântul „voie”.

◆ **VERBUL „A VREA”** are la indicativ, imperfect formele: eu vream, tu vrei, el/ea vrea, noi vream, voi vreați, ei/ele vreau. Deoarece aceste forme seamănă cu cele de la timpul prezent, iar la persoana a III-a este chiar identică (*el, ea vrea/ei, ele vreau*), se folosește sinonimul său, verbul „a voi”: eu voiam, tu voiai, el/ea voia, noi voiam, voi voiați, ei/ele voiau.

Greșeala stridentă și persistentă este cauzată de *forma hibridă „a vroi”*, verb care NU EXISTĂ în limba română, fiind născut din unirea celor două verbe într-unul singur: *a vrea + a voi = a vroi*

A rezultat astfel o conjugare enervantă, eronată a unui verb inexistent, mai ales la indicativ imperfect: eu vroiam, tu vroiai, el/ea vroia, noi vroiam, voi vroiați, ei/ele vroiau. Din nefericire, aceste forme sunt destul de răspândite, însă norma lingvistică **NU** le admite. (DOOM-3)

Interesant este faptul că aceste două verbe exprimă același sens – „**voință**” – deși „**a vrea**” este de origine latină, din verbul „**volere**”, iar „**a voi**” provine din limba slavă, „**voliti**”.

Verbul „**a vrea**” a născut substantivul „**vrere**”, mai puțin folosit, dar „**a voi**” se mândrește cu substantivul „**voință**”, considerată trăsătura fundamentală a spiritului uman, prin care oamenii își realizează un scop, un ideal. „**Voința**” a făcut obiectul multor studii scrise de personalități celebre, cum ar fi: Schopenhauer sau Nietzsche.

Totuși, o curiozitate este faptul că verbul „**a voi**”, mai puțin prezent în limbajul zilnic, excelează prin expresiile/sintagmele folosite frecvent: *a da voie, de voie-de nevoie, a cere voie, cu voia cuiva, a-i face cuiva pe voie*. Derivatele verbului „a voi” sunt și ele destul de multe: *a învoi* (a consimți, a accepta), *învoială* (înțelegere), *nevolnic* (neputincios), *învoitor* (lucrător în acord), *volnic* (liber, independent), *a volnici* (a elibera), *volnicie* (libertate, dezrobire), *a nevolnici* (a asupri).

Verbul „**a vrea**” se recunoaște însă în expresii populare ca: „*Vrei, nu vrei, bea Grigore agheazmă*” (ești obligat), „*A vorbi vrute și nevrute*” (a trăncăni fără rost), „*vrând-nevrând*” (constrâns de împrejurări).

CONJUGAREA CORECTĂ A VERBELOR „A VREA” ȘI „A VOI”

INDICATIV

A VREA

A VOI

PREZENT

Eu vreau

Eu voiesc

Tu vrei

Tu voiești

El, ea vrea

El, ea voiește

Noi vrem

Noi voim

Voi vreți

Voi voiți

Ei vor

Ei voiesc

IMPERFECT

Eu vream	Eu voiam
Tu vrei	Tu voiai
El, ea vrea	El, ea voia
Noi vream	Noi voiam
Voi vreați	Voi voiați
Ei, ele vreau	Ei, ele voiau

MAI MULT CA PERFECTUL

Eu vrusesem	Eu voisem
Tu vruseși	Tu voiseși
El, ea vrusese	El, ea voise
Noi vruseserăm	Noi voiserăm
Voi vruseserăți	Voi voiserăți
Ei, ele vruseseră	Ei, ele voiseră

BONUS!

◆ VERBELE „a da” și „a sta” au la *indicativ imperfect* formele:

- **eu dădeam/eu stăteam* (nu: dam/stam);
- **tu dădeai/tu stăteai* (nu: dai/stai);
- **el, ea dădea/el, ea stătea* (nu: da/sta);
- **noi dădeam/noi stăteam* (nu: dam/stam);
- **voi dădeai/voi stăteați* (nu: dați/stați);
- **ei, ele dădeau/ei, ele stăteau* (nu: dau/stau)

„DOMNIȘOARA STUDENT”

sau

„DOAMNA CROITOR”?!?

MOTTO:

„Era urâtă și săracă, în schimb leneșă și ghinionistă.”

(RODICA OJOG-BRAȘOVEANU)

În opinia mea, **forma de masculin** folosită excesiv pentru **profesia unei femei** confirmă principala trăsătură a românului: **SNOBISMUL!** Nu mai reacționează nimeni, deoarece chiar dascălii rostesc cu emfază: **doamna director/doamna inspector/doamna profesor** etc. După acest model, ar trebui să spunem și „*doamna învățător*”, „*doamna secretar*” sau, de ce nu, „*doamna croitor*”, „*doamna muncitor*” sau „*doamna pianist*” etc. ?!

În Franța, Canada, Anglia, s-au format recent cuvinte noi pentru genul feminin ca să denumească profesii practicate de femei, deoarece forma respectivă nu era inclusă în lexic. La noi, se manifestă cu ostentație **tendința opusă**, adică nume de profesii și de funcții sunt trecute la formă masculină – *doamna senator*, *doamna director*, *doamna consilier*, *doamna inspector* etc. –, deși terminația **-tor**, de pildă, poate forma cu ușurință variante feminine: **senatoare**, **directoare**, **inspectoare**. Însă noi le desființăm și pe cele existente, cu o fanfaronadă demnă de Chirița lui Alecsandri. Este caraghios să se spună: „*Au venit astăzi două doamne profesori*” sau „*Avem o nouă diriginte*.”

În limba română, **substantivele nume de ființe** sunt clasificate în funcție de genul acestora, adică schimbarea formei în funcție de **genul masculin-feminin**.

◆ **SUBSTANTIVELE HETERONIME** au forma **genului masculin** total diferită de **genul feminin**: *bărbat – femeie; băiat – fată; oaie – berbec; cocoș – găină; bou-vacă; frate-soră; unchi-mătușă; țap-capră; ginere-noră* etc.

◆ **SUBSTANTIVELE MOBILE** formează **genul feminin** de la masculin și invers, **masculin de la feminin**, cu ajutorul sufixelor motionale: *director-directoare, profesor-profesoară; vulpe-vulpoi; rață-rățoi; curcă-curcan; găscă-gâscan; leu-leoaică; croitor-croitoreasă; prieten-prietenă; bucătar-bucătăreasă; elev-elevă; psiholog-psiholoa-gă-psihologă (livr.); procuror-procuroare, avocat-avocată* etc.

◆ **SUBSTANTIVE EPICENE** au aceeași formă pentru a indica ambele sexe și reprezintă, în general, nume de *animale, păsări, insecte – veveriță, elefant, fluture, cămilă, lăcustă, privighetoare, cărăbuș, girafă, știucă, victimă* – precum și nume de funcții sau *profesii*: *pilot, chirurg, decan, ofițer, rector, medic, bonă, manager* etc.

◆ Despre cuvintele „**PROFESOR-PROFESOARĂ**”, se poate afirma că sunt **substantive mobile** și se pot folosi și în adresarea curentă, dar întotdeauna precedate de apelativul *Domnule* sau *Doamnă*, pentru că nu poți să li te adresezi cu „profesore/profesorule/profesoaro!”.

În DOOM-3 s-a oficializat prin normă lingvistică folosirea abrevierii „**prof/profi**” (fără punct sau apostrof) pentru sensul „**profesor**”, dar nu ca apelare directă (profule/profo), ci doar ca referire la cineva cu această profesie. Așadar, elevii nu vor mai fi considerați nepoliticoși atunci când vor vorbi sau vor întreba despre „prof/profi”, ci se va considera o adresare familiară, de simpatie. Sau nu...

*„Profu de mate ne-a dat test la geometrie.”

*„Profa de română ne-a predat conjuncția.”

*„Profii au astăzi ședință cu stabilirea notelor la purtare.”

*„Profele din școala noastră sunt foarte elegante.”

◆ În situația în care referirea este la titlul științific, se utilizează numai masculinul:

*„Ea este profesor emerit.”

*„Doamna Despina Vasilescu este profesor doctor.”

Marius Chicoș Rostogan despre genul substantivelor:

„Pedagogul: Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagogic și punem cheskiunea doar:

Ați auzit voi, copii, ghespre jăn? Ce iaște jănul?

Școlerul răspungh: Jănul e cumu-i lucru: masculin, femenin și ekerojen au neutru, reșpeckive ghe bărbat, ghe femeie și ghe ce nu-i nici bărbat, nici femeie.

Pedagogul: Esemple doară...

Școlerul apoi musai se exprime astfel:

Calul îi substankiv masculin; iel se schimbă în iapă, ș-apoi ghevine femenin.

Pedagogul: No! dar neutru?

Școlerul (inoțent cumu-i, el nu poake da exemplul aghecvat; eu, pedagogul, atuncia-s gata să-i dau ilustrățiunea keoriei)...

Pedagogul: Neutru! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin și iapa femenină, neutru-i catârul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corșitură, ghe îmbele jenuri, și mai gheparke pentru aceea se konzultă zoologhia, care-i o altă știință naturale, și doară naturalia non sunt turpia!..”

(I.L. Caragiale – „Un pedagog de școală nouă” – fragment)

MASIVE, NUMĂRABILE, NONNUMĂRABILE

MOTTO:

„Cu cât e mai puțină mintea, cu atât e mai mare îngâmfarea.”

(ESOP)

Mereu i-am învățat pe copii că metoda eficientă pentru a identifica un substantiv este să numeri cuvântul respectiv, ocazie cu care afli și genul: *un brad – doi brazi* (gen masculin); *o fată-două fete* (gen feminin); *un măr-două mere* (gen neutru). Este imposibil să dai greș, le spun eu, dacă se numără, cuvântul respectiv este clar substantiv!

Ei bine, teoria mea ce părea imbatabilă este aproape greșită, pentru că există substantive *defective de număr*, adică nu se pot număra, și se numesc SUBSTANTIVE NONNUMĂRABILE („Gramatica actualizată”, prof. Mariana Badea)

Cu totul spectaculoase sunt SUBSTANTIVELE MASIVE, și ele nonnumărabile, care denumesc, în general, materii.

MASIVELE, fiind defectiv de număr, au fie formă unică de singular, fie formă unică de plural.

◆ MASIVELE NONNUMĂRABILE, cu formă UNICĂ DE SINGULAR:

◆ Masive nonnumărabile *proprii* cu formă unică de singular: Ana, Mihai, Mircea, Corina, Carmen, Ioana, Craiova, Olt, Mureș, Jiu, Cluj, Timișoara, Dâmbovița etc.

**Mâine sosește sora mea de la Craiova.*

**Râul Dâmbovița curge prin București.*

♦ Masive nonnumărabile abstracte cu formă unică de singular:
importantă, foame, sete, fidelitate, curaj, calm, ură, dragoste, jale,
cinste, neatenție, onestitate, eficacitate etc.

**Fidelitatea este o atitudine de apreciat.*

**Pilotul s-a remarcat prin curaj.*

**Ura este un sentiment uman.*

♦ Masive nonnumărabile concrete cu formă unică de singular:
lapte, unt, miere, sare, mazăre, pește, vin, țuică, nisip, geografie,
astronomie, biologie, păr, scorțișoară, tuse etc.

**Într-o săptămână, am consumat 4 l de lapte!*

**Am băut multă apă.*

**Tata a cumpărat vin și pește.*

**Îi plac prăjiturile cu miere.*

♦ MASIVELE NONNUMĂRABILE, cu formă UNICĂ DE PLURAL:

♦ Masive nonnumărabile concrete cu formă unică de plural: icre,
tăieței, aplauze, spaghete, zori, moaște, ochelari, tărâțe, blugi, cui-
șoare etc.

**Ți-am adus două cutii cu icre.*

**Am comandat o porție de tăieței cu brânză.*

**S-au trezit în zori ca să prindă avionul.*

**I-am admirat blugii largi cu buzunare.*

♦ MASIVE NONNUMĂRABILE INVARIABILE cu FORMĂ UNICĂ de SINGULAR și PLURAL: ardei, ochi, ponei, pui, învățătoare, dansatoare, arici, usturoi, viețuitoare, licurici, tei, nume, prenume, pronume, unchi etc.

**Avem doi pui de găină și un pui de curcă.*

**George are un nume de familie și două prenume.*

**O învățătoare s-a dus cu elevii la Muzeul Interactiv de Științe Brașov, iar celelalte trei învățătoare au preferat Castelul Peleş.*

**Mihaela a cumpărat un ardei iute și patru ardei grași.*

**Am admirat o dansatoare de latino și alte douăsprezece dansatoare de „Ciuleandra”.*

**Vlad a găsit un arici pe alee, apoi a mai văzut trei arici în tufe.*

BONUS!

● **ARHIGENUL** este genul **substantivelor defective de singular sau de plural**, însemnând substantive la care **NU** se poate stabili cu precizie genul și atunci ele pot aparține fie **arhigenului masculin-neutru**, fie **arhigenului feminin-neutru**. Convențional, în dicționare, aceste substantive sunt date ca neutre, pentru că sunt ***inanimate***.

**curaj* – arhigen masculin-neutru

**spate* – arhigen masculin-neutru

**aplauze* – arhigen feminin-neutru

**viscere* – arhigen feminin-neutru

PREFIXOIDUL „ARHI” are sens în sine, adică înseamnă: *ultra-; super-; extrem de-; foarte*. Atașat în fața unui **substantiv** sau **adjectiv** conferă fie **un nivel înalt substantivului**, fie gradul **superlativ adjectivului**: *arhimilionar* (persoană extrem de bogată); *arhiduce* (prinț din clasa dominatoare); *arhiepiscop* (titlu de conducător al episcopiei); *arhierarh* (ierarhul cel mai mare în grad); *arhiereu* (cea mai înaltă treaptă în ierarhia bisericească); *arhicunoscut* (foarte cunoscut); *arhiplin* (foarte plin); *arhicompat* (extrem de complicat); *arhitalentat* (foarte talentat) etc.

„NEC PLUS ULTRA”**de Ana Blandiana**

„Mi s-a spus să te caut
Și eu însămi nu voiam decât căutarea.
Nici măcar nu mă gândisem
Ce m-aș face cu tine
Dacă te-aș găsi.
Te-aș pune în pământ ca pe o sămânță?
Te-aș hrăni ca pe un animal domestic
Socotindu-ți foloasele blănii și cărnii,
Lânii și laptelui?
Sau, dimpotrivă, m-aș lăsa eu devorată
Ca de o fiară?
Sau ca printr-o pădure
M-aș rătăci de spaimă prin tine?
Sau ca într-o prăpastie
M-aș lăsa să cad nebănuind adâncimea?
Sau ca într-o mare
M-aș înmormânta în pești?
Mi s-a spus să te caut,
Nu te găsesc.”

(Ana Blandiana –
volumul „*Arhitectura valurilor*”)

P.S. Potrivit legendei din mitologia greacă, **Hercule** a săpat aceste cuvinte pe munții Calpe și Abila, pe care i-a separat pentru a uni Oceanul Atlantic cu Marea Mediterană, prin strâmtoarea numită astăzi Gibraltar. Se credea că lumea se termină acolo, de unde și expresia „**NEC PLUS ULTRA**”, adică „*Mai departe nu se poate*”, „*Mai departe*

* *Nec plus ultra* (lat.) = nu poate fi depășit

și mai bine de atât nu există". Expresia se aplică pentru orice este considerat „perfecțiune a calității, a frumuseții, a măiestriei” etc.

Hercule – în greaca veche **Herakles** – este un celebru erou din mitologia greacă, neîntrecut în forță și vitejie, de aceea, după moarte, a fost primit în rândul zeilor, devenind astfel nemuritor.

SCUZE CONTROVERSATE

MOTTO:

*„Iertarea este mireasma pe care violeta o lasă
pe călcâiul care a strivit-o.”*

(MARK TWAIN)

Termenul „SCUZĂ” exprimă regretul pentru o greșeală sau pentru o jignire adusă cuiva, este un cuvânt de disculpare.

Exprimarea „*ÎMI CER SCUZE*” este contestată de unii lingviști, admisă de alții, dar folosită de majoritatea vorbitorilor de limba română ca formulă de politețe, prin care o persoană (își) cere iertare pentru o ofensă adusă cuiva. Argumentul respingerii ar fi acela că persoana „în culpă” trebuie să ceară altcuiva să fie iertată, nu sieși: „*Îmi cer scuze!*” ar însemna „mie îmi cer scuze”, folosind acest pronume. Totuși, cel care solicită iertarea prezintă propriile scuze persoanei față de care a greșit și o roagă să-i fie primite.

Construcția prezentării scuzelor poate avea mai multe variante:

♦ „*a cere scuze*” – cu un complement:

* „*Cer scuze doamnei pentru întrerupere.*”

* „*Vă cer scuze pentru întrerupere!*” – ar putea avea și un alt sens, i se cer scuze persoanei care ar trebui să le primească: *vă cer dv. scuzele.*

♦ „*a-și cere scuze*” – cu pronume reflexiv, care implică și participarea afectivă a vorbitorului. Dar formularea „*Îmi cer scuze că v-am întrerupt!*” poate fi ambiguă, pentru că se poate interpreta că scuzele mi le cer mie, „*îmi cer*”, așadar intenția de a se disculpa nu se realizează.

Varianta „diplomată” poate fi: „*Vă rog să-mi primiți scuzele!*” sau „*Vă rog să-mi acceptați scuzele!*” sau „*Vă rog să primiți scuzele mele!*”.

Aceste formulări pot fi corecte și utilizate, însă o exprimare lipsită de echivoc ar fi: „*Scuze, vă/te rog!*” sau, mai concis, formula prin care cineva își cere iertare: „*Scuze!*” sau „*Scuzele mele!*”. Eu așa zic! Formula succintă!

Persoana căreia i se adresează scuzele le poate accepta sau nu, în funcție de argumentele celui care se dezvinovățește.

Pe la noi, construcțiile „*a cere scuze*” și „*a-și cere scuze*” se folosesc, parcă, mai puțin în vederea obținerii iertării, cât mai ales în cazul unor *reproșuri* sau pentru a exprima o *indignare* iscată din cauze „educaționale”.

Auzim adesea:

„*Ar trebui să-mi/să-și ceară scuze!*”

„*Nici măcar nu și-a/mi-a cerut scuze!*”

În comportamentul uzual, în situații confuze, în contacte formale sau în împrejurări neprevăzute, scuzele – controversate sau nu, sincere sau formale, sunt prilej de împăcare și de relaxare sufletească. Și a ta, pentru că ți-ai făcut datoria față de propria conștiință și ești mândru pentru asta, și a persoanei față de care ai greșit, care consideră că și-a recâștigat stima de sine.

În concluzie, controversate sau nu, scuzele sunt un reper educațional necesar!

BONUS, niște AFORISME!

„*Scuzele nu sunt menite să schimbe trecutul, ci sunt menite să schimbe viitorul.*”

(Kevin Hancock)

„*Mulți oameni, în special ignoranți, vor să te pedepsească pentru că ai spus adevărul, pentru că ai fost corect, pentru că ești tu.*”

Nu vă cereți niciodată scuze pentru că ați fost corect. Dacă ai dreptate, și o știi, spune-ți părerea. Chiar dacă sunteți o minoritate, adevărul este totuși adevărul.

(Gandhi)

„O scuză este super-lipiciul vieții. Poate repara aproape orice.”

(Lynn Johnston)

„Nu strica niciodată o scuză cu o scuză.”

(Benjamin Franklin)

CU CÂTE „PIJAMALE” DORMI!?!?

MOTTO:

„Cine nu a dormit pe piatră între străini nu cunoaște valoarea rogojinii de acasă.”

(PROVERB ROMÂNESC)

Se pare că oamenii se îmbracă pentru somn cu vreo două-trei pijamale, puse una peste alta! Cel puțin, așa se spune:

**„Sunt deja în pijamale!”*

**„Am stat toată ziua în pijamale.”*

Iată o discuție lămuritoare, cred:

– I-am cumpărat fetei mele pijamale cu ursuleți.

– Câte pijamale?

– Una, bineînțeles...

Obiectul lejer de îmbrăcăminte, destinat somnului este numit de substantivul **PIJAMA**!

În DEX și în DOOM există următoarea definiție:

PIJAMA, s.f., art. **pijama**, pl. **pijamale** = îmbrăcăminte formată din pantaloni și bluză, care se poartă mai ales noaptea (în timpul somnului).

Totuși, auzim destul de des, aproape insuportabil pentru mine:

**Eram atât de obosită, încât m-am îmbrăcat în pijamale și am adormit imediat.*

**– Ia-ți pijamalele pe tine și treci la culcare!*

Pijamaua, una singură, este alcătuită din pantaloni și bluză, adică sunt deja două elemente, dar dacă le multiplici cu forma de plural câte articole nocturne îmbraci?

De altfel, și „*costum de haine*” înseamnă haină și pantaloni, însă nu spui: *La nunta fratelui am îmbrăcat costumele de haine cu dungi gri.*

Pentru antrenament sportiv orice persoană îmbracă „*treningul*”, alcătuit din bluză și pantaloni, nimeni nu aleargă înveșmântat în treninguri.

Așadar, exprimarea corectă se concretizează prin folosirea termenului „*pijama*” la numărul singular, pentru că este un singur articol de îmbrăcăminte, chiar dacă este alcătuit din două elemente:

*„*Am stat toată ziua în PIJAMA!*”

*„*Îmi place PIJAMAUA cu buline roșii!*”

**Mi-am cumpărat DOUĂ PIJAMALE groase de iarnă.*

În **concluzie**, poți dormi îmbrăcat într-o singură PIJAMA sau în două-trei pijamale, puse una peste alta.

Alege!

BONUS!

„**SOMNOROASE PĂSĂRELE**”

de Mihai Eminescu

„*Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună
Se ascund în rămurele -
Noapte bună!*”

*Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace;
Dorm și florile-n grădină -
Dormi în pace!*

*Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce -
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!*

*Peste-a nopții feerie
Se ridică mândra lună,
Totu-i vis și armonie -
Noapte bună!"*

UNII LOCUIESC TEMPORAR ÎN BANI!

MOTTO:

„Eu sunt chiriaș trecător.”

Unii români, mulți la număr, locuiesc **ÎN sume de bani**.

Alții, puțini la număr, stau **CU CHIRIE**, pentru care plătesc o sumă de bani.

În DEX stau scrise definițiile clare ale termenului **CHIRIE**.

CHIRIE, chirii, s.f. **SUMĂ PLĂTITĂ** de beneficiarul unui contract de închiriere în schimbul folosirii temporare a locuinței sau a unui lucru închiriat, pentru o sumă de bani.

***CU CHIRIE**, loc.adj. și adv. (care este dat cuiva) pentru folosire temporară în schimbul unei plăți.

***SUMĂ**, s.f. (2) – cantitate de bani.

***CHIRIAȘ, -Ă, chiriași, -e**, s.m. și f. Persoană, instituție, organizație etc. care folosește o locuință, un sediu etc. în temeiul unui act de închiriere. (derivat de la chirie)

(Dicționarul explicativ al limbii române)

Ca urmare, este **rușinos de GREȘITĂ** oricare dintre formulări:

*Locuiesc ÎN chirie.

*Stau ÎN chirie pe lângă Casa Poporului!

*M-am mutat ÎN chirie într-un bloc din cartierul Titan.

*De doi ani stau ÎN chirie în București.

*Locuiesc ÎN chirie într-un apartament de două camere!

*Chiria este aproape cât salariul, pentru că stau ÎN chirie într-o vilă la Snagov, pe malul lacului.

NU se poate locui **ÎNTR-O CANTITATE DE BANI**, oricât ar fi aceasta de mare, de mică sau de stridentă.

◆ **SE SCRIE ȘI SE SPUNE CORECT:**

*Locuiesc CU CHIRIE.

*Stau CU CHIRIE pe lângă Casa Poporului!

*M-am mutat CU CHIRIE într-un bloc din cartierul Titan.

*De doi ani stau CU CHIRIE în București.

*Locuiesc CU CHIRIE într-un apartament de două camere!

*Chiria este aproape cât salariul, pentru că am închiriat o vilă la Snagov, pe malul lacului.

„BALADA CHIRIAȘULUI GRĂBIT”

de George Topârceanu

„Trec anii, trec lunile-n goană
Și-n zbor săptămânile trec.
Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec!

Eu nu știu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mișcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.

Dar simt că m-apasă pereții, —
Eu sunt chiriaș trecător:
În scurtul popas al vieții
Vreau multe schimbări de decor.

Am stat la mansardă o lună.
De-acolo, de sus, de la geam,
Și ziua și noaptea pe lună
Priveam ca la teatru, madam!
Când luna-mi venea la fereastră,
Orașul părea că mă cheamă
Să-i văd în lumină albastră
Fantastica lui panoramă...
Mai sus, într-o cameră mică,
Făceau împreună menaj
Un moș, un actor și-o pisică.
Iar dincolo, jos, la etaj —
O damă cu vizite multe
Și-alături de ea un burlac,
Un domn serios de la Culte
Cu cioc și cu ghetete de lac.
De-acolo, pe-o vreme ploioasă,
Mi-am pus geamantanu-n tramvai
Și-abia am ajuns pân-acasă:
Pe Berzei, la conu Mihai.

Țin minte și-acuma grădina,
Ferestrele unse cu var...
În față sta coana Irina
Și-n curte, un fost arhivar.
Vedeai răsărind laolaltă,
Un colț luminos de ietac,
Pridvorul cu iederă naltă
Și flori zâmbitoare-n cerdac...
Pe-atunci înflorea liliacul
Și noaptea cădea parfumată
Umplând de miresme cerdacul, —
Și-avea arhivarul o fată...

Stam ceasuri întregi sub umbrarul
De flori, așteptând neclintit
(C-avea obicei arhivarul
Să sforăie noaptea cumplit).
Târziu, când se da la o parte
Perdeaua, părea că visez...
Și iar am plecat mai departe,
De teamă să nu mă fixez.

Străine priveriști fugare!
Voi nu știți că-n inimă port
O dulce mireasmă de floare,
Parfumul trecutului mort...

Și-am stat la un unchi, pe Romană,
Țiu minte... dar unde n-am stat?
La domnul Manuc, o persoană
Cu nasul puțin coroiat;
La doamna Mary, pe Regală
(O, cum mă ruga să nu plec!
Mi-a scris chiar o carte poștală);
Pe strada Unirii la Șbeck;
Pe Grant, lângă birtul lui Sbierea;
Pe Witing, pe Tei la Confort, —

M-a dus pretutindeni puterea
Aceluiași tainic resort.
C-așa mi-e viața — o goană,
Și astfel durerile trec...

Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec!"

(1920)

NU NUMAI NUMELE PROPRII!

MOTTO:

„Știu de 7 ori limba română, sunt poliglot de limba română și știu de 20 de ori limba poezică și am tendința de a o perfecționa, de a o face lucioasă, de a o face perfectă.”

(NICHITA STĂNESCU)

SUBSTANTIVELE PROPRII denumesc numai *anumite obiecte/ ființe*, pentru a le deosebi de altele de același fel și se scriu cu **INIȚIALĂ MAJUSCULĂ**, indiferent unde se află ele în cadrul propoziției.

Dicționarele Academice (DEX și DOOM) atrag atenția, sau, cum e stereotipia obositoare de la televizor, „trag un semnal de alarmă” (off!), asupra sintagmelor și a cuvintelor care trebuie scrise **OBLIGATORIU** cu majusculă!

♦ **Sărbători laice și religioase:** *1 Decembrie, Întâi Mai, 8 Martie, Anul Nou, 1 Iunie, Paște(le), Patruzeci de Sfinți; Duminica Tomei* (sărbătoare), *Crăciun(ul)* etc.

♦ **Marile epoci istorice și evenimentele istorice majore** (exclusiv prepozițiile și conjuncțiile): *Antichitatea, Evul Mediu, Iluminismul, Unirea Principatelor, Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial, Secolul Luminilor, Războiul de 100 de Ani, Războiul de Secesiune, Războiul de Independență, Războiul de Treizeci de Ani* etc.

♦ **Aștrii și constelațiile:** *Luna, Pământul, Soarele, Luceafărul, Ursa-Mare, Marte, Luceafărul-de-Ziuă* (planetă) etc.

♦ Toate denumirile de state sau epoci trecute: *Imperiul Roman, Imperiul Otoman, Republica Franceză, Marea Britanie* etc.

♦ Manifestări politice, culturale, artistice: *Congresul Național al Partidului Y; Festivalul Național de Teatru; Festivalul George Enescu, Balul Bobocilor; Balul Absolvenților* etc.

♦ Numele de instituții, inclusiv când sunt folosite eliptic: *Administrația Prezidențială, Avocatul Poporului, Camera Deputaților, Editura Pro Universitaria, Editura Artă și Literatură, Facultatea de Litere, student la Politehnică, funcționar la Externe; consilier la Președinție* etc.

♦ Toate componentele locuțiunilor pronominale de politețe: *Alteța Sa Regală, Domnia Sa, Excelența Voastră, Majestățile Lor Imperiale, Sfinția Sa, Sanctitatea Sa (Ta, Voastră), Cucernicia Voastră (Ta, Sa), Noul Testament* etc.

♦ Denumirile cu un singur cuvânt ale compartimentelor din instituții sau ale organelor de conducere: „*Pe ușa din stânga scrie Decanat, iar pe cea din dreapta, Director*”.

♦ Funcția celui căruia i se adresează o cerere, o scrisoare oficială etc.: *Doamnă Directoare, Domnule Director, Domnule Decan, Domnule Președinte, Domnule Ministru, Doamnă Președintă*.

♦ Numai primul cuvânt din denumirile compartimentelor din instituții sau ale unor organe de conducere care sunt alcătuite din mai multe cuvinte: *Catedra de biologie, Adunarea generală a Academiei, Comisia de autoevaluare; Secția de limba română, Catedra de limba și literatura română* etc.

♦ Substantivele proprii pot trece în clasa substantivelor comune atunci când pot fi articulate cu articolul hotărât sau nehotărât (antonomază):

*Am achiziționat **un Luchian și un Tonitza**. („un tablou de Ștefan Luchian și un tablou de Nicolae Tonitza”).

*Citesc cu plăcere **un Sadoveanu**. („o carte de Mihail Sadoveanu”).

*Ascult mereu cu plăcere **acest Ceaikovski**. („această piesă de Piotr Ilici Ceaikovski”).

*Am admirat **Grigorescul** din expoziție. („tabloul de Nicolae Grigorescu”).

♦ Se scriu, obligatoriu, cu **cratimă între prefix și cuvântul de bază**, derivatele cu **prefixul „ex-”** („fost”): *ex-președinte*; *ex-director*; *ex-ministru* etc.

♦ Abrevierile se scriu cu **litere mari** când sunt alcătuite din **inițiale**: C.F.R = Căile Ferate Române; O.U.G = Ordonanță de Urgență a Guvernului; GMT (giemti) = engl. Greenwich Mean Time, N = nord; S = sud.

„DOINA”

de Mihai Eminescu

(fragment)

„De la Nistru pân’la Tissa
Tot Românul plânsu-mi-s’a,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate.
Din Hotin și pân’la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o așin;
Din Boian la Vatra-Dornii
Au umplut omida cornii,
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște.
(...)

*Vai de biet Român săracul!
Îndărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se 'ndeamnă,
Nici îi este toamna, toamnă,
Nici e vara vara lui,
Și-i străin în țara lui.*

(...)

*Ștefane Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Archimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija Sfinților
În seama părinților,
Clopotele să le tragă
Ziua'ntreagă, noaptea'ntreagă,
Doar s'a'ndura Dumnezeu,
Ca să'ți mântui neamul tău!"*

(...)

SORA ȘI NORA CU MINGEA

MOTTO:

„Un inteligent observă tot timpul. Un prost face tot timpul observații.”

(HEINRICHE HEINE)

MINGEA, SORA și NORA sunt substantive din vocabularul activ al românilor! Toți vorbitorii de limbă română consideră că știu ce și cum se întâmplă cu aceste cuvinte. Ei, bine, nu chiar!

◆ ATENȚIE LA MINGE!

Forma corectă a substantivului la **NOMINATIV SINGULAR nearticulat** este „MINGE”, iar **articulat** este corect „MINGEA”!

NU: mingie/mingia

◆ **PLURALUL** cuvântului este „MINGI”, articulat „MINGILE”

NU: mingii/mingiile

◆ La **GENITIV-DATIV SINGULAR**, forma corectă este „MINGII” (cu *doi „i”*, desp. *min-gi-i*), NU mingiei.

Adică:

*Am pierdut **MINGEA** roșie.

NU: Am pierdut mingia roșie.

*Am dat șuturi, pe rând, mingii de fotbal.

NU: Am dat șuturi, pe rând, mingiei de fotbal.

*Îmi plac **MINGILE** de baschet.

NU: Îmi plac mingiile de baschet.

*Culoarea MINGII este albastră.

NU: Culoarea mingiei este albastră.

*Importantă este prinderea MINGII de către portar.

NU: Importantă este prinderea mingiei de către portar.

(În conformitate cu DOOM-3)

◆ SORA și NORA!

În Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române din 2021, cunoscut ca DOOM-3, se specifică norma corectă a acestor substantive:

*soră¹ (grad de rudenie; călugăriță) s.f., g.-d. surorii, voc. soro/soră; pl. surori (*Dragă soro/soră! Soră, de când ești la mănăstirea asta?*)

*soră² (infirmieră) s.f. g.-d. art. sorei/surorii; voc. soră, pl. sore/surori (*Dacă ai nevoie de un antinevralgic, cere-i sorei! Soră, mă doare capul!; surori medicale*) -

*soră-mea, soră-ta, soră-sa, s.f. + adj.pr., g.-d.: soră-mii, soră-tii, soră-sii; voc. soră-meo; în tempo rapid: sor-mea, sor-ta, sor-sa.

*noră s.f., g.-d. art. nurorii; pl. nurori.

Este greșită forma de genitiv-dativ a substantivelor: sorei (rudă) sau norei.

NU: I-am trimis sorei mele un mesaj.

NU: I-a spus norei sale adevărul.

CORECT: surorii și nurorii:

*I-am trimis surorii mele un mesaj.

*I-a spus nurorii sale adevărul.

BONUS!

Există substantive cu mai multe forme de gen sau de număr, având sens diferit.

SUBSTANTIVUL

SINGULARPLURALcap

capete (neutru) – organ anatomic
capi (masculin) – conducători
capuri (neutru) – promontorii (geografie)

colț

colți (masculin) – dinți la animale
colțuri (neutru) – colțurile camerei

corn

cornuri (neutru) – pâine mică
corni (masculin) – instrument muzical
coarne (neutru) – pe cap la animale

curent

curente (neutru) – mișcări de idei literare
curenți (masculin) – mișcări de aer

difuzor

difuzoare (neutru) – aparate, dispozitive
difuzori (masculin) – persoane care difuzează publicații

masă

mese (feminin) – mobilier
mase (feminin) – mulțime de oameni

ochi

ochi (masculin) – organul văzului
ochiuri (neutru) – ouă prăjite
ochiuri (neutru) – lațul la tricotaj

soră

surori (feminin) – rudă, călugăriță
sore (feminin) – asistentă medicală

termen

termene (neutru) – date fixe
termeni (masculin) – numerele la operații matematice

termeni (masculin) – cuvinte

timp

timpuri (neutru) – vreme

timpi (masculin) – măsură a mișcării

vis

vise (neutru) – imagini din timpul somnului

visuri (neutru) – idealuri, dorințe

BONUS!

♦ Cea mai mare diferență de litere între **forma de plural și forma de singular** o are substantivul „om”. Pluralul acestuia este „oameni”, diferența dintre forma de singular și forma de plural fiind de **patru litere**.

♦ Dintre toate limbile europene, **limba română** este singura în care se poate forma **o propoziție completă** care să conțină **numai vocale**: „Oaia aia a ei o iau eu.”

♦ **Numeralul optsprezece** este singurul cuvânt din limba română în care sunt **5 consoane consecutive**.

♦ Aproximativ **20.000 de cuvinte** din limba română **încep cu litera „C”!**

♦ Limba română are **trei cuvinte** esențiale înregistrate în patrimoniul cultural **UNESCO**: „DOINĂ”, „DOR” și „COLIND”. Aceste cuvinte **nu pot fi traduse** în alte limbi, sensul lor fiind **specific simțirii românești**.

NICIODATĂ LA CAPĂT!

MOTTO:

(...)

„Silabe mi se strâng în piept

Străine, fără să mă-ntrebe,

Neiertătoare și superbe.

Nu mă mai mir. Ascult, aștept”

(...)

ANA BLANDIANA – „Silabe”

SILABA este sunetul (vocala) sau grupul de sunete ce cuprinde în mod *obligatoriu o vocală și numai una*; vocala se pronunță cu un singur efort respirator (printr-o singură deschidere a gurii). Alături de vocală pot apărea *consoane* și/sau *semivocale*.

În limba română, *despărțirea în silabe* se face după pronunțare, numită *silabație fonetică* și se marchează prin cratimă: *ma-să, co-pil, min-ge, pe-nar, ta-blou, com-pu-ne-re, punc-tu-a-ți-e, su-biect, jert-fă, fi-ică* etc.

◆ **DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE LA CAPĂT DE RÂND** este o problemă practică, nu o silabație fonetică.

În orice carte pregătită pentru tipărire, corectorul are grijă cum desparte cuvintele la capăt de rând, pentru că există reguli fixe pentru silabele care se trec pe rândul următor.

1. REGULA GENERALĂ ȘI OBLIGATORIE a despărțirii cuvintelor la capăt de rând în limba română, valabilă pentru ambele modalități – după pronunție sau după structură – este **interdicția** de a lăsa la

sfârșit sau la *început* de rând o secvență care nu este silabă. (DOOM 2005 și 2021).

2. NU SE DESPART LA SFÂRȘIT DE RÂND, ci se trec integral pe rândul următor:

♦ *abrevierile scrise legat:*

– UNESCO, ANSVSA

NU: UNES/ CO; ANS/ VSA

♦ *abrevierile despărțite prin blancuri:*

– S N C F R

NU: S N C/ F R

♦ *abrevierile despărțite prin puncte:*

– a.c., lt.maj., nr.crt.

NU: a./ c.; lt./ maj.; nr./ crt.

♦ *abrevierile despărțite prin cratimă:*

– N-V; S-E

NU: N-/ V; S-/ E

♦ *numele proprii de persoane:*

– Popescu, Abd el-Kader, Badea

NU: Po/ pescu; Abd el-/ Kader; Ba/ dea

♦ *numeralesle ordinale scrise cu cifre și litere:*

– al V-lea, a 5-a

NU: al/ V-lea; al V-/ lea; a/ 5-a; a 5-/ a

3. Se recomandă SĂ NU SE SEPARE de la un rând la celălalt, ci să se treacă împreună pe rândul următor:

♦ *prenumele* (sau abrevierile prenumelor) și *numele de familie*:

– Ion Popescu, I.Popescu.

NU: Ion/ Popescu; I./ Popescu

♦ *notațiile care includ abrevieri:*

– 10 km, art. 3.

NU: 10/ km; art./ 3

4. SE TOLEREAZĂ plasarea pe rânduri diferite a abrevierilor pentru nume generice și a numelor proprii din denumirile unor instituții, indiferent de ordine: *Roman/ S.A.; SC Severav/ SA., dar și F.C./ Argeș, RA/ „Monitorul Oficial”, SC/ Severnav SA -, ca și în scrierea completă, cum ar fi: Fotbal Club Argeș.*

ATENȚIE!

* NU SE DESPART ÎN SILABE SUBSTANTIVELE PROPRII și nici substantivele ale căror SILABE sunt CACOFONICE: *E-le-na, Ște-fan, Mi-hai, Pi-tești, Vas-lui, cur-te, cur-be, cur-ri-cu-lum, caca-o, cur-suri* etc.

* Excepție fac GRUPURILE ORTOGRAFICE scrise cu cratimă: *dintr-/ un; într-/ însa*, la care se recomandă însă, pe cât posibil, EVITAREA DESPĂRTIRII, dar în niciun caz dacă trece pe rândul următor o singură literă: *într-/ o. (DOOM-3)*

BONUS!

HAIKU este un gen de poezie japoneză cu formă fixă, alcătuită din 17 silabe repartizate pe 3 versuri și formate, respectiv, din 5, 7, 5 silabe.

Termenul *Hokku* înseamnă, în limba japoneză „vers de început”, iar subiectele haiku-urilor se referă, în general, la natură, plante, flori, insecte etc.

„Vârtej de frunze -
Mama plină de gânduri
Pe prispa goală”

(Vali Iancu)

Cel mai cunoscut haijin este poetul japonez Matsuo Bashō, cel care a impus haiku-ul clasic prin cartea sa, „Drumul îngust spre îndepărtatul nord”.

Astăzi, poezia *haiku* este cea mai populară formă în Japonia, dar este foarte cunoscută și în afara ei, chiar și în România, unde a pătruns după 1990.

„Casă în ruină -
Trudind la reparații
Doar rândunica”
(Vali Iancu)

„Omătul proaspăt -
Ghimpii măceșului
Pițigoi flămânzi”
(Vali Iancu)

„Foc de tabără -
În ochii tinerilor
Se aprind scânteii”
(Vali Iancu)

BRAVO, N-AI STIL!

MOTTO:

„Toate mințile lumii sunt neputincioase în fața oricărei prostii care este la modă.”

(LA FONTAINE)

Dacă ești în juriu la un concurs de modă televizat, persoană importantă care strâmbă din nas la cele mai sofisticate ținute, atunci trebuie ca și tu să „ai stil”, să fii atent și la exprimare când dai verdicte, nu numai la „sandala” cu barete sau nu, cu toc înalt sau nu, apreciată sau nu!

Chiar dacă nu este un concurs cu teză, adică scris, trebuie să ai un scut de apărare împotriva exprimării agramate.

♦ La substantivele masculine terminate la singular în „tru”, „dru” și pluralul în „tri”, „dri”, este confuză scrierea cu doi „i” sau cu un singur „i”: *arbitru/arbitri, metru/metri; maestru/maestri; monstru/monștri; ministru/miniștri; membru/membri; codru/codri; cilindru/cilindri.*

Cea mai simplă și sigură metodă de a verifica este **înlocuirea substantivului cu un alt substantiv** care nu ridică dificultăți de scriere.

♦ Substantivul „elev” poate clarifica scrierea corectă prin înlocuire:

*A fost ședință cu toți miniștrii/elevii cabinetului.

*Mâine vor fi demiși doi miniștri/doi elevi.

*Câți membri/elevi are clubul de lectură?

*Membrii /elevii clubului de lectură au fost premiați.

◆ La plural, adjective ca *albastru, negru, mândru, ilustru, celebru* se articulează cu articolul hotărât enclitic „i” dacă sunt antepuse, adică înaintea substantivului pe care-l determină. Astfel, adjectivul antepus articulat va avea *doi „i”* la numărul plural:

nori negri/negrii nori
ochi albaştri/albaştrii ochi
savanți iluștri/iluștrii savanți
părinți mândri/mândrii părinți
scriitori celebri/celebrii scriitori

NIȘTE CUVINTE!

*SANDA – sg. art. „*sandaua*”, la pl. neart. „*sandale*”

NU: sandală!

*COAFURĂ – (desp. *coa-fu-ră*)

NU: coafiură

*BLEUMARIN – („eu” se pronunță „ö”!)

NU: bleumaren

*MARO

NU: maron

*GRIZONANT

NU: grizonat

*SANDVICI sau *SENDVIȘ

NU: sanviș

*SARMA – sg.art. „*sarmaua*”, pl. neart. „*sarmale*”

NU: sarmală

*CARAMEA – (sg.art. *carameaua*, pl. neart. *caramele*)

NU: caramelă

*PLASTILINĂ

NU: plastelină

*FOARFECĂ – (pl.neart. *foarfeci*)

NU: foarfece

***CÂRNAT** – pl.neart. *cârnați*

NU: cârnaț

***MAIOU**

NU: maieu

***SALARIU** -

NU: salar

***DELINCVENT**

NU: delicvent

***ȚIGARĂ**

NU: țigare

***UȘĂ** -

NU: ușe

***MĂNĂSTIRE**

NU: mănăstire

***FIERĂSTRĂU**

NU: fereastră

***TĂIETEI**

NU: tăiței

***PIEPTÂN**

NU: pieptene

***ANALOAGĂ**

NU: analogă

***OMOLOGĂ**

NU: omoloagă

***SLOGANURI**

NU: slogane

***GĂLUȘTI**

NU: găluște

***CAPOT**

NU: capod

***ABIA**

NU: abea

***FILIGRAN**

NU: filigram

***ITINERAR**

NU: itinerariu/intinerar

***GHIPS**

NU: gips

***PRERIE**

NU: preerie

***PETIC**

NU: petec

***GREPFRUT**

NU: grepfruit

***REPAUS**

NU: repaos

***NESCAFE**

NU: ness-café

***MONEDE**

NU: monezi

***IDEE**

NU: ideie

***OSTATIC**

NU: ostatec

***PREȘEDINȚIE**

NU: președenție

***NOȘTRI**

NU: noștrii

***VOȘTRI**

NU: voștrii

***ANTICAMERĂ**

NU: antecameră

***ULTIMELE**

NU: ultimile

***PROROC**

NU: prooroc

***BISCUIT**

NU: biscuite

MOLATIC**NU: molatecELASTIC**NU: elastec***MONOLOGURI**NU: monoloage***(eu) VOIAM/(el, ea) VOIA**NU: vroiam/vroia

● Se admit **VARIANTE LITERARE LIBERE**, cu preferință pentru cea indicată **prima** în *Dicționar*.

Altfel spus, e **CORECT și AȘA, și AȘA.**

ansambluri/ansamble;

aștri/astre;

căpșuni/căpșune;

cearșaf/cearceaf;

cireșe/cireși;

chipie/chipiuri;

coarde/corzi;

coperți/coperte;

filozof/(livr.) filosof;

greier/greiere;

niveluri/nivele;

omolog/omoloagă;

polologhie (fam.)/(livr.) poliloghie;

piuneză (livr.)/pioneză;

râpe/râpi;

sendviș/sandvici;

tuneluri/tunele;

tumoră/tumoare;

vodcă/votcă.

● Se admite **O SINGURA FORMA DE PLURAL** la substantivele: *monede, gagici, poieni, ȱigănci, ȱărănci, remarci, gogoși, clește, chibrituri, seminare, cotidiene, aragaze, eclere, sindroame, pâraie* etc.

● Se admite **O SINGURĂ VARIANTĂ** la mai multe cuvinte: *ghimbir, percheziție, sarsana, cicatrice, chipie, bălegar, cartilagiu, clown, muschetar, pricopseală* etc.

BONUS!

„Limbajul uzual nu se poate da de trei ori peste cap ca să devină poezie.” (Nicolae Manolescu)

„Voiești a cunoaște lumea? Privește-o de aproape. Voiești să-ți placă? Privește-o de departe” (I.L.Caragiale)

Nici 45 LEI, nici CÂȚIVA ZECI DE LEI!

**„DOISPREZECE MILIOANE
DE TELESPECTATORI”**

MOTTO:

„Numerele guvernează lumea.”
(PITAGORA)

„DOISPREZECE MILIOANE DE TELESPECTATORI”, numărați de firmele care calculează audiența, preiau, ca beneficiari, greșelile stridente cu efect de permanentizare în structura lor mintală. Rețelele de socializare abreviază chiar viața participanților virtuali cu câte două-trei litere „cf”, „ms”! Ce reguli lingvistice, ce diacritice, ce acord gramatical, ce... limbă română... Jaaleee!!

NUMERALUL arată *un număr* sau *ordinea obiectelor prin numărare*.

Numeralele se scriu fie într-un cuvânt, cele cu „spre” în interior – *unsprezece, treisprezece, șaptesprezece* – fie în cuvinte separate, cele formate prin sudare – *douăzeci, șaizeci, optzeci*.

◆ NUMERALELE 14, 16, 60 se pronunță și se scriu cu litere altfel decât este regula de formare cu cifrele respective, adică: *paisprezece, șaisprezece, șaizeci*.

NU: *patrusprezece, șasesprezece, șase zeci*.

◆ **NUMERALELE 17 și 18** se pronunță și se scriu cu litere la fel ca numerele simple de la care provin, fără vocale de sprijin (i, â, u) în interior:

*șaptesprezece

NU: șaptisprezece, șaptâsprece, șaptusprezece sau șaptișpe;

*optsprezece

NU: optisprezece, optâsprezece, optusprezece, optișpe;

◆ **NUMERALUL CARDINAL de la 1 la 19** NU este urmat de prepoziția „de”: *unsprezece copii; șase cărți, patru penare, cincisprezece caiete, nouăsprezece școli* etc.

◆ **NUMERALUL CARDINAL egal sau mai mult de 20** este urmat obligatoriu de prepoziția „DE”: *douăzeci DE cărți, treizeci și șase DE copii, o sută DE manuale, cinci mii trei sute DE lei* etc.

În situații de confuzie, se pot lega cu prepoziția DE și numerele până la 20, doar atunci când urmează alt numeral sau alte elemente care pot genera neclarități:

**La matematică am luat trei de 8 și doi de 9.* (Formularea „trei 8” și „doi 9” ar fi neclară.)

**Urmează doi de re.* (Formularea „doi re” ar fi confuză.)

DOOM-3, p.170: „După numerele egale cu sau mai mari de *douăzeci*, substantivele la care se referă *trebuie precedate de prepoziția de*: *1.500 de cazuri noi*; nu: *1500 cazuri noi* (cum apare uneori în limbajul administrativ).”

◆ **NUMERALUL CARDINAL „unu”** se scrie fără -l final, spre deosebire de pronumele nehotărât „unul”:

**N-au fost aleși doi reprezentanți, ci numai unu.* – unu = numeral cardinal

**Dintre trandafiri, cel mai bine miroseau doi albi și unu roz.* – unu = numeral cardinal

*Unul a reușit, celălalt nu. – unul = pronume nehotărât.

◆ GENUL NUMERELOR este foarte diferit:

◆ unu, șapte și nouă sunt de genul masculin;

◆ opt și zero sunt de genul neutru, cu pluralul în -uri (opturi, zerouri);

◆ doi, trei, șase – gen masculin, invariabile

◆ NUMERALUL CARDINAL „12” și cel ◆ ORDINAL corespunzător trebuie folosite la **forma feminin** atunci când se referă la substantive feminine:

*ora douăsprezece

NU: ora doisprezece

*douăsprezece mii de lei

NU: doisprezece mii de lei

*clasa a douăsprezecea

NU: clasa a doisprezecea

*douăsprezece zile

NU: doisprezece zile

ABATEREA STRIDENTĂ de la acordul numeralului cu substantivul feminin se situează printre cele mai enervante greșeli și denotă o lipsă totală de cultură gramaticală, mai ales că în zona media se manifestă frecvent și grosolan.

◆ În construcții asemănătoare, ACORDUL SE FACE CU NUMERALUL, nu cu determinantul său (adjectivul pronominal nehotărât):

*CÂTEVA ZECI de lei

NU: câțiva zeci de lei

*CÂTEVA ZECI de kilometri

NU: câțiva zeci de kilometri

*CÂTEVA ZECI de oameni

NU: câțiva zeci de oameni

***CELE CÂTEVA SUTE de copii**

NU: cei câtiva sute de copii

***ULTIMELE ZECI de lei**

NU: ultimii zeci de lei

***ACESTE SUTE de euro**

NU: acești sute de euro

***CÂTEVA MILIOANE de locuitori**

NU: câtiva milioane de locuitori

***„DOUĂSPREZECE MILIOANE de telespectatori”**

NU: „doisprezece milioane de telespectatori” (la TV)

◆ **NUMERALUL ORDINAL** se scrie și se pronunță corect:

***AL ZECELEA**

NU: al zecîlea (de la zece)

***AL DOISPREZECELEA**

NU: al doisprezecîlea (doi + spre + zece)

***AL TREIZECILEA**

NU: al treizeculea (de la treizeci)

***AL O SUTĂLEA**

NU: al o sutlea (de la sută)

***AL O MIELEA -**

NU: al o mialea (de la mie)

MOTTO:

„SĂ NU VĂ SCAPE MIROSUL DE VIAȚĂ PE
CARE-L ARE SECUNDA.”

(NICHITA STĂNESCU)

FOARTE IMPORTANT!

● În niciun caz, **NU TREBUIE SĂ SE SPUNĂ** „ORELE 12” sau „ORELE 20”, întrucât ceasul arată „ORA 12” sau „ORA 20”. Adică, indică **O SINGURĂ ORĂ** din cele 24 de ore, nu mai multe! Ora 12 nu înseamnă 12 ore.

● În cazul substantivelor **neutre**, numeralul compus care se termină cu cifra „**UNU**”, păstrează **forma de masculin** și la **numărul plural**:

douăzeci și **UNU de grade*

NU: douăzeci și una de grade

dar:

douăzeci și **două de grade*

● Pentru indicarea **primei zile a fiecărei luni**, trebuie folosit **numeralul ordinal**, nu cel cardinal: **Întâi Decembrie, Întâi Mai** – **NU**: **Unu Decembrie, Unu Mai**.

● O noutate: Normele actuale acceptă la **femininul nearticulat al numeralului ordinal** „**întâi**” și forma „**întâia**”: **clasa întâi/clasa întâia** (DOOM-3).

● Numerales se scriu, în general, cu cifre, cu excepția **numeraleselor sub zece**, care se scriu în text cu litere:

*„Alfabetul limbii române are **31 de litere**, dintre care opt sunt litere-vocale.” (DOOM)

● La cazul **genitiv**, numeralul se exprimă cu **prepoziția a+acuzativul**:

Legea s-a aprobat cu votul **a 30 de senatori.*

● La cazul **dativ**, numeralul se realizează cu **prepoziția la+acuzativul**:

Mihai a dat flori **la două colege.*

■ **PROGRAMUL ORAR** al firmelor se scrie corect așa:

***Deschis între orele 10 și 18**

NU: Deschis între 10-18

sau

***Deschis 10-18**

NU: Deschis între 10-18

BONUS!

„ALTĂ MATEMATICĂ”

de Nichita Stănescu

(fragment)

„Noi știm că unu ori unu fac unu,
dar un inorog ori o pară
nu știm cât face.
Știm că cinci fără patru fac unu,
dar un nor fără o corabie
nu știm cât face.
Știm, noi știm că opt
împărțit la opt fac unu,
dar un munte împărțit la o capră
nu știm cât face.
Știm că unu plus unu fac doi,
dar eu și cu tine,
nu Știm, vai, nu știm cât facem.”

(Volumul „Măreția frigului”, 1972)

DOAR SE SCRIBU LA FEL! HEI, NU CHIR TOATE!

MOTTO:

„E bazat pe omonime,
Epitete, paronime
Și-alte feluri de cuvinte,
Însă, mai ales... pe minte.”

(GEORGE BUDOI – „Calambururi”)

Măria-Sa **Cuvântul** are puteri depline asupra comunicării interumane, atunci când și gândurile sunt clare. Limba română este bogată mai ales prin sensurile multiple pe care le poate avea același cuvânt moștenit de-a lungul veacurilor: „Să nu te miri că se potrivesc cuvintele înțeleptului de acu o sută treizeci de ani cu starea de azi a artei la noi... Miră-te mai bine că și peste alți o sută treizeci de ani, vor fi mulți, foarte mulți «epitropi și ctitori ai intelectualității române» cărora le vor trebui spuse aceleași adevăruri și... tot degeaba spuse.” (Ion Luca Caragiale, 1909)

◆ **OMONIMELE** sunt cuvintele cu **formă identică**, dar cu **înțeles diferit** și cu diverse **valori morfologice**:

- * **Nouă** ne place tenisul de câmp. – pronume personal, pers.I pl.
- * Și-a cumpărat o rochie **nouă**. – adjectiv
- * Am luat nota **nouă** la test. – numeral
- * Un nufăr plutește pe **lac**. – substantiv
- * Mi-am cumpărat **lac** de unghii. – substantiv
- * Mihai **poartă** adidași de antrenament. – verb
- * Ei au plantat lângă **poartă** un brad. – substantiv

◆ **OMOGRAFELE** sunt tot **omonime**, dar accentul le schimbă pronunția, adică se aud altfel, deși sunt scrise exact la fel.

Sensul este cu totul diferit.

*Este o haină de stofă. – „haină” – obiect de îmbrăcăminte, accentul pe „a”

*Mihaela este haină și antipatică. – „haină” – adjectiv (fără milă, rea), accentul pe „i”

*Doi copii înoată în piscină. – „copii” – substantiv, accentul pe primul „i”

*La dosar am pus două copii după diplomă. – „copii” – substantiv, accentul pe „o”

◆ **OMOFONELE** sunt **omonimele** care se pronunță la fel, dar scrierea este diferită, de obicei intervine cratima.

*Suntem un neam de oameni frumoși. – substantiv

*Ne-am certat acum două zile. – pronume + verb

*Când face „miau”, pisica trezește toată casa. – interjecție

*Mi-au plăcut fursecurile tale. – pronume + verb

*Traversez pe trecerea de pietoni. – prepoziție + substantiv

*Petrecerea Ioanei a fost senzațională! – substantiv

A nu se confunda **cuvintele polisemantice** cu **omonimele** care au și ele aceeași formă, dar înțelesuri diferite. Deosebirea constă în faptul că **sensul omonimelor** este **total diferit**, pe când **polisemanticele** au sensul comun sau asemănător.

De exemplu:

OMONIME:

◆ „bancă” poate fi obiectul din parc sau instituția financiară

*Ne întâlnim la aceeași bancă din Cișmigiu.

*Ne întâlnim la bancă să luăm un împrumut.

POLISEMANTICE:

♦ „**masă**” poate însemna atât obiectul de mobilier, cât și mâncare, ospăț, dar cuvântul are sens asemănător în diferite enunțuri.

La bucătărie am o **masă extensibilă.*

De ziua ei, Mihaela a dat o **masă cu toate bunătățile.*

♦ **PARONIMELE** *nu se scriu exact la fel, dar aproape.* Ele au forma sensibil identică, dar sensuri total diferite.

Cele mai folosite **paronime**, rostite fără discernământul sensului fiecăruia, sunt termenii: „**MINTAL**” și „**MENTAL**”! Înțelesul lor este foarte diferit, primul referindu-se la „*mintă, creier, inteligență*”, cel de-al doilea face parte din familia cuvântului „*mentalitate*”, care înseamnă „*viziune, concepție*” despre lume, despre Univers.

IMPORTANT!

MINTAL, -Ă, adj. 1. Care aparține *minții*, privitor la minte, care se produce, se petrece *în minte*. *Alienație mintală* – nebunie. *Debil mintal* = persoană care prezintă întârzieri sau opriri în dezvoltarea facultăților psihice. 2. Care se produce *în minte*.

MENTAL, -Ă adj, s.n. care se referă la *mentalitate*, privitor la *mentalitate*. Substantivat: *Mentalul colectiv*. **MENTALITATE**, s.f., Fel particular de a-și reprezenta lumea al unui individ sau al unei colectivități. (DEX)

De cele mai multe ori, **PARONIMELE** diferă doar printr-un singur sunet: *complement/compliment*.

Am susținut examenul **oral.* (verbal)

Am un **orar încărcat.* (program)

Prim-ministrul a fost **investit de Parlament.* (numit, desemnat)

Am **investit într-o afacere profitabilă.* (a plasa bani)

Popeștii au deja conflicte **familiale.* – legat de familie

- *Noțiunile fonetice îmi sunt familiare. – cunoscute
- *Tata este originar din Oltenia. – de origine
- *Desenul lui este original. – deosebit, aparte
- *Este preferabil să cumperi lucruri de calitate. – lucruri bune, de valoare
- *Este reconfortant să faci acte de caritate. – binefacere
- *Dirigintele nostru este solidar cu clasa de elevi. – unit
- *George este solitar, așa că nu merge cu noi în parc. – singuratic

♦ O greșeală frecventă o constituie **ATRAȚIA PARONIMICĂ** sau **confuzia paronimică**, atunci când vorbitorul folosește cuvântul uzual în locul celui mai puțin cunoscut, evidențiindu-și în felul acesta gradul de incultură.

BONUS!

„**PRISTANDA** (apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă): Pofțiți, cocoane Nicule, pofțiți... (*umilit*) și zău, să pardonați, în considerația misiei mele, care ordonă (*serios*) să fim scrofuloși la datorie. D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul: tată să-ți fie — trebuie să-l ridici? îl ridici! n-ai ce-i face: e misie. De aia (*foarte rugător*) mă rog să pardonați...

CAȚAVENCU: Îmi pare rău, Ghiță, că mai stăruiești cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția? (*sentențios*) Într-un stat constituțional un polițai nu e nici mai mult nici mai puțin decât un instrument!

PRISTANDA: Curat instrument!

CAȚAVENCU: Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu știu dacă l-ai citit?

PRISTANDA: Trebuie să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdeauna; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie... (*misterios*) altele am eu în sufletul meu, dar de! n-ai ce-i face: famelie mare, renumeratie după buget mică...”

I.L.CARAGIALE, „O scrisoare pierdută”
(Actul II, scena VII)

Notă!

Incultura, lipsa de instrucție sunt evidențiate pregnant prin **comicul de limbaj**.

Pristanda **deformează neologismele** – „bampir”, „famelie”, „catrindală”, „scrofulos”, „renumeratie” -, are **ticuri verbale** care frizează prostia. De exemplu, alăturarea cuvântului „curat” altor cuvinte, evidențiază un nestăpânit **servilism**, făcându-l **penibil și ridicol**: „curat mișel”, „curat murdar”, „curat condei”, „curat ca un câine”, „curat violare de domiciliu”, „curat constituțional”.

Confuzia paronimică este evidentă, cuvântul „scrofulos”, care trimite la porcii pe care-i cunoștea mult mai bine decât știa cuvântul corect „scrupulos” (cu scrupule, cinstit și corect în muncă); termenul „renumeratie” (de la numere), cuvântul corect este „remunerație”, adică „salariu, leafă”, care denotă obsesia personajului pentru numărul/suma de bani pe care o primea ca salariu: „Famelie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică! D-aia nevastă-mea zice: „Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!...”.

(Prof. Mariana Badea – „Dicționar de personaje”)

PESTE DRUM DE O PROBLEMĂ...

sau

ÎN LOCUL EXACT OPUS

MOTTO:

„Inteligența nu înseamnă să nu faci greșeli, ci să vezi repede cum poți să le îndrepti.”

(BERTOLT BRECHT)

Cred că pentru unii este distractiv să stea peste drum de „cele spuse anterior de colegii de platou” sau să se afle în locul exact opus față de „această chestiune” și „în fața organizării unei excursii”.

Termenul „VIZAVI” este adverb de loc și înseamnă „PESTE DRUM, ÎN FAȚA A CEVA, ÎN LOCUL EXACT OPUS”:

**Biblioteca Națională se află vizavi.*

**Noi și bunicii locuim vizavi unii de alții.*

Ca locuțiune prepozițională, cuvântului „VIZAVI” i se adaugă prepoziția „DE” și înseamnă „peste drum de”:

**Președinția se află VIZAVI DE Grădina Botanică.*

**Liceul lui Mihai este VIZAVI DE parcul Titan.*

În DOOM 2021 (DOOM-3):

vizavi adv. (Locuiește ~ .)

+vizavi de (peste drum de) loc.prep. (Locuiește ~ mine.)

Semnul „+” din fața locuțiunii prepoziționale (+*vizavi de*) semnaleză faptul că aceasta este nou introdusă în DOOM-3, așadar, cu atât mai mult trebuie respectată, fiind o normă recent impusă.

De reținut este faptul că DOOM-3 **nu** notează altă variantă a adverbului sau a locuțiunii prepoziționale în afară de forma „*vizavi*”, deși unii snobi scriu varianta din limba franceză „*vis-à-vis*”, nepotrivită pentru limba română.

GREȘELILE FRECVENTE au devenit obositoare pentru orice logică și provin din folosirea incorectă a locuțiunii prepoziționale „*VIZAVI DE*” în locul altor expresii adecvate, cum ar fi: „*REFERITOR LA*”, „*RELATIV LA*”, „*ÎN CEEA CE PRIVEȘTE*”, „*ÎN LEGĂTURĂ CU*”, „*CÂT DESPRE*”, „*APROPO DE*”, „*ÎN RAPORT CU*”.

Se observă că este chiar *inflație de expresii sinonimice*, dar unii, fiind agramati, rostesc cu mândria incultului: „*vizavi de*”.

**Referitor la excursie, va hotărî comitetul director.*

NU: *Vizavi de excursie, va hotărî comitetul director.*

**În legătură cu problema absențelor, este nevoie de motivări.*

NU: *Vizavi de problema absențelor, este nevoie de motivări.*

**În ceea ce privește pericolele ascensiunilor montane, important este echipamentul adecvat.*

NU: *Vizavi de pericolele ascensiunilor montane, important este echipamentul adecvat.*

**Cât despre înțelegerea prounumelor, trebuie să fac mai multe exerciții aplicative.*

NU: *Vizavi de înțelegerea prounumelor, trebuie să fac mai multe exerciții aplicative.*

**Apropo de discuția purtată ieri, te rog să păstrezi discreție.*

NU: *Vizavi de discuția purtată ieri, te rog să păstrezi discreție.*

**Referitor la cum a fost făcut sondajul, am rezerve serioase.*

NU: *Vizavi de cum a fost făcut sondajul, am rezerve serioase.*

„Această utilizare (vizavi de) apare frecvent în limbajele publicistic, politic și administrativ, dar și în vorbirea curentă și TREBUIE EVITATĂ”.

(Narcisa Forăscu, Mihaela Popescu:
„Dificultăți gramaticale ale limbii române”)

În concluzie, este ridicol sau „să stai peste drum” de o problemă care te frământă, sau „în locul exact opus” al campaniei electorale, sau „în fața” avertizărilor meteo, sau să fii „vizavi” de sondaje. Acest soi de exprimări fie stârnesc râsul, fie vorbitorul suportă povara unui păcat agramat.

DIN CAUZA LUI DATORITĂ

MOTTO:

„Înainte de a deschide gura, asigură-te că e conectată la creier!”

(PROVERB ITALIAN)

Atâtea persoane sunt mulțumite, recunoscătoare necazurilor sau întâmplărilor neplăcute, încât ai impresia că fericirea a pogorât pe Planetă și toți zburdă bucuroși că au parte de o „nefericire-fericită”.

Există o maximă care ne încurajează să ne „fericim” la disperare: *„Fericirea este suma tuturor nenorocirilor de care nu am avut parte.”* (Michel de Montaigne)

Destul de mulți oameni își arată recunoștința „datorită” nemulțumirilor, „datorită” scumpirii produselor, „datorită” indisciplinei în școli, „datorită” insucceselor personale etc., etc., etc...

◆ **LOCUȚIUNILE PREPOZIȚIONALE „DIN CAUZA” și „DIN PRICINA”** cer cazul **GENITIV**. În această situație, efectul cauzei este **NEGATIV**, pentru că aceste **locuțiuni prepoziționale** se folosesc cu **SENS DĂUNĂTOR, NOCIV**.

**A leșinat DIN CAUZA oboselii.*

NU: A leșinat datorită oboselii.

**Cosmina s-a îmbolnăvit DIN CAUZA fructelor nespălate.*

NU: Cosmina s-a îmbolnăvit datorită fructelor nespălate.

**Mă doare capul DIN PRICINA caniculei.*

NU: Mă doare capul datorită caniculei.

ATENȚIE!

*Într-un enunț cu *enumerare de substantive* la cazul *genitiv* cerut de locuțiunea prepozițională **DIN CAUZA/DIN PRICINA**, articolul genitival trebuie repetat – obligatoriu – *înaintea fiecărui termen* al respectivei enumerări:

*Mihai este supărat **DIN CAUZA** mamei, a tatălui și a surorii sale.

NU: Mihai este supărat din cauza mamei, tatălui și surorii sale.

*Arbitrul s-a enervat **DIN PRICINA** gazonului, a jucătorilor și a spectatorilor.

NU: Arbitrul s-a enervat din pricina gazonului, jucătorilor și spectatorilor.

*Este **GREȘITĂ** folosirea prepoziției la în fața substantivului în *genitiv*:

*Scaunul s-a răsturnat din cauza la cățel.

CORECT: *Scaunul s-a răsturnat din cauza cățelului.

*Din pricina la ploaie, m-am udat foarte rău.

CORECT: *Din pricina ploii, m-am udat foarte rău.

◆**PREPOZIȚIA „DATORITĂ”** este sinonimă cu „**MULȚUMITĂ**” sau „**GRAȚIE**” și cere cazul **DATIV**.

În orice exprimare care are prepoziția „**DATORITĂ**”, efectul cauzei este **POZITIV**, având sensul sinonimic „**MULȚUMITĂ**, **GRAȚIE**” (adică, datorezi ceva cuiva sau unei situații, unei întâmplări și mulțumesci pentru asta).

*A reușit în carieră **DATORITĂ** perseverenței.

NU: A reușit în carieră din cauza perseverenței.

*I-a trecut tusea **DATORITĂ** siropului de cătină.

NU: I-a trecut tusea din cauza siropului de cătină.

*Sunt bucuros datorită faptului că se apropie vacanța.

NU: Sunt bucuros din pricina faptului că se apropie vacanța.

O greșeală de incultură certă este rostirea prepoziției „la” împreună cu locuțiunea „din cauza” sau cu prepoziția „datorită”, atunci când sunt urmate de un numeral.

REGULĂ:

Între prepozițiile care cer cazul *genitiv* sau *dativ* și numeralul invariabil se poate adăuga prepoziția „a”:

CORECT:

**Din cauza A DOI OAMENI am pierdut trenul.*

NU: Din cauza „la” doi oameni am pierdut trenul.

CORECT:

**Datorită A TREI PRIETENI am avut acces la internet.*

NU: Datorită „la” trei prieteni am avut acces la internet.

În **mass-media**, se manifestă – prea des și prea strident – o **încălcare brutală a normelor** de bun simț sau de logică a exprimării corecte. Dau exemple din perioada cumplită când au murit mulți oameni **din cauza** virusului, nu **datorită** virusului.

Atunci, în plină tragedie, media românească titra:

**„Datorită coronavirusului, 12 oameni și-au pierdut astăzi viața.”*
sau

**„Românii din Italia rămân fără serviciu datorită pandemiei”.*

Virusul este considerat o binecuvântare în mintea „jurnaliștilor”, a televiziunilor, a site-urilor de știri în general?! Ei doar vorbesc... vorbe!

BONUS!

„Cinste și gramatică, acestea sunt cele dintâi condiții ale unei prese bune.” (I.L.Caragiale)

„Nu este permis să fii în mass-media și să nu știi limba ta. Sunt niște greșeli de gramatică, în afară de cuvintele care sunt folosite total aiurea. E o molimă, ferească dumnezeu!” (Ileana Vulpescu)

DINTR-UNA ÎN ALTA

MOTTO:

„Dacă toate relele se îndreaptă spre tine înseamnă că ești pe contrasens.”

(Proverb popular)

INDIGNARE!

Prepoziția face parte din clasa cuvintelor de legătură, numite conectori, cu o sarcină precisă: precedă un cuvânt cu care formează o parte de propoziție. La examenele naționale – Evaluarea Națională și Bacalaureatul – este obligatoriu ca elevul să scrie un număr precis de cuvinte. Aiureala notării începe atunci când profesorii-corectori numără după bunul-plac cuvintele din textul scris de candidat.

– Unii **nu numără conectorii** (*la, pe, cu, în* etc.), întrucât consideră că acestea nu sunt cuvinte! Dar ce sunt?! Se numesc „**cuvinte de legătură**”, deci „**CUVINTE**”!

– Alții consideră numele unui scriitor ca pe un singur cuvânt, adică Ion Luca Caragiale = un cuvânt!

– O persecuție oribilă este faptul că profesorul-corector numără citatul din opera literară ca pe un singur cuvânt! Adică, în loc să pluseze punctajul, apreciind că elevul știe citate, copilul este drastic pedepsit!

Astfel, textul respectiv în loc de 400 de cuvinte va avea numai 300-350, iar punctajul scade cu 120 de puncte din 300. Restul de 180 de puncte evaluează conținutul, care nu poate fi notat cu maximum de punctaj, că așa se obișnuiește! Deci, lucrarea va avea numai 150 de puncte din 300.

PREPOZIȚIA nu are funcție sintactică, nu poate apărea singură, ci stă în fața altui cuvânt cu care formează o parte de propoziție.

Nu toate prepozițiile se folosesc în orice enunț, chiar dacă sensul lor este asemănător, ci există câteva **norme lingvistice precise**.

◆ Înaintea articolelor nehotărâte UN și O se folosesc totdeauna DINTR-; PRINTR-; ÎNTR-, niciodată prepozițiile din, prin, în.

*A intrat într-un imobil înalt.

NU: A intrat în un imobil înalt.

*Se plimbă printr-un parc.

NU: Se plimbă prin un parc.

*Privea dintr-o mașină.

NU: Privea din o mașină.

◆ Înaintea cuvintelor „ALTA, ALTĂ, ALT, ALTUL, ALȚI(I), ALTE(LE)” se așază, de regulă, prepozițiile DIN, PRIN, ÎN, niciodată prepozițiile dintre, printre, între.

*Mă interesează problema din altă perspectivă.

NU: Mă interesează problema dintr-altă perspectivă.

*Face naveta dintr-o comună în alta.

NU: Face naveta din o comună într-alta.

*Chestiunea devine ciudată din alt punct de vedere.

NU: Chestiunea devine ciudată dintr-alt punct de vedere

*Am să te anunț prin alt coleg.

NU: Am să te anunț printr-alt coleg.

*A fost lovit de mașină pentru că se uita în altă parte.

NU: A fost lovit de mașină pentru că se uita într-altă parte.

◆ Formele „DINTRU, PRINTRU, ÎNTRU” pot fi însoțite de substantive numai în cazul *expresiilor cu iz arhaic*, nefiind indicată folosirea acestor forme dacă urmează un neologism.

*S-a organizat o festivitate întru cinstirea ostașilor neamului.

NU: Trebuie să faci eforturi întru prosperitatea afacerii.

◆**PREPOZIȚIA „DINTRE”**, cu sens de reciprocitate, se folosește numai dacă urmează *după un SUBSTANTIV ARTICULAT CU ARTICOL HOTĂRÂT* și niciodată nu se pune prepoziția „între”.

*M-a fascinat mereu discuția liberă dintre profesori.

NU: M-a fascinat mereu discuția liberă între profesori.

*Conflictul dintre generații este o trăsătură a oricărei societăți.

NU: Conflictul între generații este o trăsătură a oricărei societăți.

*Certurile dintre colegi provoacă o atmosferă tensionată.

NU: Certurile între colegi provoacă o atmosferă tensionată.

*Care este distanța dintre Ploiești și Brașov?

NU: Care este distanța între Ploiești și Brașov?

●**PREPOZIȚIA „DINTRE”** cu sensul de a identifica un element din mai multe componente asemănătoare este adesea înlocuită în mod *eronat* cu prepoziția din.

*Numai una dintre firmele de turism mi-a inspirat încredere.

NU: Numai una din firmele de turism mi-a inspirat încredere.

*Unul dintre colegii mei lipsește mereu de la chimie.

NU: Unul din colegii mei lipsește mereu de la chimie.

◆**PREPOZIȚIA „ÎNTRE”** se folosește în enunțuri cu sens de reciprocitate dacă urmează după SUBSTANTIVE NEARTICULATE.

*O ceartă între colegi provoacă o atmosferă tensionată.

NU: O ceartă dintre colegi provoacă o atmosferă tensionată.

*Ce distanță este între Ploiești și Brașov?

NU: Ce distanță este dintre Ploiești și Brașov?

◆ **PREPOZIȚIA „DIN”** se folosește în precizarea **PROCEN-
TULUI**, a numărului unei cantități exacte **din** întregul 100.

*3 **la sută din elevi au căzut la examen.**

NU: 3% dintre elevi au căzut la examen.

*3 **dintre elevii școlii au media generală 10.**

NU: 3 din elevii școlii au media generală 10.

*După numărarea a 50% din voturi, Mihai Georgescu obține 87,68% din voturile bucureștenilor.

NU: După numărarea a 50% dintre voturi, Mihai Georgescu obține 87,68% dintre voturile bucureștenilor.

Adică:

◆ **O cantitate din 100 de elemente, dintr-un întreg, nu o cantitate dintre 100 de elemente.**

BONUS!

□ OPINII ALE UNOR LINGVIȘTI IMPORTANȚI

(Universitatea București):

● **Prof.dr.univ. Narcisa Forsăscu** („*Dificultăți gramaticale ale limbii române*”) este de părere că prepoziția **din** se construiește cu un **substantiv la singular**, iar prepoziția **dintre** se construiește cu un **substantiv la plural**:

Este **greșit** să se spună:

***Cel mai prețios din obiecte este acesta.**

Forma **corectă** este:

***Cel mai prețios dintre obiecte este acesta.**

● **Prof.dr.univ. Rodica Zafiu** (în revista „*România literară*”)

„Circulă de mai multă vreme recomandarea ca ideea de «*parte dintr-un întreg sau dintr-o mulțime*» (sensul partitiv) să se exprime în română în mod specializat, diferențiat: prin **prepoziția din** dacă mulțimea de referință este desemnată de **un singular** cu **sens colectiv** («*unul din grup*») și prin prepoziția **dintre** dacă e vorba de un substantiv **la plural** («*unul dintre tineri*»). Ar fi bine ca și în cazul variației **din/dintre** să se înțeleagă că **dintre** nu este cu nimic mai motivat, mai rațional decât **din** – și mai ales că **nu** este **obligatoriu**.”

PE SECȚIE, PE ȘTRAND, PE TREN!

MOTTO:

„Niagara agramăților ne inundă zilnic existența!”

(MARIANA BADEA)

Zilnic aflăm că un pacient este *internat pe secție*, nu într-o secție de spital, că vine vara și *oamenii se duc pe ștrand*, nu la ștrand, că merg la mare *pe tren*, nu cu trenul! Condiție fizică, nu glumă! Respectiv cele persoane se pot angaja la circ, întrucât, se pare, au talent de acrobați!

PREPOZIȚIA nu are funcție sintactică, nu poate apărea singură, ci stă în fața altui cuvânt cu care formează *o parte de propoziție*.

N-ai crede că prepozițiile sunt atât de complicate, deși cuvintele pe care le precedă sunt adesea mai simple, mai cumsecade și mult mai prietenoase.

◆ **PREPOZIȚIILE „ÎN” și „CU”** se folosesc atunci când este vorba de un vehicul sau de o încăpere, fiind de-a dreptul comică prezența prepoziției *PE*.

A pătruns violent în vorbirea curentă o utilizare caraghioasă a acestei prepoziții, mai ales în cazul epidemiilor:

„Nu mai sunt locuri *PE* secția de terapie intensivă.”

„Nu mai sunt locuri *PE* spitalele de urgență.”

„S-a internat de urgență *PE* secția de cardiologie.”

Adică, oamenii nu se mai internează **ÎN INTERIORUL** secției de terapie sau al spitalelor, ci *PE* clădiri?! Am auzit medici și personal

medical care rosteau aceste bizarerii și care păreau specialiști de elită în profesia lor. Dar limba română **nu** este în opțiunea lor intelectuală.

Se aud tot felul de bazaconii cu prepoziția „PE”:

- Mergem la mare PE tren.
- Astăzi mă duc PE strand.
- Este internat PE secția de terapie intensivă.
- Nu mai sunt locuri PE spitalul „X”
- S-a întrunit comisia PE agricultură.
- Meciurile se transmit PE cablu.
- Rămâi PE telefon, că răspunde imediat.
- Vorbeam PE pauza publicitară despre pensii.

Prepoziția „PE” indică o suprafață, o suprapunere pe ceva, nu se confundă cu prepoziția „la”, care arată o direcție, un loc sau cu prepoziția „în”, care se referă la interiorul unui spațiu.

Într-o exprimare **corectă** și firească, vom fi atenți să spunem așa:

- ♦ *Mergem la mare **CU** trenul.*
- ♦ *Astăzi mă duc **LA** strand.*
- ♦ *Este internat **ÎN** secția de terapie intensivă.*
- ♦ *Nu mai sunt locuri **ÎN** spitalul „X”*
- ♦ *S-a întrunit comisia **PENTRU** agricultură.*
- ♦ *Meciurile se transmit **PRIN** cablu.*
- ♦ *Rămâi **LA** telefon, că răspunde imediat.*
- ♦ *Vorbeam **ÎN** pauza publicitară despre pensii.*

♦ **Distractive și nu prea sunt formulările:**

- ♦ Mergem la Austria pe avion.
- ♦ Astăzi mă duc pe piață.
- ♦ Discuțiile s-au purtat pe Constituție.
- ♦ Circulă pe microbuz până la Ploiești.
- ♦ Pe clasă, elevii poartă mască.
- ♦ Nu mai sunt locuri PE liceul „X”

◆ Alte variante ce pot fi amuzante, dar numai pentru agramați:

*A fost internat ÎN secția de cardiologie.

NU: A fost internat pe secția de cardiologie.

*Am înscris fetița ÎN clasa pregătitoare.

NU: Am înscris fetița la clasa pregătitoare.

*Mergem la mare CU trenul.

NU: Mergem la mare pe tren.

*Am urcat ÎN troleibuz. Am călătorit CU avionul. Ne-am întâlnit ÎN tren.

NU: Am urcat la troleibuz. Am călătorit pe avion. Ne-am întâlnit pe tren.

◆ PREPOZIȚIILE „DUPĂ/DE PE”

● PREPOZIȚIA SIMPLĂ „DUPĂ” se confundă adesea cu prepoziția compusă „DE PE”, atunci când se indică locul/ordinea unui substantiv/pronume aflat în spatele/dincolo/în urma altui cuvânt.

*Am pus cărțile DUPĂ birou. (în spatele biroului)

NU: Am pus cărțile de pe birou.

*Mihai a intrat la examen DUPĂ mine. (în urma mea)

NU: Mihai a intrat la examen de pe mine.

*Casa lui se află DUPĂ dealul acela. (dincolo de dealul)

NU: Casa lui se află de pe dealul acela.

● PREPOZIȚIA COMPUSĂ „DE PE” arată suprafața unui obiect.

*Ia-ți caietul DE PE masă.

NU: Ia-ți caietul după masă.

*Mi-a plăcut o vilă DE PE strada ta.

NU: Mi-a plăcut o vilă după strada ta.

IMPORTANT!

● Se poate folosi, opțional, atât forma „DE PE”, cât și „DUPĂ” în construcția:

**copie DUPĂ/DE PE original.*

Deci, este corectă oricare dintre formulările:

**Tabloul acesta este o copie DUPĂ un original.*

sau

**Tabloul acesta este o copie DE PE un original.*

**Îmi trebuie o copie DUPĂ diploma de licență.*

sau

**Îmi trebuie o copie DE PE diploma de licență.*

◆ **PREPOZIȚIA „DE”** urmează după **substantive/produse**, atunci când numește materialul din care este **confectionat** un obiect.

În acest caz, nu se scrie prepoziția „din”:

**Am cumpărat mănuși DE piele.*

NU: Am cumpărat mănuși din piele.

**Mi-a plăcut o haină DE stofă.*

NU: Mi-a plăcut o haină din stofă.

**Am primit cadou un pulover DE lână.*

NU: Am primit cadou un pulover din lână.

**Cățelul are o cușcă DE lemn.*

NU: Cățelul are o cușcă din lemn.

● După **NUMERALELE CARDINALE** mai mari sau egale cu **DOUĂZECI**, așa cum am mai spus într-un capitol anterior, se scrie și se pronunță – **obligatoriu** – **PREPOZIȚIA „DE”**.

**Au venit astăzi la școală treizeci și doi DE elevi.*

NU: Au venit astăzi la școală treizeci elevi.

**Semestrul I durează treizeci și șapte DE săptămâni.*

NU: Semestrul I durează treizeci și șapte săptămâni.

**Dicționarul costă o sută patruzeci DE lei.*

NU: Dicționarul costă o sută patruzeci lei.

● **NUMERALELE CARDINALE de la 1 la 19 inclusiv, NU** sunt urmate de prepoziția DE:

**Au câștigat concursul doi băieți.*

NU: Au câștigat concursul doi de băieți.

**Merg în excursie opt fete și unsprezece băieți.*

NU: Merg în excursie opt de fete și unsprezece de băieți.

**Setul conține un penar, paisprezece carioci, o radieră și un echer.*

NU: Setul conține un de penar, paisprezece de carioci, o de radieră și un de echer.

În DOOM-3 (2021) se notează o excepție de la regula numeralului mai mici de 20, dacă sunt urmate de un alt numeral, de litere, de note muzicale sau de alte elemente care ar crea confuzii: „*doi de zece*”, „*trei de i*”, „*patru de re*”:

**Am luat doi de zece la română.* (Este confuz să spui „doi zece”)

**Substantivul copiii se scrie cu trei de i.* (Se înțelege mai greu formularea „trei i”)

**Urmează doi de re.* (Este oarecum neclar să spui „doi re”)

CARE PE CARE

MOTTO:

„Dacă te simți singur când ești singur înseamnă
că ești într-o companie nepotrivită.”

(JEAN-PAUL SARTRE)

◆ Sigur că o greșeală premiantă este folosirea **ACUZATIVULUI FĂRĂ PREPOZIȚIA „PE”**, obligatorie în exprimarea complementului direct: **PE CARE!**

Se poate remedia cu ușurință absența prepoziției funcționale PE, dacă ești capabil să observi că **substantivul în acuzativ** este întotdeauna **accentuat** în același enunț printr-un **CLITIC PRONOMINAL RELUAT** sau **ANTICIPAT**, aflat și el în cazul **acuzativ**.

Adică, prin *formele neaccentuate ale pronumului personal*.

**Mi-a plăcut filmul PE care L-am văzut ieri.*

NU: Mi-a plăcut filmul care L-am văzut ieri.

**Am apreciat eforturile PE care LE-a făcut.*

NU: Am apreciat eforturile care LE-a făcut.

**Cartea PE care am cumpărat-O azi este polițistă.*

NU: Cartea care am cumpărat-O azi este polițistă.

**PE care elev nu L-a pus absent astăzi?*

NU: Care elev nu L-a pus absent astăzi?

**Proiectul PE care L-am predat a fost apreciat.*

NU: Proiectul care L-am predat a fost apreciat.

**Cartea pe care mi-ai dat-O este interesantă.*

NU: Cartea care mi-ai dat-O este interesantă.

*Filmul pe care L-am văzut mi-a plăcut.

NU: Filmul care L-am văzut mi-a plăcut.

◆ Pronumele relativ „CARE” nu este precedat de prepoziția „pe” atunci când în subordonata atributivă îndeplinește rolul de *subiect*, iar substantivul/pronumele din regentă **nu** este reluat sub forma unui pronume personal.

*Domnul ^{1/} care se apropie ^{2/} este directorul școlii ^{1/}.

*Elevii ^{1/} care învață ^{2/} dau răspunsuri bune. ^{1/}

*Chestiunile ^{1/} care au fost discutate ^{2/} vor fi rezolvate cât de curând. ^{1/}

*Rămân cu *el*, ^{1/} care îmi este prieten. ^{2/}

**Ea*, ^{1/} care este o cunoștință veche, ^{2/} nu m-a recunoscut. ^{1/}

Se observă că în enunțurile de mai sus **nu există clitic reluat** pentru substantivul/pronumele din regentă, așadar folosirea lui „care” este corectă.

◆ VERBE CARE IMPUN ANUMITE PREPOZIȚII

● După verbele A-ȘI AMINTI, A SE OCUPA, A SE INTERESA, A SE CONVINDE urmează – obligatoriu – prepoziția **DE**, **nu** prepoziția **DESPRE**:

**Și-a amintit DE mine.*

NU: *Și-a amintit despre mine.*

**Se ocupă DE copii.*

NU: *Se ocupă despre copii.*

**Nu se interesează DE nimic.*

NU: *Nu se interesează despre nimic.*

**Te-ai convins DE răutatea oamenilor?*

NU: *Te-ai convins despre răutatea oamenilor?*

● Verbul A SUFERI cere prepoziția **DE** și nicidecum prepoziția **CU**.

**Suferă DE rinichi.*

NU: *Suferă cu rinichii.*

*A suferit DE ficat.

NU: A suferit cu ficatul.

BONUS!

♦ **VERBELE DEFECTIVE** nu au flexiune la toate modurile și timpurile.

♦ **VERBUL „A PLĂCEA”** nu are modul imperativ, adică nu poți ordona cuiva să-i placă un lucru, o faptă sau de cineva etc.;

♦ **VERBUL „A OUA”** are formă numai pentru persoana a III-a singular și plural (eu, tu, noi, voi nu putem oua);

♦ **VERBUL „A RAGE”** nu are participiu, așadar nici timpurile sau modurile care se formează cu acesta (modul indicativ, timpul perfect compus);

♦ **VERBUL „A (-I) PĂSA”** nu are subiect, ci raportarea la o persoană se face prin complement indirect în cazul dativ.

♦ **VERBUL „A RADIOFICA”** are numai forme de infinitiv și de participiu („radioficat”);

♦ **VERBE NEOLOGICE** care nu au timpuri trecute la niciun mod:

* „A CONVERGE” (a se îndrepta în aceeași direcție) .

* „A DESFIDE” (a nu ține seama)

* „A DIVIDE” (a se diviza)

„GRAMATICĂ”

„Toate verbele numai la viitor și toate substantivele moarte – printre flori de hârtie mișună adjectivele harnice culegând nectarul și muștele invadează gramatica unsă cu miere excrementând-o cu alfabetul lor enigmatic și poetul își linge degetele ca în vechiul proverb.”

(A.E. Baconsky – „Fluxul memoriei”, 1987)

ODATĂ DEMULT

MOTTO:

„Cuvintele sunt, desigur, cel mai puternic drog folosit de omenire.”

(RUDYARD KIPLING)

Odată și odată, *stâlcitorii de limbă română* vor fi pedepsiți să studieze noile Gramatici Academice după care am realizat eu, cu mari eforturi, „*Gramatica Actualizată*”. Flecarii vor ispăși cu vârf și îndesat ignorarea regulilor, întrucât exprimarea lor nocivă a rănit grav limba română. Se intenționa, de către miniștrii Educației, ca regulile gramaticale/lingvistice să se continue și la liceu, astfel încât gramatica să nu se oprească brusc după Evaluarea Națională. Dar s-au răzgândit! Absolvenții de liceu care se pregătesc pentru Filologie, Drept sau pentru Academia de Poliție fac o pauză de 4 ani și vor avea de rezolvat „uitarea gramaticii” prin meditații, cu bani privați.

*„În fiecare zi, ne batem joc
De păsări, de iubire și de mare,
Și nu băgăm de seamă că, în loc,
Rămâne un deșert de disperare.”*

(Romulus Vulpesu – „În fiecare zi”)

◆ TERMENUL „ODATĂ” se scrie într-un cuvânt și are următoarele sensuri:

◆ cândva în trecut/odinioară/mai demult:

**Mi-ai spus odată (mai demult) că te pasionează istoria.*

*Nu l-am crezut nici odată (cândva), nu-l cred nici acum.

*Mi-a spus bunicul că odată (odinioară) oamenii mergeau cu trăsuri, nu cu mașini.

♦ cândva în viitor/într-o bună zi:

*Voi veni pe la tine odată (într-o bună zi), dar mai întâi să-mi cumpăr mașină.

*Poate ne vom mai întâlni odată (cândva în viitor) și vom bea împreună o cafea.

♦ imediat, brusc:

*Dă-mi odată (imediat) cartea, cât mai aștept?!

*Odată (brusc) am auzit o bubuitură cumplită și ne-am speriat îngrozitor.

● Adverbul compus „ODATĂ” se scrie într-un cuvânt și în locuțiuni:

♦ odată și odată (vreodată, cândva):

*Odată și odată (vreodată) își va da seama care-i sunt adevărații prieteni.

*Odată și odată (cândva) tot o să-i spun adevărul în față.

♦ odată ce (după ce, din moment ce):

*Trebuie să vină, odată ce (din moment ce) a promis.

*Odată ce (după ce) ne-am întâlnit, ne-am împrietenit pe neașteptate.

♦ odată cu (în același timp cu)

*A ajuns în clasă odată cu (în același timp cu) doamna profesoară.

♦ dintr-odată (pe neașteptate):

*Dintr-odată (pe neașteptate), i-a tras o palmă!

♦ o singură dată (situație unică)

*Ai fost la Paris o singură dată (situație unică), nu?

♦ o dată pentru totdeauna (definitiv, permanent)

*Am hotărât o dată pentru totdeauna (definitiv) să nu mai beau suc artificial.

♦ o dată (o zi calendaristică)

*Ziua de azi va rămâne o dată (o zi) memorabilă în viața mea.

◆ **TERMENUL „DEMULT”** (adv.), scris într-un cuvânt, are sensul „odinioară, cu mult timp înainte, din trecut, cândva, de altă dată, de demult”. Întrebarea care se pune este „când?”

**Dinozaurii au dispărut demult* (cu mult timp înainte). – *când* au dispărut?

**A fost demult, demult* (odinioară) *un împărat puternic și bogat*. – *când* a fost?

**Oamenii trăiau demult* (cândva) *în peșteri*. – *când* trăiau?

**Ștefan cel Mare a apărut demult* (în trecut) *Țara Moldovei*. – *când* a apărut?

◆ **TERMENUL „DE MULT”** (loc.adv.), scris în două cuvinte, înseamnă „de multă vreme, de mult timp, de vreme îndelungată”. Întrebarea potrivită este „de când?”

**De mult* (de multă vreme) *sunt pasionată de literatura polițistă*. – *de când* sunt pasionată?

**Nu ne-am văzut de mult* (de mult timp), *de vreo doi ani*. – *de când* nu ne-am văzut?

**De mult nu am mai scris de mână*. (de vreme îndelungată) – *de când* nu am mai scris?

**Ți-am spus de mult* (de mult timp) *că e cazul să-ți dai doctoratul*. – *de când* ți-am spus?

ATENȚIE!

VERIFICAREA folosirii corecte a celor două formulări, se face astfel:

* „**DEMULT**” – se pune *întrebarea „când?”*, se înlocuiește cu sinonimul „**odinioară**” și se constată dacă enunțul este potrivit pentru acest termen:

**În acest loc se afla demult/odinioară o fortăreață pentru apărarea cetății*. (*când* se afla?)

*Pe aceste meleaguri, au trăit **demult/odinioară** dinozauri. (când au trăit?)

*„**DE MULT**” – se pune *întrebarea* „de când”, se înlocuiește cu termenul „odinioară”, al cărui sens nu se va potrivi în enunțul acesta. În plus, se poate adăuga la această locuțiune substantivul „timp”:

*N-am mai fost de mult la cinematograful. – (de când n-am fost?)

(Înlocuirea cu „odinioară”: N-am mai fost odinioară la cinematograful. – fără sens)

sau:

*N-am mai fost de mult timp la cinematograful. (de când n-am fost?)

BONUS!

LECȚIA UDATULUI

„Un om, surprins pe drum de o ploaie neașteptată, aleargă din răsuputeri, încercând să nu se ude sau să nu fie stropit. Unul, care acceptă că ploaia îl udă oricum, poate să-și păstreze cumpătul chiar dacă apa îi pătrunde până la piele.” (Yamamoto Tsunetomo).

Pilda românească este despre agitația inutilă, când rațiunea învinge: „Trebuie să te bazezi întotdeauna pe rațiune!” – proverb românesc.

LA MAXIMUM CU... MAXIM!

MOTTO:

„Neștiința este sursa cea mai de la început a tuturor relelor.”

[SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL (580-662)]

MAXIM și MINIM izbutesc să se rătăcească prin limba română în cele mai caraghioase exprimări, generând LA MAXIMUM noi imperfecțiuni în gramatică.

DICȚIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE notează următoarele **sensuri**:

Maxim, ă adj. – care are cea mai mare dimensiune, durată, intensitate etc.; foarte mare.

Minim, ă adj. – care are dimensiunile, durata, intensitatea, valoarea etc. cea mai mică; foarte mic.

TERMENII MAXIM și MINIM pot avea următoarele valori morfologice:

◆ ADJECTIV – atunci când determină sau însoțește un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz, adică are forme variabile:

◆ *maxim, maximă, maximi, maxime*

◆ *minim, minimă, minimi, minime*

○ SE ACORDĂ cu substantivul pe care îl determină, ca orice alt adjectiv:

- *Venitul MAXIM al firmei a depășit cinci mii de lei.
- *Valoarea MAXIMĂ a produsului a fost stabilită recent.
- *Parametrii MAXIMI vor fi calculați luna viitoare.
- *Notele MAXIME la examene aduc mare bucurie tuturor.
- *Venitul MINIM al familiei nu este suficient pentru un trai decent.

- *Valoarea MINIMĂ a produsului a fost stabilită recent.
- *S-au constatat cunoștințe MINIME în domeniul informaticii.
- *Indicatorii MINIMI nu sunt eficienți pentru afaceri.

◆ ADVERB – INVARIABIL – MAXIMUM/MINIMUM este însoțit, de regulă, de un numeral.

- *Are concediu MAXIMUM două săptămâni.

NU: Am concediu maxim două săptămâni.

- *În vacanță voi călători în MAXIMUM patru țări.

NU: În vacanță voi călători în maxim patru țări.

- *Este nevoie de MAXIMUM zece specialiști IT.

NU: Este nevoie de maxim zece specialiști IT.

- *M-a învoit de la școală MINIMUM trei ore.

NU: M-a învoit de la școală minim trei ore.

- *La sport, trebuie să alerg MINIMUM două ture de stadion.

NU: La sport, trebuie să alerg minim două ture de stadion.

◆ LOCUȚIUNEA ADVERBIALĂ este INVARIABILĂ – LA MAXIMUM/LA MINIMUM – însoțește, de regulă, un verb și înseamnă „în cel mai înalt grad”.

- *Elevii s-au entuziasmat LA MAXIMUM când s-au afișat rezultatele.

NU: Elevii s-au entuziasmat la maxim când s-au afișat rezultatele.

- *Televizorul este dat LA MAXIMUM!

NU: Televizorul este dat la maxim!

**Indignarea mea a ajuns LA MAXIMUM când am auzit minciunile colegilor.*

NU: Indignarea mea a ajuns la maxim când am auzit minciunile colegilor.

BONUS!

†Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost unul dintre cei mai mari teologi răsăriteni. Prin înțelepciunea sa, prin lupta sa împotriva ereziilor hristologice, prin sfințenia vieții sale și mai ales prin operele sale teologice păstrate ca odoare de preț în vistieria Bisericii, Maxim Mărturisitorul a rămas până în zilele noastre model de monah și de teolog, fiind cunoscut drept Sfântul care a apărut învățătura despre Hristos.

Se celebrează în fiecare an, pe 21 ianuarie.

NICIUNUL, NICIUNA, NIMENI ȘI NIMIC

MOTTO:

„Niciun neam de pe fața pământului nu este mai tolerant decât românul.”

(MIHAI EMINESCU)

Cum se schimbă ceva, românul sare cu indignarea fâlfâindă! De ce să se scrie pronumele/adjectivul nehotărât „*niciun/nicio*” într-un cuvânt și nu a rămas așa cum era până nu de mult „*nici un/nici o*”?! Nedumerirea mi-a fost și mie adresată de nenumărate ori. Explicația oferită de autorii DEX-ului și ai DOOM-ului este aceea că se revine la scrierea într-un cuvânt, la fel ca în cazul celorlalte pronume nehotărâte compuse. Scrierea într-un cuvânt s-a decis după modelul „*vreunul*”, „*vreun*”, „*vreuna*”, „*fiecare*”, „*oricare*”, „*altceva*”. Singurele care au rămas să se scrie în cuvinte separate sunt toate formele pronumelui relativ compus „*cel ce*”, „*ceea ce*”. (DOOM-2005 și 2021).

Indignarea capătă proporții catastrofale când se află că, totuși, se pot scrie și în două cuvinte, însă numai atunci când nu mai sunt pronume, ci îmbinări între diverse părți de vorbire: „*Ceee?! Nu mai înțeleg nimic, confuzie totală!*”

Pronumele negativ NICIUNUL/NICIUNA și adjectivul pronominal negativ NICIUN/NICIO se scriu ÎNTR-UN CUVÂNT, având sensul „*CANTITATE ZERO, NIMENI, NIMIC, DELOC*”.

VERBUL este – OBLIGATORIU – la FORMA NEGATIVĂ

**NICIUNUL* n-a fost la teatru.

**NICIUNA* nu era blondă.

- *N-a venit **NICIUN** elev.
- *N-are **NICIO** treabă.
- *Nu i-am dat **NICIUNEIA** flori.
- ***NICIUNELE** nu s-au bucurat de rezultate.
- ***NICIUNORA** nu le-a plăcut filmul.
- *Nu mi-a zâmbit **NICIO** fată azi.
- ***NICIUN** băiat nu a întârziat la film.
- ***NICIUNUI** copil nu-i plac legumele.
- *Nu am oferit mărtişoare **NICIUNEI** colege.

◆ Aceleaşi cuvinte se scriu **separat** atunci când termenii respectivi nu mai sunt pronume/adjective pronominale nehotărâte, ci au alte valori morfologice: adverb, articol, numeral, pronume, conjuncţie etc.

❖ **nici o** – adv.+ art.; ex.: „nu e (nici) proastă şi nu e nici o persoană incultă”;

❖ **nici o** – conjct.+ num.; ex.: „n-am nici o soră, nici mai multe”;

❖ **nici un** adv.+ art.; ex.: „nu e (nici) prost şi nu e nici un om incult”;

❖ **nici un** conjct.+ num.; ex.: „n-am nici un frate, nici mai mulţi”;

❖ **nici una** conjct.+ num.; ex.: „nici una, nici mai multe”;

❖ **nici una** conjct.+ pron.; ex.: „nici una, nici alta”;

❖ **nici unu** conjct.+ num.; ex.: „nici unu, nici mai mulţi”;

❖ **nici unul** conjct.+ pron.; ex.: „nici unul, nici altul”.

ATENŢIE!

* În cazul scrierii în **DOUĂ CUVINTE, SE REIA PARTICULA „NICI”**, pentru a întări sensul comunicării.

„Niciun om nu se întăreşte citind un tratat de gimnastică, ci făcând exerciţii; niciun om nu învaţă a judeca citind judecăţile gata scrise de alţii, ci judecând singur şi dându-şi seama de natura lucrurilor.”

(Mihai Eminescu)

DESPRE „DREPT”

MOTTO:

„În România sunt din ce în ce mai puțini vorbitori de limba română!”

În cadrul concursului de agramați, pleonasmul „drept pentru care” este printre câștigători, fiind o zicere foarte îndrăgită de stricătorii de limbă. Eu nici n-am auzit pe cineva spunând corect „DREPT CARE”, așa că putem să-i dăm acestui pleonasm „coroniță”, deși urcă pe podium, cu succes de public, și expresia „perioadă de timp”.

Prepoziția „DREPT” are sensurile: „PENTRU”, „CA”, „ÎN CALITATE DE”, fapt ignorat cu desăvârșire de mulți vorbitori de limbă română.

Expresia „DREPT CARE” înseamnă „AȘADAR”, „DECI”, „PRIN URMARE”, „ÎN CONCLUZIE”!

(Dicționarul explicativ al limbii române)

Formulările „drept pentru care” sunt **pleonastice**, deoarece se spune de *două ori* „pentru”, termenul „drept” având și sensul „pentru”.

*DREPT dovadă l-a părăsit.

NU: Ca drept dovadă l-a părăsit.

*S-a pregătit foarte bine, DREPT CARE a obținut media zece.

NU: S-a pregătit foarte bine, drept pentru care a obținut media zece.

*A elaborat un proiect excepțional, DREPT CARE a fost promovat.

NU: A elaborat un proiect excepțional, drept pentru care a fost promovat.

**A fost ales DREPT reprezentant al elevilor în Comisia de disciplină școlară.*

NU: A fost ales ca drept reprezentant al elevilor în Comisia de disciplină școlară.

**DREPT dovadă a fost demis.*

NU: Ca drept dovadă a fost demis.

**A copiat, DREPT CARE a fost eliminat din examen.*

NU: A copiat, drept pentru care a fost eliminat din examen.

ATENȚIE!

**„Având în vedere sensurile pe care le are cuvântul «drept», este pleonastică utilizarea sa alături de prepozițiile «ca» și «pentru», cât și în combinație cu relativul «care».”*

(Prof.univ.dr. Narcisa Forăscu, Universitatea București)

De DRAGOBETE, „DRAGELE MELE” AU INVADAT NETUL

MOTTO:

*„Dragostea este beție, ei bine, omul inteligent
nu se îmbată.”*

(CAMIL PETRESCU)

Sărbătoarea iubirii ține o zi și răsfățata este IUBITA! Cu majuscule! Din fericire, restul anului nu-i zguduie pe amorezi cu sentimente care să fluture strident în afară. Unii „își strigă” iubirea cu 125 de tandafiri, polițiștii opresc șoferițele ca să le „amendeze” cu zambile. Sau cu ghiociei, că sunt mai ieftini. Alții oferă ostentativ bijuterii extravagant de scumpe, în euro, ea fiind „rugată” să le afișeze pe facebook, să pună pozele pe instagram, să arate oricui și tuturor cât este de surprinsă și fericită. Tot felul de rețete! O dată pe an!

Numai limba română primește ghionturi, dar nimănui nu-i pasă. Păi, ce? Nu s-a înțeles ce am vrut să spun? Ba da, dar limba este schilodită prin atacuri inconștiente și agramate.

Cel mai folosit adjectiv, „DRAG”, „DRAGĂ”, este aruncat cu nonșalanță și inconștientă într-o exprimare aproape jignitoare: „dragele mele!”

ADJECTIVUL „*drag, dragă, dragi*” are trei forme flexionare: una pentru masculin singular, una pentru feminin singular și o singură formă la plural, pentru ambele genuri.

◆ LA FEMININ PLURAL, se spune corect „FETE DRAGI”, „FEMEI DRAGI”, „COLEGE DRAGI”, „PRIETENE DRAGI”. Și

atunci, de unde apare forma agramată „*dragele* mele (fete)”, care a invadat netul?! De nu mai avem oxigen gramatical!

Așezăm adjectivul înaintea substantivului (adjectiv antepus): „*dragii fete*”, „*dragii femei*”, „*dragii colege*”, „*dragii prietene*”.

Articulăm adjectivul cu articolul hotărât plural, pentru că așa se face atunci când este antepus, adică așezat în fața substantivului, care rămâne nearticulat: „*dragile fete*”, „*dragile femei*”, „*dragile colege*”, „*dragile prietene*”.

◆ La fel se manifestă adjectivul în fața unui pronume: „*dragile mele (fete)*”, „*dragile noastre (femei)*”, „*dragile voastre (prietene)*”, „*dragile lor (colege)*”.

Gramatica are logică! Atunci, de ce este inundat netul cu „*dragele mele*”?! Pentru că nu toți oamenii au logică?!

◆ **FORMA MASCULINĂ** a adjectivului „**DRAG**” are pluralul „**DRAGI**”, la fel ca forma feminină, iar articulat „**DRAGII**”:

***DRAGI** colegi; **DRAGI** băieți; **DRAGI** români

Articulat, așezat în fața substantivului sau a pronumelui se îmbogățește cu încă un „*i*” și se fac doi „*i*”:

***DRAGII** mei colegi; **DRAGII** noștri băieți; **DRAGII** noștri români

***DRAGII** mei colegi m-au felicitat de 8 Martie.

***DRAGILE** mele prietene reale sau virtuale, disprețuiți agramății care vă alintă cu „*dragele mele*” și, mai ales, corectați-i de fiecare dată, și nu numai gramatical...

BONUS!

Un **-iu** buclucaș!

◆ **ADJECTIVELE** terminate la masculin singular în „**-iu**”, cu pluralul „**-i**” primesc **trei „i**” atunci când sunt articulate sau antepuse: „*plumburiii nori*”; „*albăstriiii ochi*”; „*maroniiiii pantofi*” etc.

cenușiu/cenușiii, plumburiu/plumburiii, auriu/auriii, propriu/propriiii, nurliu/nurliii, albăstriu/albăstriiii, străveziu/străveziii, cafeniu/cafeniii, argintiu/argintiii, maroniu/maroniii, fistichiu/fistichiii, arămiu/arămiiii etc.

ATENȚIE!

• O greșeală frecventă se face cu adjectivul „propriu” antepus, adică atunci când este articulat, termenul „propriu” are trei „i”: „propriiii”

**Vecinii noștri s-au certat cu PROPRIII copii din motive financiare.*

NU: Vecinii noștri s-au certat cu proprii copii din motive financiare.

**Bunicul lui și-a dezmoștenit PROPRIII nepoți.*

NU: Bunicul lui și-a dezmoștenit proprii nepoți.

Atunci când nu este *antepus*, adică *nearticulat*, adjectivul „proprii” se scrie cu *doi* „i”:

**A cheltuit numai din banii proprii.*

**Lăcomia și zgârcenia sunt trăsăturile proprii ale unor personaje negative.*

◆ Substantivele masculine terminate în [-iu], cu pluralul în [-i], se scriu cu trei „i” când sunt articulate: uliu, fiu, cafegiu, tutungiu etc.

**Uliii zboară foarte sus.*

**Fiii unchiului meu sunt verișorii mei.*

**Cafegiii sunt persoanele dependente de cafea.*

„Frunza și toamna”

(fragment)

„Creionez un substantiv
cu chenar de adjectiv:
frunza verde, fistichie,
care tremură în vie.

(...)

*Frunza e un substantiv,
capătă un adjectiv
când se-arată toamna gri
în stejarii arămii..."*

(Ștefan Radu Mușat –
„Anotimpul cu aripi de copil”, 2011)

UN PREDICAT DISCIPLINAT

MOTTO:

„Mă simt în plus ca virgula între subiect și predicat.”

(DOREL SCHOR)

Poate vă mai amintiți, sau poate nu, **PREDICATUL** este *partea principală* și componenta *obligatorie* a enunțului. Predicatul pare a fi un fel de șef al subiectului, pe care-l urmărește îndeaproape și informează pe oricine **ce face, cine este** și chiar **cum este** acest element important al unei propoziții, numit *subiect*.

Cu toate acestea, **predicatul** trebuie neapărat să se acorde cu subiectul, să se armonizeze cu el, chiar dacă este predicat verbal sau nominal.

Vă convine sau nu, există mai multe **reguli de acord a predicatului cu subiectul**.

1) Subiectul este la singular, predicatul nu se opune, este și el tot la singular:

**Ioana citește.*

2) Subiectul este la plural, predicatul se armonizează tot la plural.

**Elevii citesc.*

3) Subiectul multiplu, adică alcătuit din mai multe cuvinte, obligă predicatul să fie la plural.

**Ioana, Mihai și alți elevi citesc.*

ATENȚIE!

REGULĂ STRICTĂ:

ÎNȚRE SUBIECT ȘI PREDICAT NU SE SCRIE NICIODATĂ VIRGULĂ!!!

REGULI OBLIGATORII:

◆ Dacă în **subiectul multiplu** se află **pronume personale**, acordul predicatului verbal se face la **persoana I sau a II-a plural**, acestea având **prioritate** față de **persoana a III-a**:

*Eu, tu și ele vom pleca acasă.

*Voi și ei ați mai rămas.

*Noi, voi și Elena plecăm mâine.

*Tu și Mihaela rămâneți acasă.

*Tu și el plecați imediat!.

◆ Dacă **subiectul multiplu** este alcătuit din **substantive de genuri diferite, numele predicativ** (participiul) din cadrul **predicativului nominal** se pune la **masculin plural**, gen care are prioritate în fața **femininului**.

*Andrei, Mihaela și Ioana sunt conștiincioși.

*Băieții și fetele vor fi prezenți la conferință.

◆ Când cuvintele care compun **subiectul multiplu** sunt coordonate **disjunctiv**, adică sunt legate prin conjuncția disjunctivă **sau/ (fie)**, **predicatul** se pune la **singular**:

*Georgescu sau Popescu a lipsit de la școală.

*Mama sau tata vine la ședință?

*Fie Andrei, fie Mihaela va veni astăzi la mine.

◆ Când elementele **subiectului multiplu** sunt coordonate prin conjuncția **nici**, **predicatul** poate fi la **singular** sau la **plural**:

*Nici Andrei, nici Ioana, nici Mihai nu a plecat/nu au plecat.

*Nici matematica, nici fizica nu-mi place/nu-mi plac.

◆ Când **subiectul** este exprimat prin **pronumele relativ „cine/ce”** sau prin **pronumele nehotărât „fiecare”** **predicatul** este totdeauna la **singular**.

*Trebuie să ştim cine a venit ^{1/} şi cine a plecat. ^{2/}

NU: Trebuie să ştim cine au venit ^{1/} şi cine au plecat. ^{2/}

*Ce-i cu elevii aceştia?

NU: Ce-s cu elevii aceştia?

*Ce-i cu florile astea ofilite?

NU: Ce-s cu florile astea ofilite?

◆ Gruparea de cuvinte „ÎN CEEA CE PRIVEŞTE”/„CÂT PRIVEŞTE” NU se acordă *cu verbul*, ci este o structură invariabilă.

*S-au luat măsuri în ceea ce priveşte abaterile disciplinare.

*În ceea ce priveşte investiţiile în imobiliare, sunt optimistă.

*Cât priveşte taxele vamale, ele au rămas neschimbate.

*Fiecare dintre ei s-a bucurat de succes.

INCORECT:

S-au luat măsuri în ceea ce privesc abaterile disciplinare.

În ceea ce privesc investiţiile în imobiliare, sunt optimistă.

Cât privesc taxele vamale au rămas neschimbate.

Fiecare dintre ei s-au bucurat de succes.

◆ Gruparea „DIN PUNCT(UL) DE VEDERE” NU este considerată *locuţiune prepoziţională*, deoarece substantivul „punct(ul)” poate avea *adjuncţi* şi îşi poate schimba *numărul*: „*din acest punct de vedere*”, „*din mai multe puncte de vedere*”.

Ca utilizare, gruparea se combină astfel:

◆ Forma „din punct de vedere” se combină cu **adjective**:

*Din punct de vedere stilistic, nuvela este interesantă.

*Filmul a fost minunat din punct de vedere artistic.

◆ Forma „din punctul de vedere” se combină cu **genitive**:

*Meciul a fost slab din punctul de vedere al antrenorilor. – *al antrenorilor* = substantiv, genitiv.

*Din punctul de vedere al elevilor, sunt prea multe teme. *al elevilor* = substantiv, genitiv.

♦Sunt GREȘITE formulările: „din punctul de vedere stilistic”; „din punctul de vedere artistic”, „din punct de vedere al antrenorilor”; „din punct de vedere al elevilor”.

BONUS!

„e viața și subiect și predicat,
e punctul o cădere de cortină
și noi suntem cuvinte de duzină,
mergând pe-un curs firesc... premeditat.”

(Ionuț Caragea – „Guru amnezic”)

PREDICATUL RĂPUS!

MOTTO:

*„Totul curge așa de repede, și noi tot mai facem
legături între subiect și predicat.”*

(MARIN SORESCU – „Iona”)

PREDICATUL poate fi manipulat de către SUBIECT! Da, ați înțeles bine!

ACORDUL PREDICATULUI cu un SUBIECT exprimat prin SUBSTANTIV COLECTIV își poate schimba numărul.

SUBSTANTIVUL COLECTIV exprimat prin termeni care înseamnă multă lume, ca: *mulțime, majoritate, serie, jumătate, număr, grămadă, ceată, grupă, clasă, echipă, grup, formație* etc., devenit SUBIECT, impune PREDICATULUI alte reguli.

ACORDUL DUPĂ ÎNȚELES îi poate încurca pe mulți, așadar, fiți atenți!

◆ Când SUBSTANTIVUL COLECTIV este urmat de un determinant la plural, iar accentul ideii cade pe acest determinant care și face acțiunea, PREDICATUL SE PUNE LA PLURAL, adică acordul se face CU ATRIBUTUL, nu cu subiectul gramatical.

În acest caz, acordul se face după înțeles.

*O *mulțime de oameni* au strigat lozinci.

**Majoritatea parlamentarilor* au votat legea învățământului.

**Jumătate dintre ei* au plecat.

- **Echipa de cercetători au terminat lucrarea.*
- **Un stol de cocori zburau spre miazăzi.*
- **O grămadă de cărți au fost donate bibliotecilor de la sate.*
- **O ceată de copii veseli făceau o larmă de nedescris.*

◆ Dacă SUBIECTUL este exprimat numai printr-un SUBSTANTIV COLECTIV FĂRĂ DETERMINANT, acordul se face conform regulii generale.

- **Mulțimea aclama cu frenezie.*
- **Manifestanții au strigat lozinci.*

◆ O GREȘALĂ frecventă este ACORDUL PRIN ATRACȚIE, pentru că nu se identifică în mod corect subiectul:

INCORECT:

Frecvența erorilor economice sunt cauzate de incompetența guvernanților – subiectul = „frecvența”.

CORECT:

**Frecvența erorilor economice este cauzată de incompetența unor contabili.*

INCORECT:

Trei mii de lei este o sumă importantă. – subiectul = „trei mii”

CORECT:

**Trei mii de lei sunt o sumă importantă.*

◆ PREDICATUL NOMINAL este alcătuit din VERB COPULATIV și NUME PREDICATIV, iar împreună cu SUBIECTUL formează o relație ternară. (Cf. gramaticilor academice – „Gramatica actualizată” – prof. Mariana Badea)

- ◆ Verbul copulativ se acordă cu subiectul în număr și persoană.
- ◆ Numele predicativ se acordă în fel și chip cu subiectul, în principal, în gen, număr și caz.

◆ NUMELE PREDICATIV exprimat prin ADJECTIV, SE ACORDĂ CU SUBIECTUL în gen, număr și caz.

*Elena este frumoasă.

*Mihai este vesel.

◆ NUMELE PREDICATIV exprimat prin SUBSTANTIV nu se supune regulilor de acord.

O greșeală frecventă se face la acordul predicatului cu subiectul, fie că este **hiperacord**, fie că se folosește **singularul în locul pluralului**:

CORECT:

*I se trec cu vederea prea multe minciuni.

NU: I se trece cu vederea prea multe minciuni.

◆ ACORDUL NUMELUI PREDICATIV MULTIPLU se face la **plural**, dar **ACORDUL ÎN GEN** are reguli precise:

Dacă numele predicativ multiplu este exprimat prin:

● Nume de ființe:

◆ m. + f. – acordul se face la **genul masculin**:

*El și ea sunt înalți.

◆ m. + n. – acordul se face la **genul masculin**:

*Băiatul și animalul său sunt slabi.

● Nume de ființe + nume de lucruri – acordul se face la **genul numelui de ființă**:

*Scriitorii și cărțile lui sunt cunoscuți.

● Nume de lucruri:

◆ n. + f. – acordul se face la **feminin/neutru**. (pluralul la feminin și neutru este la fel):

*Dealul și valea sunt înverzite.

◆ m.sg. + f.(sg./pl.) – acordul se face la **feminin**:

**Muntele și valea sunt înverzite.*

**Muntele și văile sunt înverzite.*

♦ m.pl. + f. (sg./pl.) – acordul se face cu **genul substantivului** mai apropiat:

**Munții și valea sunt înverzite.*

**Valea și munții sunt înverziți.*

♦ m.sg. + n.sg./pl. – acordul se face la **genul neutru**:

**Muntele și dealul sunt înverzite.*

**Muntele și dealurile sunt înverzite.*

♦ m.pl. + n.sg. – acordul se face la **genul masculin**:

**Munții și dealul sunt înverziți.*

♦ m.pl. + n.pl. – acordul se face la **genul substantivului** mai apropiat:

**Munții și dealurile sunt înverzite.*

**Dealurile și munții sunt înverziți.*

„În munți”

de Octavian Goga

(fragment)

„Voi, munților mândri, moșnegi cununați
Cu stelele bolții albastre,
În leagănul vostru de codri și stânci
Dorm toate poveștile noastre.
Alături de șoimii cu ochii aprinși,
Din tainica voastră dumbravă,
Se-nalță-ndrăznește-n lumina din cer
Și visele noastre de slavă.”

„ESTE SIMPLU! ESTE DE AJUNS!”

MOTTO:

„Mai bine taci și te crede lumea prost, decât să vorbești și să înlături orice îndoială.”

(ABRAHAM LINCOLN)

Firmele de Publicitate ucid limba română! Este valabil pentru domnișoarele care promovează produse diverse și care rostesc cu aplomb „ESTE simplu”, „ESTE de ajuns”, „ESTE eficient”, evidențiind nu atât produsul, cât, mai ales, batjocorirea limbii române!

Formele verbului „a fi” și formele pronumelui personal (eu, el, ea, ei, ele) sunt EXCEPTATE de la pronunțarea literei e, iar pronunțarea ie este obligatorie în următoarele forme:

PRONUMELE PERSONAL

* eu (ieu); el (iel); ea (ia); ei (iel); ele (iele)

VERBUL „A FI”

(tu) ești (iești), (el, ea) este (ieste); (eu) eram (ieram); (tu) erai (ierai); (el, ea) era (iera); (noi) eram (ieram); (voi) erați (ierați); (ei, ele) erau (ierau).

În pronumele personale și în formele verbului „A FI” se scrie „E”, dar SE PRONUNȚĂ „IE”. Rostirea **hipercorectă** (E) în loc de (IE) în aceste forme – practică în special în învățământ, pentru a fixa elevilor deprinderea de scriere – este **GREȘITĂ**. (DOOM-3, p.96)

„**HIPERCORECTITUDINE**, *hipercorectitudini*, s. f. (Lingv.)
GREȘEALĂ DE LIMBĂ care constă în folosirea de forme hipercorecte,
 datorită efortului conștient al vorbitorilor de a se conforma mecanic
 normelor limbii literare; hiperurbanism.” (DEX)

Paradoxal, prefixoidul „*hiper-*” cu sensul „foarte/excesiv de” este o
 abatere lingvistică, prin faptul că unii vorbitori nu înțeleg pe deplin regu-
 lile și nu le aplică adecvat. Din dorința excesivă de a respecta normele ling-
 vistice ei comit „o greșeală făcută din grija de a evita altă greșeală.”

(Tatiana Cazacu).

În concluzie, într-un fel se scrie și altfel se citește și se pronunță:

<u>SCRIEREA</u> <u>CORECTĂ</u>	<u>PRONUNȚIA</u> <u>CORECTĂ</u>
EU	IEU
EL	IEL
EA	IA
EI	IEI
ELE	IELE
EȘTI	IEȘTI
ESTE	IESTE
E	IE
ERAM	IERAM
ERAI	IERAI
ERA	IERA
ERAȚI	IERAȚI
ERAU	IERAU

◆ **Hotărârea Academiei Române**, apărută în Monitorul oficial al
 României în data 8 martie 1993, decide ca în grafia limbii române să se

scrie litera „â”, în interiorul cuvintelor, și „sunt” în loc de „sînt”. În plus, *Legea nr.290/2018* prevede ca în **denumirile localităților** care conțin în interior litera „î”, aceasta se va înlocui cu litera „â”.

OASELE SUNT ÎN REGULĂ! DAR LIMBA ROMÂNĂ?!

Cred că este concurs între firmele de Publicitate: care este agramata de pe podium! E o aglomerație mare, cu îmbrânceli!!!

O doamnă cu oasele în regulă ne **spune apăsător**: „*Oasele nu mai îmi pocnesc!*”

Aceeași doamnă evită cu pricepere acuzativul: „*Nu mai am durerile care le-am avut*”. Este aici cliticul **le-**, de aceea obligatoriu este și **pe** (care).

Altul se revigorează: „*Nu mai mă doare capul*.”

◆ **ADVERBUL „mai”** este **proclitic**, adică se așază întotdeauna **înaintea verbului**:

CORECT:

Oasele nu îmi **MAI pocnesc.* / *Oasele nu-mi **MAI pocnesc**.*

Nu **MAI am durerile **PE** care le-am avut.*

Nu mă **MAI doare capul.*

Sunt **INCORECTE** formulările:

Nu mai mă enerva!

Nu mai ne trebuie!

CORECT:

Nu mă **MAI enerva!*

Nu ne **MAI trebuie!*

◆ **ADVERBUL „MAI”** **precedă verbul** și la modurile formate cu ajutorul auxiliarelor:

M-am **MAI întrebat dacă mă simpatizează.*

NU: *Mai m-am întrebat dacă mă simpatizează.*

*Nu m-ar MAI învoi încă o dată.

NU: Nu mai m-ar învoi încă o dată.

*Mă va MAI aștepta dacă întârzii.

NU: Mai mă va aștepta dacă întârzii.

*Nu mă MAI certa!

NU: Nu mai mă certa!

*Ne MAI trebuie portocale.

NU: Mai ne trebuie portocale.

◆ Convingătoare pentru legătura strânsă dintre adverbul „mai” și verb o constituie **gerunziile și participiile** la forma **negativă**: *nemai-vorbind, nemaiauzit, nemaiîntâlnit, nemaiașteptând* etc.

◆ EXCEPȚIE fac formele de perfect ale verbelor la infinitiv, conjunctiv, condițional-optativ și prezumtiv, la care adverbul „MAI” se așază înaintea auxiliarului „a fi” plus verbul de conjugat :

*a mai fi așteptat, să mai fi vorbit, ar mai fi întrebat, o mai fi auzind, o mai fi primit, oi mai fi așteptând, or mai fi alergat etc.

NU:

*mai a fi așteptat, mai să fi vorbit, mai ar fi întrebat, mai o fi auzind, mai o fi primit, mai oi fi așteptând, mai or fi alergat etc.

BONUS!

* **Adverbele clitice** (sau semiadverbele) **NU** au funcție sintactică (nu se analizează sintactic): *mai, chiar, doar, cam, măcar, nici, numai, prea, vreo și tot*.

* **Adverbele discursive** **NU** au funcție sintactică (nu se analizează sintactic), ci sunt **conectori textuali**: *dimpotrivă, în schimb, de fapt, de altfel, în primul rând, în al doilea rând, pe de o parte, pe de altă parte*.

(Prof. Mariana Badea – „GRAMATICA ACTUALIZATĂ”)

CONSTRUCȚII CLITICE

MOTTO:

„Ortografia este politețea limbii.”

(JEAN GUEHENNO)

♦ În comunicarea scrisă, pot apărea greșeli de ortografie cauzate de confuzia dintre unele adverbe compuse (scrise legat) și alte construcții sintactice libere (scrise separat) asemănătoare, în care fiecare component are alt sens și altă valoare gramaticală:

Adverbe

odată (odinioară)

numai (doar)

întruna (mereu)

altădată (odinioară)

altfel (altminteri)

decât (decât tine)

deoparte (izolat)

demult (cândva)

deloc (nicidecum)

bineînțeles (desigur)

Alte construcții asemănătoare

o dată (încă o dată)

nu mai (vreau)

într-una (din zile)

altă dată (în altă împrejurare)

alt fel (nu același fel)

de cât (de cât timp)

de o parte (opus lui, de altă parte)

de mult (timp)

de loc (originar)

bine înțeles (priceput bine)

♦ GREȘELI privind acordul *adverbului cu un substantiv așezat în apropiere*: adverbul nu se poate acorda, pentru că nu este *adjectiv*.

ADVERBUL

GRESIT

– copii grozavi de cuminți

– tineri strălucitori de talentați

CORECT

*copii *grozav* de cuminți

* tineri *strălucitor* de talentați

- uși largi deschise	* <i>uși larg deschise</i>
- fetele cele mai bine antrenate	* <i>fetele cel mai bine antrenate</i>
- elevi slabi pregătiți	* <i>elevi slab pregătiți</i>
- cărți ușoare de citit	* <i>cărți ușor de citit</i>
- probleme grele de rezolvat	* <i>probleme greu de rezolvat</i>

♦ **CLITICUL ADVERBIAL „MAI”** trebuie așezat întotdeauna înaintea verbului lexical, chiar și în raport cu un *clitic pronominal*:

CLITICUL ADVERBIAL „MAI”

GREȘIT

Mai mi-a spus o minciună.

Mai îl iubesc.

Mai aş vedea filmul încă o dată.

Mai m-aş duce la munte.

Mai o respect pe bunica.

Mai le aştept şi azi.

Mai ne dă desert?

CORECT

**Mi-a mai spus o minciună.*

**Îl mai iubesc.*

**Aş mai vedea filmul încă o dată.*

**M-aş mai duce la munte.*

**O mai respect pe bunica.*

**Le mai aştept şi azi.*

**Ne mai dă desert?*

BONUS!

Lui Mihai nu i-a plăcut nicicând să deseneze, de aceea nici când i-a trebuit o notă nu s-a străduit. Eu, sora lui, niciodată n-am fost mai supărată ca acum, pentru că el nu şi-a stabilit nici o dată ca să termine planşa la desen. Nu s-a dus la cerul de pictură nici o dată, nici de două ori pe săptămână. Nu avea niciun motiv să nu se ducă, mai ales că profesorul nu este nici un om aspru, nici un tip nervos. Mihai este interesat numai de cât va lua la testul de matematică, aşa că numaidecât a rezolvat exercițiile şi problemele din culegere. Un coleg oarecare l-a sfătuit să-şi termine pictura cu tema „fructe exotice”. Oare care sunt fructele exotice? Desigur că va trebui să deseneze banane, ananas şi portocale. Cât de sigur ar fi că tempera este potrivită picturii? Mai bine

ar folosi acuarele, decât tempera. Dar el este stresat de cât ar costa pensulele. Mihai n-a vrut nicidecum să-și termine planșa la timp, dar nici nu i-a plăcut de cum a fost admonestat de profesor și nici de cum a fost privit de colegi. Bineînțeles că nota a fost mică, însă sfatul profesorului a fost bine înțeles de Mihai în legătură cu viitoarea temă și, bineînțeles, îndreptarea notei la desen.

ȘI ANUL ACESTA E PAȘTE...

MOTTO:

„Zgomotul nu dovedește nimic: uneori, găina face un biet ou și cotcodăcește de parcă ar fi ouat o planetă întreagă.

(MARK TWAIN)

O „duamnă din înalta societate” povestea din vârful buzelor despre menajera sa, care se pricepe foarte bine la vopsirea „ouălelor”. N-am rezistat și am corectat-o instantaneu: **ouălor!** Merita să-i vedeți expresia total debusolată, în sensul că n-a înțeles nimic și n-a sesizat vreo diferență între „ouălelor” și „ouălor”.

Am auzit un moderator tv, cu pretenții de intelectual, „urându-și” telespectatorii și îndemnându-i să pască fericiți: „[...] urându-vă paști fericiți!”. Poate că a fost un moment de sinceritate...

Vă recomand să înlocuiți verbul „*a ura*”, care poate avea și alt sens în conjugare, cu verbul „*a dori*”, care exprimă fără risc urarea: „*dorindu-vă*”.

Peste tot, pe net, se confundă în mod iresponsabil PAȘTELE cu PASTELE, pentru că românii nu mai scriu cu **diacritice**, ci bezmeticesc cuvinte prostești, dintr-o superficialitate grosolană, dintr-o lipsă de funcțiune a creierului gramatical: „pastele ne învata sa asezi adevarul si intr-un mormant (...)”; „pastele este demonstratia pe care o face Dumnezeu”. (De pe net.)

Există PROFESORI de LIMBA ROMÂNĂ care permit elevilor să scrie, „de mână”, fără diacritice. Proiectele la calculator sunt, clar, fără diacritice. *Sper să ispășească acest păcat... cu diacritice!*

Când eram la școală, profesoară de limba și literatura română, am luat caietele la control pe rând și, într-un caiet, descopăr siderată că eleva scrisese fără diacritice. I-am dat timp o săptămână să rescrie cu diacritice multe pagini. I-au dat lacrimile. Și ei, și mie. Nu-mi venea să cred când mi-a zis că scrisese așa și în teza de la admiterea la liceu! Era în clasa a IX-a!

„PAȘTE, plural PAȘTI, este FORMA CORECTĂ admisă de DOOM-3

!Paște/Paști (sărbătoare)

***De Paște mergem la biserică. În prima zi de Paște ciocnim ouă.**

***Un Paște fericit!**

***Paștele cade totdeauna duminica.**

***Postul Paștelui.**

◆Pâinea sfințită: *paște*, s.n. art. *paștele*, pl. *paști*:

***După slujba de Înviere se împart *paștile*.”**

(DOOM)

◆Forma corectă a sărbătorii pascale este PAȘTE, iar urarea specifică este: „Un Paște fericit!”.

◆Varianta PAȘTI, sărbătoarea, se folosește NUMAI ÎN EXPRESII, iar exemplele cuprinse în dicționare sunt următoarele:

***„SFINTELE PAȘTI” – „sărbătoarea religioasă a Învierii lui Hristos”**

***„NU E ÎN TOATE ZILELE PAȘTI” sau „O DATĂ PE AN E PAȘTI”, în sensul că „nu se petrec în fiecare zi evenimente deosebite”.**

***„DIN AN ÎN PAȘTI/DIN JOI ÎN PAȘTI/DIN PAȘTI ÎN CRĂCIUN”, înseamnă „foarte rar, la intervale mari de timp”.**

***„LA PAȘTILE CAILOR (sau CALULUI)”, adică „niciodată”.**

◆OULUI LUI ȘI OUĂLELOR

Se răspândește intensiv o nouă formulă a vopsirii „OUĂLELOR”, mult mai greu de rostit și de scris decât **forma corectă: OUĂLE/OUĂLOR!**

♦ Substantivul „OU” se declină astfel:

SINGULAR:

Nominativ/Acuzativ: OU/OUL (OU+art.hot. „L”)

Genitiv/Dativ: OULUI (OU+art.hot. „LUI”)

PLURAL:

Nominativ/Acuzativ: OUĂ/OUĂLE (OUĂ+art.hot. „LE”)

Genitiv/Dativ: OUĂLOR (OUĂ+art.hot. „LOR”)

Cei care rostesc atât de complicat „OUĂLELOR” pun în același cuvânt **două articole de plural**, atât pe cel de nominativ, „LE”, cât și pe cel de genitiv-dativ, „LOR”. Atunci, agramății trebuie neapărat să alipească *ambele articole și la singular*, așadar ar trebui să spună „OULUILUI”. Nu se știe de ce nu spun... încă!

„LA PAȘTI”

de George Topîrceanu

„Astăzi în sufragerie
Dormitau pe-o farfurie,
Necăjite și mănjite,
Zece ouă înroșite.

Un ou alb, abia ouat,
Cu mirare le-a-ntrebat:
– Ce vă este, frătioare,
– Ce vă doare?
Nu vă ninge, nu vă plouă,
Stați gătite-n haină nouă,
Parcă, Dumnezeu mă ierte,
N-ați fi ouă...
– Suntem fierte!
Zise-un ou rotund și fraise
Lângă pasca cu orez.
Și schimbându-și brusc alura,

Toate-au început cu gura:
- Pân'la urmă tot nu scap!
- Ne gătește de paradă.
- Ne ciocnește cap în cap
Și ne zvârle coaja-n stradă...
- Ce rușine!
- Ce dezastru!
- Preferam să fiu omlet!
- Eu, de m-ar fi dat la cloșcă,
Aș fi scos un pui albastru...
- Și eu unul violet...
- Eu, mai bine-ar fi să tac:
Așa galben sunt, că-mi vine
Să-mi închipui că pe mine
M-a ouat un cozonac!..."

XENISMELE!

MOTTO:

„În cele mai importante răscruci ale vieții nu există nicio semnalizare.”

(ERNEST MILLER HEMINGWAY)

DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE (DOOM-3 sau DOOM- 2021) – editat de Academia Română, Institutul „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” – a fost publicat în decembrie 2021, dar pe piața cărții a apărut la începutul anului 2022.

„Din cele 3.600 de cuvinte nou introduse în DOOM-3, circa 15% sunt **anglicisme**” (Rodica Zafiu), adăugate la cele deja existente în DOOM-2.

E mult, e puțin?! Părerile sunt diferite.

Introducerea în limba română a „**franțuzismelor**”, în secolul al XIX-lea, a fost un fenomen benefic, pentru că s-a îmbogățit vocabularul cu **neologisme** care s-au adaptat grafiei și pronunției românești, adică majoritatea au fost „românizate” fie prin rescriere (*magasin*-magazin, *abonnement*-abonament, *semaphor*-semafor, *avancer*-a avansa), fie prin traducere (*dénouement* = deznodământ, *remplacer* = a înlocui).

ANGLICISMELE recent introduse, dar și cele existente în DOOM-2, se scriu și se pronunță **englezește**, sensul rămânând cel „britanic”. De aceea, ele se numesc **XENISME!**

XENISM = Cuvânt străin împrumutat de o limbă, fără a-l fi adaptat la propriul sistem.

În DOOM-3 s-au adăugat multe cuvinte străine, mai ales din limba engleză, unele utilizate deja în vorbirea curentă, chiar dacă **au corespondent în limba română**. Cuvintele străine adăugate sunt notate cu semnul + așezat în fața cuvântului respectiv. Se păstrează, însă, **SCRIEREA ENGLEZEASCĂ**, așa că trebuie să ai idee de această limbă, ca să le poți pronunța, mai ales că rămâne intact și sensul acestor xenisme: *fake news, take away, fairplay, breaking news, happy-end, Brexit, afterschool, all-inclusive, weekend, online, baby-boom, blockbuster, checklist, room-service, sound blaster, hacking, hairstyling* etc.

La aceste cuvinte nu este precizat sensul, ci trebuie căutat în alte surse, ne avertizează dicționarul, pentru că „**DOOM nu este dicționar explicativ**”. Am selectat și câteva cuvinte „de nișe”, puțin folosite de „publicul larg”: +*machist* (referitor la macho), +*abaca* (cuv.filip.) – *câneapă de Manila*, +*burka* (cuv.ar.), +*guarani* (cuv.amerind.) – *nume etnic*, +*wellness* (engl.), +*booking* (engl.).

Opinia mea este că în DOOM-3 sunt incluși prea mulți termeni străini, despre care autorii menționează la pagina 190: „**Includerea cuvintelor străine în Dicționar nu înseamnă că DOOM-3 recomandă folosirea tuturor, cu atât mai puțin a celor pentru care se pot găsi în limba română cuvinte sau expresii cu sensuri asemănătoare ori chiar aproape identice.**”

OPINII ALE UNOR LINGVIȘTI CELEBRI

● **IOANA VINTILĂ-RĂDULESCU**, *doctor în lingvistică* la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” și *coordonator DOOM-3*, recunoaște că „se întâlnesc și foarte multe așa-zise *xenisme – cuvinte și expresii străine neadaptate la particularitățile limbii române*”, apoi exemplifică prin mai multe cuvinte „*devenite frecvente*” în limba română, dar rămase ca scriere și pronunție în limba engleză.

● **RODICA ZAFIU**, prof.dr. la Facultatea de Litere, Universitatea din București, despre DOOM-3: „*De fapt, termenii preluați din alte limbi (mai ales din engleză, evident) sînt identificați ca elemente străine, încă neasimilate, dar a căror frecvență în uzul actual nu poate fi ignorată și pentru care utilizatorul obișnuit chiar așteaptă indicații de pronunție și de utilizare gramaticală (articulare, eventuală formare a pluralului etc.). Cum se vede, cele cîteva anglicisme reprezintă cam 15% din noutăți.*”

(Revista „Dilema veche” – „Noul DOOM”)

[**ATENȚIE!** Scrierea neacademică – fără „â” („cîteva”) și cu „sînt” – aparține autoarei sau revistei „Dilema veche”! În toate dicționarele academice, inclusiv în **DOOM-3**, se reiterează ideea că prin Hotărârea Academiei Române, apărută în Monitorul oficial al României la data 8 martie 1993, în grafia limbii române sunt obligatorii litera „â”, în interiorul cuvintelor, și verbul „sunt” (în loc de „sînt”). În plus, Legea nr.290/2018 prevede că în denumirile localităților care conțin în interior litera „î”, aceasta se înlocuiește cu litera â”].

◆ În **DOOM-3**, **xenismele** sunt scrise așa: cuvântul original în limba engleză, explicația sensului, apoi pronunția în limba română:

*+**challenger** (engl.) [pron. rom. *čelengăr*] s.m., pl. *challengeri* [pron. rom. *čelengărⁱ*]

*+„**cookie**” (tip de fișier; prăjitură) (engl.) [pron. *kuki*] s.n., pl. *cooki-uri* [pron. *kukiurⁱ*].”

Dorința mea cea mai arzătoare este să aflu cumva **procentul** celor care rostesc cu emfază anglicisme, dar care știu să le și scrie corect în limba engleză. Despre cunoașterea sensului acestor xenisme, aș vrea să-și dea seama corectorii de la examene.

Am alcătuit – aleatoriu – o listă cu **cele mai folosite xenisme**, a căror pronunție este notată în paranteză la fiecare cuvânt inclus în **DOOM-3**, așa cum am exemplificat mai sus.

Vă puteți autoverifica, tot din **DOOM**, de unde veți afla pronunția de mai jos.

* * *

Scrieți corect următoarele anglicisme notate aici, la fel ca în DOOM-3, așa cum se pronunță în limba engleză:

**bauling, biznis, chemping, cheș, ciuingam, copirait, cauboi, dilăr, dizain, giob, chici, autsaider, scoci, trilăr, tocșou, stendbai, uichend, spre, pleiboi, consulting, hobi, checeap, geoghing, năuhau, ochitochi, spici, hailaif, hepiend, feiknius, ferplei, loucost, brechingnius, olinclusiv, feisbuc, feistufeis, feișăn, filing, lăukost, herstilist, dilăr, hăumdelivări, uanmenșou, giob, kul, hailaif, haidefinișăn, snăubord, milkșeik, lizing, beibisităr.*

Uneori se întâmplă **INVERS**, adică s-a afișat pe 10 februarie 2020 în metroul londonez traducerea în engleză a poeziei românești scrise de Marin Sorescu – „**Perseverență**” – inclusă în cadrul proiectului intitulat „**Poems on the Underground**”, adică „**Poezii în subteran**”.

Inițiativa aparține Primăriei din Londra, iar poezia a stat expusă în metroul londonez patru săptămâni.

Poezia „Perseverență” în limba română.

*„Voi privi la iarbă
Până voi obține titlul
De doctor în iarbă.*

*Voi privi la nori
Până voi ajunge Laureat
Al norilor.*

*Voi trece pe lângă fum
Până când fumul, de rușine,
Va deveni iar flacăra
De la început.*

*Voi trece pe lângă toate lucrurile
Până când ele
Vor ajunge să mă cunoască”.*

(Marin Sorescu – „**Perseverență**”)

Puteți să o traduceți în engleza „xenismă”?!

„NĂRAVUL DIN FIRE N-ARE LECUIRE” (Proverb românesc)

MOTTO:

„(...) întrebuițarea cuvintelor pentru plăcerea
sonului lor și fără nici un respect pentru acea parte
a naturei omenești care se numește inteligență.”

(TITU MAIORESCU – „Beția de cuvinte”,
cu subtitlul „Studiu de patologie literară” – 1873)

Infatuare contemporană bătătorită:

„URMEAZĂ ÎN URMĂTOAREA PERIOADĂ DE TIMP!”

PLEONASMUL

PLEONASMUL este greșeala de exprimare care înseamnă alăturarea inutilă a unor cuvinte sau construcții cu același înțeles. Definește, cumva, **inutilul!**

Este **inflație de pleonasme** nu numai pe rețelele de socializare, ci și la toate televiziunile, de zici că **INEPTIA** este criteriu de audiență: *Ce televiziune revarsă asupra telespectatorilor mai multe pleonasme, va avea audiență și, deci, multă publicitate, cu mulți bani!*

PLEONASMUL preferat și chiar îndrăgit de români este **PERIOADĂ DE TIMP**, greșită vizibil prin repetarea inutilă a cuvântului „*timp*”, „perioadă” înseamnă „interval de TIMP”, dar vorbitorilor le plac mult... „vorbele”, așa că adaugă în neștire cuvinte, adesea cu același înțeles. Probabil că, așa cum a observat Titu Maiorescu încă din secolul al XIX-lea, românului îi place „*beția... de cuvinte*”!

O listă succintă cu **pleonasmе uzuale** este folositoare pentru evitarea exprimării jenante, altfel, vorbitorul respectiv este perceput ca **AGRAMAT!** Sau diagnosticat cu „patologie literară”!

PERIOADĂ DE TIMP

perioadă = interval de timp

ACCIDENT NEPREVĂZUT

accident = eveniment neprevăzut

PROCENT DE 10%

procent = a suta parte dintr-un număr

EXEMPLE ILUSTRATIVE

ilustrativ = care exemplifică

CONDUCERE MANAGERIALĂ

managerial = conducerea unei entități economice

A CONLUCRA ÎMPREUNĂ

a conlucra = a lucra împreună

A AVERTIZA DINAINTE

a avertiza = a înștiința dinainte

AVERSE DE PLOAIE

aversă = ploaie torențială de scurtă durată

A CERE O SOLICITARE

solicitare = cerere

INCIDENT NEPLĂCUT

incident = întâmplare neașteptată și neplăcută

GENUNCHIUL PICIORULUI

genunchi = parte a piciorului

A AVANSA ÎNAINTE

a avansa = a merge înainte

A COBORÎ JOS

a coborî = a se deplasa în jos

A URCA SUS

a urca = a se deplasa în sus

CONCLUZIE FINALĂ

concluzie = partea finală a unei expuneri

MIJLOACE MASS-MEDIA

mass-media = mijloace de informare în masă

A PREFERA MAI BINE

a prefera = a considera mai bine ceva/pe cineva

A RELUA DIN NOU

a relua = a lua din nou

A REVENI DIN NOU

a reveni = a veni din nou

SCURTĂ ALOCUȚIUNE

alocuțiune = scurtă cuvântare

VESTIGII TRECUTE

vestigii = urme din trecut

A REPRODUCE CU EXACTITATE

a reproduce = reda cu exactitate

PASAJ DE TRECERE

pasaj = spațiu de trecere

A INTERNA ÎN SPITAL

a interna = a spitaliza

ENORM DE MULT

enorm = **foarte mult**

Unele **pleonasme** au rolul de a accentua o idee, de a sublinia mesajul, acestea fiind considerate exprimări plastice și fac parte din vocabularul activ: „am văzut cu ochii mei”, „am auzit cu urechile mele”, „întuneric beznă”, „taci din gură”, „ieși afară!” etc.

TAUTOLOGIA

TAUTOLOGIA este rudă cu **pleonasmul**, numai că aici se repetă același cuvânt în aceeași propoziție sau în altă propoziție din frază.

De exemplu: „Crima nu este politică... Crima e crimă.”

Cuvântul **tautologie** provine din limba franceză și este format din „*tauto*” = același + „*logos*” = cuvânt, vorbire.

Unii lingviști consideră că pleonasmul este aproape la fel cu tautologia, alții afirmă că tautologiile sunt un fel de pleonasme acceptate, iar specialiștii sunt de părere că tautologia nu trebuie confundată cu pleonasmul, pentru că nu este repetarea aceluiași cuvânt ca la tautologie, ci la pleonasme se adaugă un **sinonim** al unui cuvânt din enunțul respectiv: „*a reveni din nou*” – a reveni = a veni din nou.

Tautologia este, totuși, acceptată de lingvistica normativă și de stilistică, deoarece fie subliniază o idee, fie evidențiază sau depreciază o acțiune, fie recunoaște o calitate prin adjective etc., care conferă o atitudine înțeleaptă, acceptând un adevăr universal-valabil.

**Legea e lege.*

**Există oameni și oameni.*

**Toamna, când plouă, plouă.*

**De deștept, e deștept.*

**Știu eu ce știu.*

**Vorbește și el ca să vorbească.*

**Copilu-i copil...*

În spațiul public al mass-mediei, sau cum se spune „xenismic” „social media”, se rostesc/ se scriu **greșeli tautologice de neacceptat**, care nu au rolul de accentua ideii sau de a evidenția acțiunii, ci denotă, în mod vădit, un **vocabular sărac**, nu numai al autorilor de articole, al moderatorilor, ci și al invitaților.

Aceste tautologii, prin repetarea penibilă a aceluiași cuvânt, au devenit, cum se spune acum, **virale**.

**Urmează următorul invitat.*

**Invit în platou următorul invitat.*

**Urmează ca în săptămâna următoare să aibă loc ședința de consiliu.*

**În continuare, ministrul a promis că vor continua acțiunile de dezăpezire.*

- *Ce credeți că vor crede oamenii despre această situație?
- *Unii producători nu mai produc marfă de calitate.
- *Trebuie să aflăm unde se află acum infractorul.
- *Mi-a arătat ieri cum trebuie să arate un portofoliu complet la limba și literatura română.
- *Urmează să susțină examenele în următoarele zile.
- *Vom invita mâine seară mai mulți invitați care lucrează ca magistrați.

TAUTOLOGIA este o greșală de exprimare care evidențiază sau ignoranța, sau neatenția în formularea ideilor, sau un vocabular modest, spre 50 de cuvinte.

Însă, chiar dacă în limbajul obișnuit, tautologia este o încălcare a normelor gramaticale, în literatură ea poate fi o *figură de stil cu valoare expresivă, o modalitate estetică rafinată*, adesea exprimată intenționat, astfel încât să ofere cuvântului și ideii o *intensitate emoțională*.

„A CINCEA ELEGIE”

(Tentația realului)

de Nichita Stănescu

(fragment)

„N-am fost supărat niciodat pe mere
că sunt mere, pe frunze că sunt frunze,
pe umbră că e umbră, pe păsări că sunt păsări.
Dar merele, frunzele, umbrele, păsările
s-au supărat deodată pe mine.
Iată-mă dus la tribunalul frunzelor,
la tribunalul umbrelor, merelor, păsărilor,
tribunale rotunde, tribunale aeriene,
tribunale subțiri, răcoroase.”

TIMPUL_ACORDAT OBSESIV...

MOTTO:

„Prostia este o cacofonie socială. Evitați-o!”

(aforism de COSTEL ZĂGAN –
„Caratele prostiei”)

CACOFONIA (gr. „kakos” = rău, urât; „phone” = sunet) este sonoritatea supărătoare sau scrierea unor silabe alăturate care au efect acustic și vizual dezagreabil, uneori, cu nuanță vulgară sau olfactivă, care pare o înjurătură. Altfel spus, **cacofonia**, denumită uneori și **disonanță**, este sonoritatea neplăcută a două silabe alăturate. Unora le place, poate, sonoritatea, altora, olfactivul, iar negativiștilor li se armonizează ambele.

CACOFONIA este adesea negată chiar de unii intelectuali, invocându-se „uzul” sau faptul că nu este o greșală gramaticală. Este adevărat, nu sunt reguli gramaticale pentru normarea cacofoniei, dar fonetic poate fi supărătoare și adesea mirositoare. Totuși, de când CU_RUșii/CU_RUsia, **cacofonia** a devenit o permanență în limbajul românilor, cu predilecție în comentariile mass-mediei. Probabil, tot Putin e de vină...

Antonimul pentru cacofonie este **EUFONIA** (lat. „euphonia” = succesiunea armonioasă de silabe, acustică plăcută), *o trăsătură specifică a limbii române:*

„Limba română e actul meu de naștere, eu sunt ființă sub măslinul ei, care rodește de două mii de ani, dreptul meu e să-i țin dealul verde și bătut de soare și să stau în genunchi sub ploaia cântecelor ce țâșnesc din ea.” (Fănuș Neagu)

Cine nu-și amintește orele de educație fizică, unde profesorul făcea gluma „*caPUL_LA dreapta*” și copiii râdeau rușinați?!

O cacofonie prea uzitată astăzi este rostită cu emfază ca formulă politicoasă, în fond, destul de jenantă: „*Vă mulțumesc pentru timPUL_Acordat*”! Formula încheie, respectuos, o abordare directă. La fel se rostesc cu inconștientă alte cacofonii stridente: „*tiPUL_Acela*”, „*în timPUL_Acesta*” etc.

Și revin la firmele de Publicitate, care cheltuiesc mulți bani pentru promovarea produselor, dar nu dau un leu unui profesor de română care să semnaleze greșelile gramaticale sau de exprimare aflate într-o singură frază! A devenit insuportabil îndemnul agresiv al sloganurilor de publicitate de la diverse „teleshopping-uri” tv: „*corPUL_LA care visați...*”, „*scoPUL_Aparatului este...*” etc., care te hărțuiesc și de care nu ai unde să te ascunzi!!

O altă cacofonie rostită cu aceeași prețiozitate politicoasă este formularea „*CU_RUgămintea*” „*CU_RUxandra*”, „*CU_RUșine*”, „*CU_Regret*”, „*CU_Respect*” etc. Era o emisiune la TVR (nu știu dacă mai e, că am obosit!) intitulată: „*Corect, CU_RUxandra!*”.

CACOFONIE este și alăturarea altor silabe, care, chiar dacă nu au tenta de vulgaritate, au uneori efect olfactiv și deranjează atât auditiv, cât și vizual, așa că trebuie evitate: *la/la, sa/sa, ca/co, cu/co, ca/ca, ca/că, că/ca, ca/ci, ca/ce, pu/la, cu/ru, că/cu, că/când* etc.

Cel mai bogat în cacofonii este anul electoral: „*politiCĂ_CAre*”, „*economiCĂ_CAre*”, „*CA_CAndidat*”, „*daCĂ_CAuza...*”, „*în timPUL_Alegerilor*”, „*să faCĂ_CAmpanie*” etc.

Desigur că, de multe ori, vorbitorii cacofonici ar trebui să tragă apa!

◆ Corectarea civilizată a exprimării cacofonice se face prin reformulare:

*Ora de chimie se face astăzi LA LA*borator.

**Ora de chimie se face astăzi în laborator.*

*Sunt invitat de domnul Victor Banu LA LA*nsarea cărții sale.

**Are loc lansarea cărții domnului Victor Banu, care m-a invitat la eveniment.*

Merg CU COlegii mei la cinema.

**Merg cu ai mei colegi la cinema./Eu și colegii mei mergem la cinema.*

PolitiCA CAre se face azi este dăunătoare omului.

**Politica din zilele noastre este dăunătoare omului.*

Țara se află într-o situație economiCĂ CAre ne îngrijorează pe toți.

**Țara se află într-o situație economică îngrijorătoare pentru toți.*

Îmi comuniCĂ CĂ pleacă în vacanță.

**Îmi comunică faptul că pleacă în vacanță.*

TiPUL Țsta mă enervează îngrozitor.

**Acest tip mă enervează îngrozitor.*

În timPUL Acela s-a petrecut evenimentul.

**În acel timp s-a petrecut evenimentul.*

Întoarce caPUL LA dreapta!

**Întoarce capul spre dreapta.*

A venit CU RUGăminte să-i motivez absențele.

**M-a rugat să-i motivez absențele.*

CaSA SA este nouă.

**Casa lui/a ei este nouă.*

Este necesar CA Cineva să spună adevărul.

**Este necesar să spună cineva adevărul.*

Trebuie CA CEtățenii să vină la vot.

**Cetățenii trebuie să vină la vot.*

Nu pune cartea pe colțul mesei, pentru CĂ CAde.

**Nu pune cartea pe colțul mesei, întrucât cade/pentru că o să cadă.*

România a încheiat un pact CU RUisia.

**România și Rusia au încheiat un pact.*

Doamna este chiar comiCĂ CÂND susține așa ceva!

**Doamna este chiar comică pentru că susține așa ceva!//*

**Doamna este chiar comică susținând așa ceva!*

(VA URMA!)

INEPȚIA INEPȚIILOR! „CA ȘI”

★ **EVITAREA CACOFONIEI NU** se face cu ajutorul virgulei, nici scrise, nici rostite, deoarece **silabele rămân în continuare alăturate** și deranjează auditiv și vizual.

Este ridicol să exprimăm oral cuvântul „**virgulă**” pentru a evita cacofonia, deoarece semnele de punctuație nu se rostesc, ci doar se scriu.

Cum ar fi dacă am vorbi așa:

„Irina virgulă cât timp ți cratimă a luat tema la matematică semnul întrebării. Linie de dialog N cratimă am știut să rezolv problema virgulă dar m cratimă a ajutat fratele meu virgulă Mihai semnul exclamării.”

★ **INEPȚIA** supremă este așezarea structurii „**CA ȘI**” între cele două silabe, pentru că se denaturează sensul comunicării prin faptul că aceste clase lexico-gramaticale ar fi „**LA FEL/IDENTICE**”.

★ **GRUPAREA „CA ȘI”**, atunci când are valoare comparativă de egalitate, se folosește exclusiv cu SENSUL „IDENTIC /LA FEL CA”, în niciun caz pentru a evita o cacofonie reală sau imaginară, ori ca marcă a calității.

DOOM-2005 și DOOM-2021:

„*Norma literară condamnă folosirea lui ca și (sau ca virgulă) în loc de ca pentru evitarea cacofoniilor (și cu atât mai mult când acest pericol nu există), în construcții de tipul ca și consilier/ca virgulă consilier – care pot fi înlocuite prin construcții directe precum „a fost numit consilier” sau „l-a luat drept consilier” / „în calitate de consilier”.*”

NU este indicată folosirea lui „CA ȘI” pentru evitarea cacofoniilor, întrucât această conjuncție compusă are sensul „**identic, la fel**” („Am o bicicletă roșie ca și a ta”), mai ales că ea se folosește **ridicol**, chiar atunci când nu există o cacofonie: *S-a angajat ca și inginer./Ca și membri ai Senatului trebuie să voteze legea.* Sensul „**identic, la fel**” este nepotrivit în aceste enunțuri. **Corect** este: *S-a angajat ca inginer./Ca membri ai Senatului, trebuie să voteze legea.*

ATENȚIE!

**Ca și prietenei mele, îmi place culoarea verde.* (la fel ca prietenei mele)

**Ca și handbalul, baschetul este un sport de echipă.* (la fel ca handbalul)

**A avut o idee nepotrivită cu situația.*

NU: A avut ca și idee nepotrivită cu situația. (A avut idee identică nepotrivită cu situația. – penibil)

**Mihai lucrează ca instructor auto.*

NU: Mihai lucrează ca și instructor auto.

**Eu, ca/în calitate de prim-ministru, voi lua măsurile legale.*

NU: Eu, ca și prim-ministru, voi lua măsurile legale.

***PREPOZIȚIA „ca”** are sens comparativ sau folosită cu sensul „**în calitate de**”:

**Ca prietenă, îmi spune secrete.*

NU: Ca și prietenă îmi spune secrete.

**Acesta este folosit ca argument.*

NU: Acesta este folosit ca și argument.

**Ea, în calitate de cadru didactic, iubește copiii.*

NU: Ea, ca și cadru didactic, iubește copiii. (fără sens: ea, identic cadru didactic)

Prostia în stare pură izvorăște din **accentul afectat** cu care se rostește **INEPȚIA**, de parcă vorbitorii **agramați** vor să-i uimească pe toți cât sunt ei de „gramăți”, cum zicea Caragiale!

Exprimare cacofonică:

El, ca cascador, își riscă viața. Ca copil, trebuie să se joace.

Formulare incorectă și confuză:

El, ca și cascador, își riscă viața. Ca și copil, trebuie să se joace.

Se subînțelege din formulările cu grupul „CA ȘI” (la fel, identic) că el este la fel cascador sau copilul identic se joacă!

Cele mai penibile formulări sunt atunci când **nu e vorba despre nicio cacofonie**, dar agramății vor cu tot dinadinsul s-o evite:

*S-a stabilit ca și măsură de reorganizare a firmei Publicitatea în mass-media.

O ridicolă „evitare” a cacofoniei este atunci când gruparea „CA ȘI” creează ea însăși o cacofonie:

America ca și țară are probleme de buget.

Catinca ca și prietenă m-a ajutat la mutat.

Se acceptă totuși cacofoniile din structura cuvintelor (*cacao*) sau alte alăturări cacofonice, cum sunt: **Ion Luca Caragiale, Biserica Catolică, Banca comercială** etc.

„Întotdeauna m-am mirat cum poți să rămâi un prost în mijlocul unei Limbi atât de frumoase și înțelepte cum este Limba Română?”
(Grigore Vieru)

TEMĂ CU_RELAXARE!**Rescrie următoarele enunțuri, corectând cacofoniile:**

Ca conducător al grupului are noi responsabilități.

Casa sa este la fel ca casa mea.

A fost desemnat ca candidat la Senat.

Am venit cu rugămintea de a-mi motiva absențele

Cu timpul a înțeles toate problemele.

Am fost la lansarea unui roman polițist.

Ora de chimie se face astăzi la laborator.

Mihaela cu Ruxandra joacă șah.
Susține o metodă economică care nu va avea efecte pozitive.
Se va remedia situația politică când vor avea loc următoarele alegeri.
Măsura aceasta implică costuri suplimentare.
Fiind admonestat, băiatul a plecat capul cu rușine.
Tipul acesta este prieten cu fratele meu.
În timpul acesta, cei doi au pus la cale afacerea.
Sunt îngrijorat, pentru că cazul este anchetat de poliție.
Ca cetățean, am dreptul să reclam orice neregulă.
Ce-o fi în capul acestui om?
Adică când trebuie să plecăm?
Că când aud că mergem la Paris, mă ia emoțiile!

**SĂ SALVĂM LIMBA ROMÂNĂ DIN MAHALAUA INTELECTUALĂ
ÎN CARE SE LĂFĂIE O CULTURĂ SUBURBANĂ, ÎNTREȚINUTĂ
DE NEPĂSAREA ȘI DE LIPSA NOASTRĂ DE REACȚIE!**

CALAMITĂȚI LINGVISTICE

MOTTO:

„Înainte de a deschide gura, asigură-te că e conectată la creier!”

(Proverb italian)

În spațiul mass-media și online se lăfăie în huzur, îmbuibate de infatuarea utilizatorilor, cuvinte și expresii care provoacă dereglări psihice oricărui vorbitor de limbă română corectă. Dar, în România, sunt din ce în ce mai puțini vorbitori de limba română!

Sunt convinsă că mulți dintre puținii rostitori ai limbii sunt excedați de clișeele obositoare, enervante, agasante până la extenuare, nu numai pe rețelele de socializare, dar, mai ales, la posturile de televiziune, unde proaspeții absolvenți ai Academiei de Șabloane Istovitoare au promovat cu brio examenul final și rostesc cu emfază vorbele memorate. Altfel, nu se motivează nicicum limbajul de „fier ruginit”, că „limbajul de lemn” a fost înfierat în deceniile alelalte, prin care ne testează imunitatea cu stâlcirea limbii române.

Aș face un clasament al calamităților lingvistice, dar buluceala de pe locul fruntaș este atât de însuflețită, încât nu există podium care să includă numeroasele cuvinte și expresii premiante, cărora le putem pune și coroanițe cu ghimpi.

Dacă s-ar da **amenzi** sau s-ar plăti **taxe** pentru greșelile de exprimare din spațiul public, de pe rețelele de socializare și de pe postările/posturile mass-media, România ar avea un buget exagerat de mare, ar fi o țară foarte bogată! Singura problemă ar fi cine să monitorizeze respective greșeli...

KILOMETRI **PE** ORĂ

♦ **KILOMETRI** **LA** ORĂ se rostește cu **infatuată siguranță**, deși toți cei care vorbesc pe oriunde au fost la școală, măcar până-ntr-a opta. Începând cu clasa a VII-a se face fizică, unde se predă și se învață **formula vitezei**, fie sub formă de **fracție**, fie notată cu **bara oblică** (slash):

Viteza (V) este egală cu Distanța (D) supra Timp (T):

$$\frac{D}{T}$$

sau

$$V = D/T$$

Fracția se citește: **distanța supra timp**, iar cealaltă variantă, „**distanța per/pe timp**”, pentru că **bara oblică**, în engleză „**slash**”, asta înseamnă! Și atunci, de unde vine **enervantul „LA”**, atât de perpetuu în viața mea, a noastră.

– A circulat cu 200 kilometri LA oră.

De două ori sinistră această formulare, pentru că:

***numeralele egale sau mai mari decât 20** sunt urmate **OBLIGATORIU** de prepoziția **DE**

***prepoziția „LA”** este aici bezmetică, deoarece kilometrii nu se calculează la oră, ci **PE** oră, așa cum se notează peste tot: 120 km/h; 60 km/h

CORECT:

A circulat cu 200 **DE kilometri **PE** oră!*

Viteza bolidului a fost de 170 **DE kilometri **PE** oră.*

Se pare că reclamele pentru vânzarea produselor sunt stâlcite de aceeași firmă de Publicitate, pentru că niciuna nu așază prepoziția **DE** după numere mai mari de 20!

INEPȚIA **„CA ȘI”**

♦ **GRUPAREA „CA ȘI”**, denaturează sensul comunicării prin faptul că atunci când are valoare comparativă de egalitate înseamnă

„LA FEL/IDENTIC” și în niciun caz nu se folosește pentru a evita o cacofonie reală sau imaginară.

DOOM-2005 și DOOM-2021:

„Norma literară condamnă folosirea lui ca și (sau ca virgulă) în loc de ca pentru evitarea cacofoniilor (și cu atât mai mult când acest pericol nu există), în construcții de tipul *ca și consilier/ca virgulă consilier* – care pot fi înlocuite prin construcții directe precum „a fost numit consilier” sau „l-a luat drept consilier” / „în calitate de consilier”.

GREȘIT:

– Primim ca și semnale de la elevi că testul a fost dificil.

CORECT:

**Primim semnale de la elevi că testul a fost dificil.*

Am observat cu stupeoare că gruparea „CA ȘI” este rostită cu voluptate și cu o vizibilă înfatuire, de parcă ar vrea să transmită „vedeți ce elitist sunt?”.

Inconștiența și superficialitatea sunt cei mai buni și fideli prieteni ai **agramaților**!

Pentru detalii, citiți articolul „*Inepția ineptiilor*” din această carte.

◆ La câți bani plătesc românii în supermarketuri, s-ar putea angaja un profesor de limba română care să corecteze sloganurile publicitare. Sigur, patronii sunt străini, dar cel care compune sloganul este român, cel care angajează persoana vorbitoare este român, cei care înregistrează reclama sunt români! Atâția români agramați ca să vândă un produs care costă 45 LEI?! Cât e de greu să vorbești corect: 45 DE lei?!

Toate sloganurile sunt la fel de greșite, de unde deduc că este o firmă **nocivă de Publicitate**, care reușește aceste ineptii pe bandă rulantă. Cred că întrebând un profesor de română dacă este corectă reclama respectivă, acesta i-ar răspunde gratis!

Bine, nici Academiiile mass-media nu au angajat un profesor de română, ci predau cursuri doar moderatorii, care fac și ei – off! – numeroase greșeli de exprimare.

MANELE LINGVISTICE REVĂRSATE ÎN ȘUVOI DE NIAGARĂ

MOTTO:

„Șuvoi mare de apă. De cu noaptea a-nceput a turna și toarnă... Piețele, ogrăzile, locurile virane sînt mări și lacuri; ulițele, fluviuri și niagare... Caii înoată, birjile plutesc.”

(I.L. CARAGIALE)

Atât de multe clișee se vehiculează în 24 de ore din 24, încât ar trebui scrisă o carte întreagă pentru a le cuprinde! Și tot ar mai rămâne pentru o broșură...

Dialog standard: „– Mulțumesc pentru prezența la emisiune.

– Mulțumesc și eu pentru invitație.”

„– Bună ziua dumneavoastră și telespectatorilor dumneavoastră.”

„(trage) un semnal de alarmă”

„imagini care vă pot afecta emoțional”

„de ultimă oră”

„imagini cu un puternic impact emoțional”

„oamenii legii”

„tulburarea liniștii și ordinii publice” (a ordinii)

„dincolo de gratii”

„extrem de”

„cum comentați”

„într-un final”

„discutăm pe marginea”

- „vizavi de cum a fost făcut sondajul”
- „vizavi de candidatul la europarlamentare/primărie, președin-
ție etc.
- „sub aspectul săvârșirii infracțiunii”
- „să scoată din buzunar”
- „să stabilească exact”
- „să afle cu exactitate”
- „bolid de lux”
- „medicii nu au mai putut face nimic”
- „scandal uriaș”
- „rezultate șocante”
- „un val de crime/violențe”
- „anchetă jurnalistică devastatoare”
- „noaptea dintre ani”

◆ Alte ABATERI de la eufonie și de la corectitudine afectează logica gramaticală elementară, deși românii frecventează sau au frecventat școala, că doar este obligatorie. În general, 12 ani zi de zi (minus vacanțele), oră de oră din viața unui om – și sunt sute de mii de ore petrecute la școală – te determină să te gândești la un singur cuvânt: *zadarnic!*

◆ Dezacordul dintre substantivul la genitiv și adjectivul său, regula fiind că adjectivul se acordă în gen număr și caz cu substantivul pe care-l determină:

**I-am făcut observație elevei neatente.*

NU: „eleva neatentă”

**Ea e mama fetei dispărute de o săptămână.*

NU: „mama fetei dispărută”

Și mai rău, pe Facebook cineva a scris: „Unei prea distinse doamnă” – „unei (prea distinse) doamne”.

◆ Dezacordul numeralului la genul feminin, „douăsprezece” este notoriu, de parcă s-ar „număra” numai substantive masculine: „doisprezece”.

*După clasa a douăsprezecea se susține bacalaureatul.

NU: După clasa a doisprezecea se susține bacalaureatul.

*Tura mea la spital durează douăsprezece ore.

NU: Tura mea la spital durează doisprezece ore.

*Vila a costat douăzeci și două DE milioane DE lei.

NU: Vila a costat douăzeci și doi milioane lei.

•Reiterez conjugarea verbului „A FI” la modul *imperativ afirmativ și negativ* sau când are valoare *impersonală* și cere propoziție subiectivă:

*Fii deștept, nu fi prost!

NU: Fi deștept, nu fii prost!

*Era /să cad pe scări.

NU: Eram /să cad pe scări.

♦**Dezacordul între subiect și predicat**, din cauză că nu se recunoaște subiectul.

CORECT:

**Eu sunt un om care face greșeli, o persoană care are și eșecuri și care, uneori, este incredibil de naiv.* – subiectul este „un om”.

NU: Sunt un om care fac greșeli, o persoană care am și eșecuri și care uneori sunt incredibil de naiv. – subiectul nu este „eu”, ci „un om”.

CLIȘEELE sunt, în opinia mea, **manele lingvistice**, așa cum sunt și cele lălăite, încadrate fraudulos în muzică.

Neuitatul **GEORGE PRUTEANU** le-a definit foarte sugestiv: „Manelele sunt negrul de sub unghiile netăiate ale societății românești contemporane.”

LIMBA ROMÂNĂ ÎN MASS-MEDIA (fragment)

„Comitetul director al Uniunii Scriitorilor din România, printr-un comunicat oficial, își exprimă *profunda îngrijorare față de*

degradarea continuă a limbii române folosite în spațiul public, ca și a nivelului cultural general, în special din partea celor care, prin rolul lor social, sunt luați drept exemple de către categorii largi de cetățeni».

Se face precizarea că *«limba română nu este un simplu instrument de comunicare. Ea este o componentă esențială a identității și un liant al unității naționale»*”.

„LIMBA ESTE INSTRUMENTUL GÂNDIRII. CINE VORBEȘTE ȘI SCRIE INCORECT ESTE PUȚIN PROBABIL SĂ GÂNDEASCĂ BINE”.

(Ion Haineș – revista „*Limba română*”)

CUVINTE CU PAPION

MOTTO:

„Sunt lucruri esențiale pentru o viață de om, care, dacă se rezumă la *livresc* și la ceea ce pot oferi lecturile, sunt netrăite până la capăt și, deci, nerezolvate. Sunt lucruri pe lume mai înalte decât cultura.”

(ANDREI PLEȘU)

LIVRESC = *Întemeiat numai pe informația din cărți.* (Despre cuvinte, expresii) *Folosit numai în cărți și în limbajul oamenilor culti.* (DEX)

UN TEXT CU PAPION, DESPRE UN SRIITOR NOTORIU

„Poet, prozator, teoretician, Mircea Cărtărescu se orientează în domeniile literaturii cu o dezinvoltură remarcabilă, ce provine din cultivarea unei memorii prodigioase și a unei dexterități în mănuierea limbajului de invidiat. Avem a face, în cazul său, cu un evident paradox: natura sa literară, abundentă, de o originalitate frapantă se întâlnește, undeva, în abisurile ființei ori chiar la suprafața ei raționalizantă, cu o cultură asumată deplin, cu ferveare reținută, asimilată cu o oarecare devoțiune *livrescă*. Nota atât de personală a textelor lui Cărtărescu reiese așadar din ciocnirea sentimentului și a ideii, a gândirii și afectelor, din coincidența contrariilor, generic vorbind.

În Levantul, epopee ludic-parodică, manierismul cărtărescian merge tot mai mult pe linia aglomerării de obiecte eteroclite. Aspectul cel

mai frapant al lirismului e acum acela de bazar carnavalizat, de bâlci textualizat, dominat de conotații livrești.”

(Iulian Boldea – „Livresc și parodic în poezia lui Mircea Cărtărescu” – fragment)

CUVINTE LIVREȘTI sau CUVINTE CU PAPION

APREHENSIUNE = teamă vagă, frică nedeslușită

CONCUPISCENȚĂ = înclinare către plăceri senzuale, trupești; luxură

DECOCT = soluție apoasă obținută prin fierberea anumitor plante alimentare sau medicinale, în vederea extragerii principiilor active din acestea, infuzie

DELEBIL = care poate fi șters

DESUET = ieșit din uz, din modă, necorespunzător spiritului vremii; perimat

DEZABUZAT = dezamăgit; amărât, scârbit

DEZAVUA = a dezaproba, a condamna faptele sau spusele cuiva

EPUSTUFLĂNT = uluitor, uimitor, nemaipomenit, grozav

EXIGUU – exigent, foarte mic, nesemnificativ

EXORAȚIE = rugă, implorare

FORTUIT = neprevăzut, imprevizibil

FUTIL = lipsit de valoare, de importanță, de interes; inutil, nserios, frivol

GENUIN = natural, veritabil, pur

IMPENITENT = care nu se căiește, care nu are remușcări

INAVUĂBIL = care nu poate fi mărturisit, rușinos, nedemn

INDICIBIL = indescriptibil, inefabil, inexprimabil

INEFĂBIL = care nu poate fi exprimat în cuvinte; inexprimabil

IREFUTĂBIL – care nu poate fi combătut sau respins, de necombătut

LICANTROPIE = stare de nebunie, în care bolnavul se imaginează că a devenit lup/credință populară bazată pe superstiția existenței oamenilor-lupi

- LICENȚIOS** = indecent, impudic, imoral
- LICORN** = animal fabulos cu corp de cal, cap de taur și un corn în frunte (inorog); în legendele medievale era simbolul purității și al virginității
- LIVRESC** = întemeiat numai pe informația din cărți. (Despre cuvinte, expresii) Folosit numai în cărți și în limbajul oamenilor culti.
- LOCVĂCE** (invar.) – care vorbește mult; vorbăreț, limbut, guraliv.
- LUBRIC** – excesiv de senzual; libidinos, excitant, lasciv; obscen.
- LUXURĂ** = viciu al celor ce se dedau fără reținere plăcerilor senzuale
- MEFIENT** = neîncrezător, bănuitor.
- MISANDRIE** = aversiune morbidă/patologică față de sexul masculin.
- MISOGIN** = care manifestă aversiune sau dispreț față de femei.
- MUNIFICENT** = foarte darnic, generos
- NUBIL** = ajuns la vârsta la care se poate căsători
- OBSECVIOS** = excesiv de respectuos, servil, umil
- PALIMPSEST** = pergament sau papirus de pe care s-a șters sau s-a ras scrierea inițială pentru a se putea utiliza din nou și pe care se mai văd urmele vechii scrieri
- PETULANȚĂ** = ardoare exuberantă, bruscă și adesea dezordonată
- PREZUMTIV** = probabil, ipotetic,
- PREZUMȚIOS** = arogant, infatuat, irreverențios, impertinent, înfumurat
- UBICUU** = care se află în același timp în două sau mai multe locuri
- VENUST** = care are o frumusețe feminină voluptuoasă.
- VETUST** = care are un aspect învechit, arhaic sau demodat; uzat.
- A VITUPERA** – a blama, a defăima, a denigra.
- XENIE** = epigramă (DOOM-3)

BONUS!

OPERE LITERARE CU TITLURI LIVREȘTI

♦ „**ULTIMA LICORNĂ**” de Peter S.Beagle (1968) este considerat unul dintre cele mai interesante romane „fantasy” ale tuturor timpurilor. Romanul a ocupat mult timp locul 5 pe lista de bestsellere ale Planetei.

Subiectul stă sub semnul magiei, prezintă provestea unui unicorn care se teme că este ultimul descendent din neamul său, așa că pleacă să afle ce s-a întâmplat cu ceilalți.

♦ „**AUTOPORTRET CU PALIMPSEST**” de Ana Blandiana (1986)

Întrebată cum a devenit poetă, Ana Blandiana a răspuns: „Aș fi tentată să răspund: născându-mă. Și sunt convinsă că acesta este, de fapt, și nu numai în ceea ce mă privește, singurul răspuns esențial al întrebării, îmi dau însă seama că ar fi prea puțin. Pentru că am înțeles devreme că scriitor nu este cel ce scrie, ci acela care se exprimă cu ajutorul scrisului, scrisul a devenit pentru mine o nevoie vitală în cadrul căreia obligația de a mă exprima determină obligația de a exista pentru a fi exprimată. Sunt ca un caier de lână care există numai în măsura în care este tors.”

♦ „**LICANTROPIA POFTEI**” de Laurențiu-Ciprian Tudor (2018), volum distins de Uniunea Scriitorilor din România – filiala Brașov – cu premiul „**Cartea anului 2017**”, cuprinde poezii ce se înscriu în Modernismul românesc, cu accente postmoderne, prin biografism și prin reflectarea cotidianului, un fel de redescoperire de sine în tumultul „**crizei** (asumate) **a vârstei de mijloc**”.

♦ „**DECOCT DE FEMEIE**” de Sorin Lavric (2019) este un roman controversat, autorul fiind acuzat de misoginism, idee sugerată chiar din titlu. Scriitorul Sorin Lavric explică nu numai titlul, ci și analogia „decoc-tului” cu femeia chiar din prologul romanului: „Să ne amintim ce se întâmplă în cazul banal al fierberii unui ceai: principiile active ale plantei trec din substanța uscată în apa caldă, în virtutea unei infuzări treptate. E un decoct a cărui esență stă în păstrarea intactă a unor însușiri care au trecut din plantă în soluția ceaiului. Când beau ceaiul, consum principiile active, nealterate ale plantei.”

♦ „**FEMEI CARE ALEARGĂ CU LUPII**” de Clarissa Pinkola Estes (2017) cuprinde povești și mituri ale arhetipului femeii sălbatice, autoarea fiind psihanalistă. Ea invită cititorii la recuperarea acestei părți adânc îngropate în fiecare femeie, pentru că în ea se ascunde o creatură puternică, pasionată, creativă și înțeleaptă.

MAREA MÂRLĂNIE CU SPECIFIC ROMÂNESC!

MOTTO:

„Nu lăsa comportamentul altora să-ți distrugă pacea interioară.”

(DALAI LAMA)

În preajma Crăciunului, m-am dus împreună cu al meu consort în mall-ul de pe platforma Pallady. Lume, buticuri, agitație, sacoșe pline, totul cu aer crăciunesc! Pe coridorul principal o mascotă intitulată KIK, cu un costum foarte interesant, din care nu se zărea deloc partea umană, anunța în scris „Marea deschidere” a magazinului. Intrăm, facem câteva achiziții, comparăm prețuri, produse și plecăm încântați așa-și-așa...

Cumpăr de la o tonetă ceva și domnul respectiv, văzându-mă cu plasa KIK, mă întreabă: Ați învârtit roata? Ce cadou ați câștigat?

– Care roată?!

Mă lămurește că la „Marea deschidere KIK” se află o roată pe care trebuia să o învârtesc la ieșire și câștigam un cadou, pe care să-l păstrez ca „mărturie” de la nașterea KIK-ului. Domnul de la care aflasem întâmplător de „roată” îmi dă detalii: să mă duc înapoi cu bonul de cumpărături și să învârtesc roata.

Dintr-odată m-am simțit, din nou, a câta oară?, escrocată, păcălită, umilită, disprețuită, cu sentimentul că nu contez, deși clientul din mine cheltuiuse o sumă frumoasă. Adică, eu contribuiseam la salariile acelor angajați, care, oricum, păreau deja plictisiți de serviciu după 3 ore de la „Marea deschidere”, erau la „relanti”! Ce emoții..., ce

vioiciune..., ce adrenalină a primei zile de funcționare a unui magazin în mall... Nimic din toate acestea, așteptau, parcă închiderea! Sau falimentul!

De câțva timp, m-am decis să nu mai iert în spirit românesc nimic: „Lasă-i, ce să mă mai apuc...”

Și să mă enervez doar eu?!

Așa că m-am întors la KIK-ul nou-nouț ca să reclam șefului de magazin „roata”, pe care, de altfel, nimeni nu o învârtea. Clienții habar n-aveau de așa ceva. O tinerică ia bonul și îl examinează conștiincioasă. Poate voia să-l memoreze sau ceva... Vreau să vorbesc cu șeful magazinului.

– Tocmai acum a plecat, dar se întoarce. Care este problema? mă întreabă altă angajată, cealaltă continuând să studieze bonul. Îi spun că am aflat întâmplător de roată. Mă privește mirată, de parcă atunci ar fi aflat și ea:

– Erau doi angajați afară, la ușă, care ar fi trebuit să vă pună să învârtiți roata. Aaa, dar nu mai sunt. Or fi plecat...

Intră târșiind ghetele o persoană de sex feminin, arătând exact ca o gospodină care s-a dus să dea grăunțe la găini, ca apoi să se întoarcă repede în casă, la căldurică. Era și îmbrăcată adecvat, cu un „molton” tras în grabă peste hainele de casă, apoi doar nu era să se și spele pe păr, că anotimpul nu permite. Umblă gripa!

Era șeefaa!

Și mă ia la întrebări, îi spun de roată, se uită mirată – „ia uite-o și pe-asta, vrea cadou” –, îi explic faptul că nu-mi pasă de cadou, că nici nu-l iau, ci mă revoltă că nu-și fac datoria față de clienți, că atitudinea lor seamănă a dispreț și că ea, ca șefă, trebuie să fie atentă ca angajații să-și facă treaba, iar clienții să fie mulțumiți.

– Cei doi care trebuie să îndrume clienții spre roată și să le dea obiectul respectiv unde sunt? Nu iau leafă pentru asta? întreb indignată.

Ea, țăfnoasă, răspunde aruncându-și ochii în tavan:

– E plecați acuma, da' vine ei înapoi. Așteptați!

În clipa următoare am uitat de tot și de toate, unde și de ce mă aflu acolo, copleșită total de o viziune halucinantă, grotescă, tragicomică asupra realității, ca-n opera lui Kafka.

– Vă dați seama că ați făcut un dezacord penibil, între subiect și predicat? o întreb siderată.

Șefa, mândră nevoie mare că reușise cu brio dezacordul, îmi spune că nu vrea și nici nu are de ce să-și ceară scuze, că nimeni n-a greșit cu nimic. Că și ei „e oameni și oamenii mai greșește...”

– Doamnă sau șefă sau ce sunteți, măcar cereți-vă scuze de la limba română, jenați-vă că sunteți agramată în cel mai înalt grad posibil!

Mi-a întors spatele cu cea mai superioară superioritate a funcției superioare și a plecat șefa cea mai superioară să se plimbe ca o șefă mai superioară printre clienți și angajați.

Sigur că nu am luat niciun cadou, nici nu am văzut roata de nervi, pentru că mă dureau rău limba română și criteriile șefiei la români.

Dacă această persoană cu moltonul la vedere, ce părea să aibă între 25 și 45 de ani, ajunsese șefă, sunt din ce în ce mai nedumerită, uimită, siderată de legile care guvernează incompetența, prostia, incultura și toate la un loc, singurele calități pe care trebuie, neapărat, să le aibă cineva care ajunge. Sau se ajunge... Sau... habar n-am.

Nedumerirea uluitoare rămâne starea mea permanentă!

KIK-uile, prima ta zi a eșuat ca statul român, vorba unui alt celebru nepăsător față de treburile și îndatoririle șefiei!

Dar, hei, fosta „ministreasă” a Ministerului Educației, profă de limba română la un liceu faimos și șeeefaaa Comisiei pentru Educație din Senat, a rostit, zilele trecute, în anul 2024, la microfonul Parlamentului: „**Legile educației ESTE despre viitor.**” După câteva minute, s-a întors la același microfon și și-a cerut scuze, argumentând că e obosită! La ea, este obosită limba română! Pe care, culmea, o predă elevilor de liceu care se încapățânează să dea bacul! Iar ea se încapățânează să ia lefuri: de la școală și de la Parlament! Probabil că i-a semnalat cineva dezacordul, însă marele bucluc pentru elevi este acela că

„doamna de română” vorbește agramat în mod curent și în clasă, nu numai la Senat. Dar, hei, să trăiască meditațiile!

Au trecut peste 100 de ani de la mărturisirea celebrului și irepetabilului scriitor **Franz Kafka** (1883 – 1924) și viziunea sa asupra lumii se revarsă – după un secol – în toată structura mea spirituală și mă copleșește...

„Această lume imensă din capul meu, cum să mă eliberez de ea și cum să o eliberez din mine, fără să mă sfarm în bucăți? Dar parcă mai degrabă m-aș sfărâma, decât să o țin în mine îngropată.”

(FRANZ KAFKA)

DOOM-3 ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE

MOTTO:

*„Si consuetudo vicerit vetus lex sermonis
abolebitur” (lat.) = Dacă obiceiul învinge,
vechea lege se abolește.”*

(QUINTILIAN, INSTITUTIO ORATORIA)

Publicat la finele anului 2021, **DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE (DOOM-3 sau DOOM-2021)** – editat de Academia Română, Institutul „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, coordonatoare Ioana Vintilă-Rădulescu – a apărut pe piață la începutul anului 2022.

Actuala ediție este revăzută integral și adăugită substanțial față de cea precedentă, cuprinde 62.000 de cuvinte, din care peste 3.600 de articole noi marcate cu semnul plus (+) și s-au realizat circa 3.000 de modificări, având semnul exclamării (!).

Destinat „*publicului larg, cu precădere școlar*”, dicționarul ține cont de noutățile lingvistice din gramaticile academice – GALR, GLRG și parțial din GBLR – „*așa cum se predă acum în învățământul de cultură generală*”.

◆ GREȘELI DE CORECTURĂ

La o primă consultare a Dicționarului, am constatat câteva erori de corectură care îi pot deruta pe cei care au așteptat noutățile DOOM-ului.

♦ Astfel, în CUPRINS, la unele cuvinte a fost adăugată la final litera „c” și a reieșit: „*locuțiunilec*”, în loc de „locuțiunile”, „cuvintec”, în loc de „cuvinte”, „sintacticec”, în loc de „sintactice”, „verbalec”, în loc de

„verbale”. Într-adevăr, este o greșeală minoră, dar nu când vorbim despre o carte-model de limba română.

7.10. Verbele și locuțiunile verbalec	204
8. Grupurile de cuvintec	207
9. Locuțiunilec	208
10. Informații sintacticec	209
11. Exemple	209
12. Abrevierile	209
13. Trimiterile	210
DICȚIONARUL	213
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	1141
ANEXE	1148

◆ NEOLOGISME

Majoritatea cuvintelor incluse în DOOM-3, în plus față de DOOM-2, sunt **NEOLOGISME** sau **TERMINOLOGII** din cele mai diverse domenii: informatică, termeni medicali, cuvinte livrești etc. **NEOLOGISMELE** sunt numeroase și mai puțin folosite de publicul larg, căruia i se adresează DOOM-3, după cum scrie în Prefață: *+refractiv adj., +advertorial s.n., +algoritmica s.f., +adresabilitate s.f., +continuativ adj., +corsetier s.m., +credențial s.n., +heptatlonist s.m., +heterociclic adj.* etc. Cele mai multe au fost impuse de etapa actuală, prin circulația largă a unor cuvinte cum ar fi: *a digitaliza, comorbiditate, a informatiza, proeuropean, dacomanie, croniciza (a~), contacți*.

În DOOM-2021 se specifică, de asemenea, faptul că sunt introduse 3.500 de neologisme, unele terminologii dobândind o circulație tot mai largă: *„abord, comorbiditate, coronavirus, a digitaliza, a informatiza, izoletă*. Numeroase sunt și cuvintele străine de diverse origini, dar mai ales din engleză, chiar dacă unele au corespondente în limba română: *black Friday, check-in, cool, fake news, take away, all-inclusive, breaking news*. Alte neologisme sunt puțin folosite: (a) *accesoriza vb., adresabilitate s.f., advertorial s.n., algoritmica s.f., continuativ adj., corsetier s.m., credențial s.n., heptatlonist s.m., heterociclic adj., refractiv adj.*

◆ CUVINTE STRĂINE – XENISME

S-au adăugat multe cuvinte străine, mai ales din limba engleză, unele utilizate deja în vorbirea curentă, chiar dacă au corespondent în limba română. Se păstrează, însă, **SCRIEREA ENGLEZEASCĂ**, așa că trebuie ca măcar să ai idee de această limbă, pentru că respectivii termeni nu sunt românizați: *fake news, take away, fairplay, breaking news, happy-end, Brexit, afterschool, all-inclusive, weekend, online, baby-boom, blockbuster, checklist, room-service, sound blaster, hacking, hairstyling* etc. La aceste cuvinte **nu este indicat sensul**, ci trebuie căutat prin alte surse, ne avertizează dicționarul, pentru că „**DOOM nu este dicționar explicativ**”. Alte cuvinte străine adăugate nu sunt nici pe departe folosite de „publicul larg”: +*machist* (referitor la macho), +*abaca* (cuv.filip.) – *câneapă de Manila*, +*burka* (cuv.ar.), +*guarani* (cuv.amerind.) – nume etnic, +*wellness* (engl.), +*booking* (engl.).

● XENISMELE ȘI ARTICOLUL HOTĂRÂT ENCLITIC

La cuvintele de proveniență străină neadaptate grafiei românești (xenisme), articolul hotărât enclitic se leagă astfel:

◆ La cuvintele terminate în „w” pronunțat „v”, „k” pronunțat „c”, și „y” pronunțat ca „i”, articolul hotărât enclitic se leagă direct (fără cratimă): *basedowul/basedowuri, drinkul/drinkuri, bodyul/bodyuri, afterschoolul/afterschooluri, cool (invariabil), fairplayul, mallul/malluri, boyul, playboyul, partyul, hippyul, gayul, dandyul* (cuvintele în care y se rostește cu valoarea lui **prototipică** [i] sau [i] șoptit).

◆ La cuvintele a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare (*bleu/bleu-ri*), articolul hotărât enclitic se leagă cu cratimă în următoarele situații:

- cuvinte cu finala „w” pronunțată „(o)u” (*show-uri*);
- combinații străine de litere: *bleu-ul, show-ul, bunga-low-uri, kitsch-uri, chardonnay-ul/chardonnay-uri, display-ul/display-uri, flash-ul/flash-uri, scotch-ul/scotch-uri, speech-ul/speech-uri, cooki-uri, fake news-ul/fake news-uri*.

♦ *Pronunțare modificată* în serii ca: *bestseller* (er se pronunță *ăr*); *pulover* (er = *ăr*); *gospel* (el=*ăl*).

Părerea mea este că în DOOM-3 sunt incluși prea mulți termeni străini, despre care autorii menționează la pagina 190: „*Includerea cuvintelor străine în Dicționar nu înseamnă că DOOM-3 recomandă folosirea tuturor, cu atât mai puțin a celor pentru care se pot găsi în limba română cuvinte sau expresii cu sensuri asemănătoare ori chiar aproape identice.*”

Aș vrea să aflu procentul românilor care știu să și scrie corect toate aceste anglicisme, numite „*xenisme*” (xenism = cuvânt străin împrumutat de o limbă, fără a-l fi adaptat la propriul sistem), pe care, de altfel, mulți le rostesc cu o naturală infatuare!

◆ CUVINTE ȘI EXPRESII FAMILIARE

Am încercat o mică selecție cu ceea ce am reușit să observ de la apariția DOOM-3. Unele cuvinte sau expresii, care depășesc limba standard actuală, au fost „*propuneri de la oameni*” (?!), o serie de termeni fiind folosiți în vorbirea familiară și în spațiul public: +*făloșenie* (pop.), + *găta* (a ~) (reg.), +*dus și întors* (cu~), +*habarnist*, +*de-a moaca* (pe~), +*gol-goluț*, +*bodaproste* (de~), +*prof/profi*, +*niciun chip* (în~), +*haloimăs*, *hai sictir*, +*de-a curmeziș*, +*de-a moaca* (a primi ~), +*de-a-n boulea*, +*de-a curmeziș*, diminutivul „*găletușă*” a fost „îmbunătățit” cu alte două diminutive: +*găletuță* și +*gălețică*.(?!), +*găletușă/găletuță/găleți*, +*pițipoancă* etc.

Modificarea formei de plural la *croasant/croasante* (în DOOM-2 era pl. „croasanți”) și la *ecler/eclere* (în DOOM-2 era pl. „ecleruri”).

Atrag atenția că s-a oficializat prin **normă lingvistică** folosirea abrevierii „*prof/profi*” (fără punct sau apostrof) pentru sensul „*profesor*”, așadar, elevii nu vor mai fi considerați nepoliticoși atunci când vor vorbi cu sau despre „prof/profi”, ci se va aprecia ca o adresare familiară. De simpatie?! Hmmm.....

◆ VARIANTE UNICE și DUBLETE LEXICALE

S-au redus mai multe variante la **dubletele lexicale** existente în dicționarele precedente. Aceste cuvinte sunt semnalizate prin semnul (!) înaintea intrării lor în dicționar:

a) A rămas o singură variantă privind accentul la următoarele cuvinte:

acatist, anaforă, anost, antic, aripă, avarie, axilă, bodaproste, bolnav, butelie, calcar, capsulă, caracter, caramea, carevasăzică, călugăriță, chivot, delebil, doctoriță, Dobrogea, duminică, dușman, email (smalt), februarie, fenomen, furie, gingaș, hatman, ianuarie, intim, jilav, miros, niscai, penurie, picnic, pilotă, pojghiță, precaut, pricină, profesor, puber, radar, regizor, satiră, seif, sever, simbol, simpozion, șervet, trafic, unic, vector, vultur.

b) S-a normat variantă unică pentru forma cuvântului: *apocalipsă, ghimbir, mănăstire, percheziție, tăntălău, sarsana, tăieței, muschetar, cicatrici, chipie, găluști, analoagă* etc.

c) Câteva forme de plural unice: *croasante, eclere, aragaze, almanahuri, macrouri, monede, sindroame, pâ râuri* etc.

d) Totuși, s-au introdus și dublete lexicale, cum ar fi: „greier/greierul” și „greiere/greierele”, cu pluralul comun „greieri/greierii”; „ansamblu/ansambluri/(tehn.) ansamble”; „astru, sm./aștri; astru, s.n./astre”.

◆ ABREVIERILE formate din litere mari se scriu fără puncte despărțitoare, ca **NATO, ORL**, dar se păstrează abrevierile cu puncte la cuvintele din limba latină: **P.S., P.P.S.**

Scrierea cu literă mare la toate componentele unor substantive proprii compuse: *Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial* (în DOOM-2 „al” era scris cu litere mici).

◆ FĂRĂ NICIO LEGĂTURĂ CU NIMIC

– *domnia-voastră* (cu cratimă înseamnă *dumneavoastră*) și este pronume; – *Domnia Voastră* (înv.), fără cratimă și cu majuscule, este locuțiune pronominală.

– pronumele de politețe *domnia-ta, domnia-voastră, domnia-sa, domniile-lor* se scriu cu cratimă și cu literă mică;

– *dumneavoastră, dânsul, dumnealui* se scriu cu literă mică. Cu litere mari, cu sau fără cratimă, se scriu doar locuțiunile pronominale omonime, ieșite din uz, din seria *Domnia Ta, Domnia-Voastră*, care se foloseau pentru adresare către boieri/domnitori etc.

* „Doru-mi-i de Dumneavoastră:

Ca unui zid – de o fereastră.”

(Nicolae Dabija – „Aripă sub cămașă”, 1989)

◆ CÂTEVA BIZARERII

Ceea ce mi s-a părut cel puțin bizar și inexplicabil a fost decizia de a renunța la *norma lingvistică* (regula gramaticală) în următoarele situații:

a) Verbele „*așază*” și „*înșală*” au și varianta admisă „*așează*” și „*înșeală*”.

b) Deși după numerele mai mici de 20 substantivele urmează direct (*patru fete, șaisprezece băieți etc.*), DOOM-3 admite și legarea cu prepoziția „*de*” – *doi de „re”, doi de „zece”* – în situații care pot crea confuzii („doi zece”; „doi re”). Numerele egale sau mai mari de 20 sunt urmate obligatoriu de prepoziția „*DE*” (*30 DE flori; 100 DE lei*): „După numerele egale cu sau mai mari de 20, substantivele la care se referă trebuie precedate de prepoziția „*de*”: 1.500 de cazuri.” (DOOM-3).

c) Scrierea cu cratimă a **semnelor de punctuație: puncte-puncte; două-puncte; punct-și-virgulă**; însă în cazul numeralului se scrie fără cratimă: *două puncte*.

Celelalte semne de punctuație alcătuite tot din 2-3 cuvinte nu beneficiază de cratimă: linia de dialog, linia de pauză, semnul întrebării sau semnul exclamării au rămas așa, fără cratimă.

d) Termenul „*primă-doamnă* (soție de șef de stat) s.f. art. prima-doamnă, g.-d. art. primei doamne, pl. prime-doamne, art. primele-doamne” se scrie cu cratimă; dar se scrie fără cratimă termenul nou-introdus: „+*primă doamnă* adj + s.f. (~de onoare)”.

Termenul „*prim-ministru (premier)* s.m. art. *prim-ministrul/ primul-ministru, pl. prim-miniștri, art. primi-miniștrii/primii miniștri* (*Cancelaria prim-ministrului, dar și Corpul de Control al primului ministru – s.proprii*)” este cu totul deosebit (!) de alt termen asemănător, dar fără cratimă: „+*prim ministru (cel dintâi ministru)* adj. + s.m., art. *primul ministru, pl. primi miniștri, art. primii miniștri* (*Primul ministru român de Externe a fost Vasile Alecsandri*).” (DOOM-3)

În opinia mea, prim-ministrul actual va deveni – după ce nu va mai ocupa funcția – doar prim ministru (fără cratimă) al coaliției XYZ nu?! Deocamdată, are cratimă.

La prima-doamnă nu ne mai referim, pentru că nu știm dacă va fi vreodată și fără cratimă...

„CUVINTELE DOR”

de Veronica Cuzub

Alege cu grijă ce spui,
Cuvintele sunt ca o lamă
În gândul, în mintea oricui
Deschisă rămâne o rană.

Chiar dacă iertare-o să ai
Uitare n-o fi niciodată.
Ia seama cu vorba cum tai
Căci doare mai rău ca o faptă.”

AVENTURA CUVINTELOR

MOTTO:

„Învăță din greșelile altora. Nu vei trăi atât de mult încât să le faci tu pe toate.”

(ELEANOR ROOSEVELT)

Rescrieți enunțurile corectând greșelile, indiferent de natura lor:

1. Nici unul din turiști n-au recunoscut topografia locului și nici unul nu știau că drumul se bifurcă în două după ce trece de moară.
2. Primarul a rostit o scurtă alocuțiune.
3. Protagonistul principal i-a impresionat pe spectatori.
4. Nu mai m-am dus la munte.
5. A pătruns în clădire printr-un abuz în exces.
6. Să ști că te-am șters după listă.
7. Și-a adus aportul la înfrumusețarea clasei.
8. Marea este agitată într-una.
9. Mihai mănâncă în continuu.
10. Mi-ar pare bine dacă a-i venii și tu.
11. Ce altfel de dulciuri preferi.
12. Nu fii atât de curios!
13. Sau anunțat averse de ploaie în toată țara.
14. Invităm în platou următorul invitat.
15. Mai mulți membrii a-i clubului au lipsit astăzi.
16. În zilele următoare, urmează să aibă loc deschiderea oficială a vernisajului expoziției de artă plastică.

17. Am admirat mereu înfățișarea cu aspect cochet a manechinelor pe podium.

18. Prin prisma punctului meu de vedere, activitatea clubului de lectură este deosebită.

19. Poate fi posibilă o revenire spectaculoasă a monezii naționale.

20. S-a internat în spital datorită unui accident neprevăzut petrecut pe autostradă.

21. Profesorul și-a susținut afirmațiile oferind exemple ilustrative.

22. Aseară se înnorase brusc, dar m-am jenat să le cer o umbrelă, drept pentru care aversele de ploaie m-au făcut ciuculete.

23. Când citii răspunsul de la cei trei membrii ai juriului, mă gândii că nici unul nu erau profesioniști, file-ar decizia să le fi-e!

24. Acei măreți codrii străvechi, păreau negrii în lumina apusului de soare, dar dacă te apropiiai vedea-i verde-le indicibil.

25. Le-ar place ca tu să fi binevoitor cu ei și săi consideri ca pe proprii prieteni, chiar dacă nu vă cunoaște-ți demult timp.

26. A avut loc un incident neplăcut, de aceea va trebui să aibe grije cum se va comporta cu toți arbitri.

27. Într-altă ordine de idei, el nu agreiază maieurile și de aceea i-ar displace să primească cadouri de felul acesta.

28. Fiecare din noi avem obligativitatea să respectăm regulile de circulație pe drumurile rutiere.

28. Fiecare dintre noi are obligativitatea să respecte regulile de circulație rutieră.

29. Eu continuu să mă întreb ce-s cu florile astea ofilite care le-ai adus de bun rămas și mă mir că n-ai cumpărat unele proaspete, dacă tot vroiai să-mi oferi ceva.

30. O perioadă de timp va sta internat în spital, pentru că și-a lucsat genunchiul de la piciorul stâng.

Răspunsuri posibile:

1. Niciunul dintre turiști nu a recunoscut topografia și niciunul nu știa că drumul se bifurcă după ce trece de moară.
2. Primarul a rostit o alocuțiune.
3. Protagonistul i-a impresionat pe spectatori.
4. Nu m-am mai dus la munte.
5. A pătruns în clădire printr-un abuz.
6. Să știi că te-am șters de pe listă.
7. Și-a adus contribuția la înfrumusețarea clasei.
8. Marea este agitată întruna.
9. Mihai mănâncă încontinuu.
10. Mi-ar părea bine dacă ai veni și tu.
11. Ce alt fel de dulciuri preferi?
12. Nu fi atât de curios!
13. S-au anunțat averse în toată țara.
14. Intră în platou următorul invitat.
15. Mai mulți membri ai clubului au lipsit astăzi.
16. În zilele următoare va avea loc deschiderea oficială a expoziției de artă plastică.
17. Am admirat mereu înfățișarea cochetă a manechinelor pe podium.
18. Din punctul meu de vedere, activitatea clubului de lectură este deosebită.
19. Este posibilă revenirea spectaculoasă a monedei naționale.
21. Profesorul și-a susținut afirmațiile oferind exemple.
22. Aseară se înnorase brusc, dar m-am jenat să le cer o umbrelă, drept care aversele m-au făcut ciuciulete.
23. Când citii răspunsul de la cei trei membri ai juriului, mă gândii că niciunul nu era profesionist, fi-le-ar decizia să le fie!
24. Acei măreți codri străvechi păreau negri în lumina apusului, dar, dacă te apropiiai, vedeai verdele indicibil.

25. *Le-ar plăcea ca tu să fii binevoitor cu ei și să-i consideri ca pe propriii prieteni, chiar dacă nu vă cunoașteți de mult timp.*

26. *A avut loc un incident, de aceea va trebui să aibă grijă cum se va comporta cu toți arbitrii.*

27. *În altă ordine de idei, el nu agreează maiourile și i-ar dispăcea să primească un cadou de felul acesta.*

28. *Fiecare dintre noi are obligația să respecte regulile de circulație rutieră.*

29. *Eu continui să mă întreb ce-i cu florile astea ofilite pe care le-ai adus de bun-rămas.*

30. *O perioadă va sta internat, pentru că și-a luxat genunchiul stâng.*

MICI DICȚIONARE

MIC DICȚIONAR DE SINONIME ȘI EXPRESII SINONIMICE

A. Sinonime

abilitate, subst. = destoinicie, pricepere
absolut, adj., adv. = desăvârșit, perfect
a (se) afirma, vb. = a declara/a se remarca
a ajuta, vb. = a sprijini;
a anula, vb. = a abroga, a desființa
asemenea, adv. invar. = aidoma, identic
bagatelă, subst. = fleac, mărunțiș
bleg, adj. = mototol, nătăflet
bravură = curaj, eroism
burlac, subst. = celibatar, necăsătorit
capriciu = fandoseală, fiță, toană
a călători, vb. = a cutreiera, a voiaja
(om) citit = cult, educat, instruit
cuviincios = politicos, respectuos
desăvârșire = perfecțiune
distins – stilat, manierat, elegant
dur = agresiv, brutal
efemer = trecător, vremelnic
(a) emoționa = a impresiona, a sensibiliza
falsitate = fățarnicie, ipocrizie, perfidie
a găzdui = a adăposti
a guverna = a conduce
harnic = neobosit, vrednic
inteligent = deștept, ager la minte
împrejurare – circumstanță, conjunctură, context
limbaj = grai, exprimare, stil
mediocru = obscur, modest, superficial
motivație = îndreptățire, temei, argument
nociv – dăunător, (livr.) pernicios
a se obrăznic, vb. = a-și lua nasul la purtare, a fi insolent
obraznicie = insolență, impertinență

ozonat = oxigenat, proaspăt, purificat
patetic – duios, emoționant
petiție – cerere, memoriu
precept – învățătură, normă
(a) raționa – a chibzui, a cugeta, a gândi
satisfacție – bucurie, desfătare, mângâiere
sfios – rușinos, timid
succes – izbândă, reușită, victorie
(a) tinde – a aspira, năzui, a visa
umil, adj. – supus
vigoare – dinamism, energie, vitalitate

* * *

B. Expresii sinonimice

a arde gazul de pomană = a pierde timpul
a bate apa în piuă = a trăncăni fără rost
a-și bate gura = a vorbi degeaba
a bate toba = a duce vorba
ce-am avut și ce-am pierdut = puțin îmi pasă
ce-o fi o fi! = exprimă resemnarea, indiferența, neputința
cu noaptea-n cap = în creierii zilei
a-i da apă la moară = a-i da în bună
a-și da arama pe față = a-și arăta adevărata fire
a da bir cu fugiții = a fugi de răspundere
a da rasol = a lucra de mântuială
de bună seamă = bineînțeles
a se da de-a dura = a se da de-a rostogolul
a se da peste cap = a face efort deosebit
gură-cască = pierde-vreme
a ajunge bine = a avea succes
a-și lua inima în dinți = a-și face curaj
a-și lua nasul la purtare = a deveni obraznic
a sări calul = a depăși limita
a trage sforile = a pune la cale, a unelti, a conspira
a umbla creanga = a hoinări, a umbla fără rost
a i se urca la cap = a se crede mare și tare
a vinde gogoși = a spune minciuni
a vorbi în deșert = a vorbi în zadar

MIC DICȚIONAR DE OMONIME

- a abate**, v. (a se depărta de la ceva) – **abate**, s.m. (preot catolic)
- acces**, s.n. (posibilitatea de a pătrunde într-un loc, intrare) – **acces**, s.n. (tulburări ale sistemului nervos)
- a acorda**, v. (a regla tonalitatea unui instrument) – **a acorda**, v. (a atribui, a da)
- afecțiune**, s.n. (simpatie față de cineva) – **afecțiune**, s.f. (boală, stare patologică a unui organ)
- ascendent**, adj. (suitor, urcător) – **ascendent**, s.m.f. (rudă în linie directă din generația anterioară)
- a aspira**, vb. (a trage aer în plămâni) – **a aspira**, vb. (a năzui, a tinde) – **a aspira**, vb. (a absorbi praful cu un aparat)
- banc**, s.n. (depunere de nisip, de pești) – **banc**, s.n. (glumă) – **banc**, s.n. (masă de atelier)
- bancă**, s.f. (scaun lung) – **bancă**, s.f. (instituție financiară)
- barem**, adv. (măcar, cel puțin) – **barem**, s.n. (normă, criteriu de evaluare)
- birou**, s.n. (masă de scris dotată cu sertare) – **birou**, s.n. (încăpere unde lucrează cineva)
- broască**, s.f. (animal de apă) – **broască**, s.f. (încuietore la ușă) – **broască**, s.f. (plantă decorativă exotică)
- bursă**, s.f. (alocație bănească acordată de stat elevilor/studenților) – **bursă** (unitate specifică economiei de piață unde se încheie tranzacții în diverse domenii)
- carieră**, s.f. (exploatare minieră) – **carieră**, s.f. (profesie, ocupație)
- coroană**, s.f. (podoabă regală) – **coroană**, s.f. (totalitatea ramurilor unui pom)
- cupă**, s.f. (pahar cu picior) – **cupă**, s.f. (trofeu sportiv) – **cupă**, s.f. (culoare sub formă de inimă la cărțile de joc)
- dispoziție**, s.f. (normă, prevedere) – **dispoziție**, s.f. (așezare într-o anumită ordine) – **dispoziție**, s.f. (stare sufletească)
- doc**, s.n. (țesătură de bumbac) – **doc**, s.n. (loc portuar unde se descarcă sau încarcă vapoare)
- elan**, s.m. (animal sălbatic asemănător cerbului) – **elan**, s.n. (entuziasm, avânt)
- exemplar**, s.n. (fiecare obiect dintr-o serie multiplicată de acele obiecte) – **exemplar**, adj. (care poate servi ca exemplu)

- factor**, s.m. (condiție/element determinant într-un fenomen) – **factor**, s.m. (fiecare dintre termenii înmulțirii)
- facultate**, s.f. (aptitudine fizică, psihică sau intelectuală a cuiva) – **facultate**, s.f. (instituție de învățământ superior)
- fin**, s.m. (persoană botezată/cununată de nași) – **fin**, adj. (delicat, gingaș)
- freză**, s.f. (pieptănătură bărbătească) – **freză**, s.f. (unealtă pentru prelucrarea materialelor)
- galerie**, s.f. (canal de legătură) – **galerie**, s.f. (sala unui muzeu de artă) – **galerie**, s.f. (publicul zgomotos de la meci)
- general**, s.m. (grad superior în armată) – **general**, adj. (comun tuturor, care privește în ansamblu)
- ghiveci**, s.n. (vas de lut) – **ghiveci**, s.n. (mâncare preparată din mai multe legume)
- gol**, s.n. (marcare în diferite sporturi) – **gol**, adj. (nud, fără nimic)
- golf**, s.n. (joc sportiv) – **golf**, s.n. (denumire geografică)
- hiperbolă**, s.f. (figură de stil) – **hiperbolă**, s.f. (curbă geometrică)
- iris**, s.n. (stânjenel) – **iris**, s.m. (membrana colorată a ochilor)
- lac**, s.n. (apă stătătoare) – **lac**, s.n. (soluție de rășină) – **lac**, s.n. (piele lucioasă)
- leu**, s.m. (animal) – **leu**, s.m. (unitate monetară)
- liliac**, s.m. (plantă decorativă) – **liliac**, s.m. (mamifer insectivor nocturn)
- lin**, s.m. (pește); **lin**, s.n. (vas în care se storc strugurii); **lin**, adj. (domol, liniștit)
- manual**, s.n. (carte școlară); **manual**, adj. (făcut cu mână)
- mare**, adj. (dimensiune) – **mare**, s.f. (apă întinsă)
- milă**, s.f. (sentiment de compasiune) – **milă**, s.f. (unitate de măsură pentru distanță)
- noi**, pron. (pers.I pl.) – **noi**, adj. pl.
- nouă**, pron. (pers.I pl.) – **nouă**, numeral – **nouă**, adj.
- rachetă**, s.f. (paletă de tenis) – **rachetă**, s.f. (vehicul spațial)
- râs**, s.n. (reacție de bucurie) – **râs**, s.m. (animal)
- a (se) recrea**, vb. (a se destinde, a se relaxa) – **a recrea**, vb. (a crea din nou)
- rom**, s.n. (băutură alcoolică) – **rom**, s.m. (cetățean de etnie romă)
- sare**, verb (a sări: pers.III sg.) – **sare**, s.f. (clorură de sodiu)
- sol**, s.n. (pământ) – **sol**, m.invar. (notă muzicală) – **sol**, s.m. (emisar, mesager)
- somn**, s.n. (dormit) – **somn**, s.m. (pește)
- tablă**, s.f. (foaie metalică) – **tablă**, s.f. (panou școlar) – **tablă**, s.f. (joc de noroc)
- temporal**, s.n. (os la tâmplă) – **temporal**, adj. (referitor la timp, efemer)
- toc**, interj. – **toc**, s.n. (instrument de scris) – **toc**, s.n. (la ușă) – **toc**, s.n. (etui) – **toc**, s.n. (la pantof)

MIC DICȚIONAR DE OMOGRAFE

- acele*, s.n. (pl. de la ac) – *acele*, adj./pron. demonstr. (pl. de la acea)
boli, s.f. (pl. de la boală) – *boli*, vb. (a zăcea bolnav)
a caria, vb. (despre dinți) – *caria*, s.f.art. (leziune a dinților)
deși, conj. (cu toate că, măcar că) – *deși*, adj.pl. (elemente apropiate)
echipa, s.f.art. (grup de oameni) – (a) *echipa*, vb. (a dota, a înzestra)
file, s.f.neart. (de la filă) – *file*, s.n. (carne de bună calitate)
gara, s.f.art. (gară) – (a) *gara*, vb. (a pune în garaj un vehicul)
haiduci, s.m.pl. (de la haiduc) – (a) *haiduci* (a duce viață de haiduc)
imobil, s.n. (clădire) – *imobil*, adj. (care nu se mișcă)
lumina, s.f.art. – (a) *lumina*, vb.
modul, s.n. (în matematică=valoare absolută) – *modul*, s.n.art. (de la mod)
nebunii, s.m.art. pl. (de la nebun) – *nebunii*, s.f. pl. (de la nebunie)
ochi, s.m.neart. (organ al văzului) – (a) *ochi*, vb. (a ținti)
pilota, s.f.art. (de la pilotă, plapumă) – (a) *pilota*, vb. (a conduce un avion)
reclama, s.f.art. (de la reclamă, spot publicitar) – (a) *reclama* (a revendica/a pâri)
scumpi, adj.pl. (de la scump) – (a) *scumpi*, vb. (a mări prețul)
tempera, s.f. (vopsea) – (a) *tempera*, vb. (a calma, a modera)
umbrele, s.f.neart. (de la umbrelă) – *umbrele*, s.f.art. (de la umbră)
veselă, adj. (stare sufletească) – *veselă*, s.f. (totalitatea vaselor folosite la masă)
zări, s.f.pl. (de la zare) – (a) *zări* (a vedea)

MIC DICȚIONAR DE OMOFONE

- ca să*, conj. – *casă*, subst.
ce-ai, pron.interog.+ vb. (a avea) – *ceai*, subst. (băutură)
de cât, prep.+ adv. – *decât*, adv.
de mers, vb. (a merge la supin) – *demers*, subst. (intervenție pe lângă cineva)
de scris, vb. (a scrie) – *descriș*, vb. (a descrie)
de vreme, prep.+ subst. – *devreme*, adv.de timp
e vită, vb.+ subst. – *evită*, vb. (a evita, a feri)
i-au, pron. + vb.aux. (a avea) – *iau*, vb., pers.I sg. (a lua)
l-aș, pron. + vb.aux. (a avea) – *laș*, adj. (fricos)
mai că, adv.+conj. – *maică*, subst.
mi-au, pron. + vb.aux. (a avea) – *miau*, interj. (pisica)
n-ai, adv.de negație + vb. – *nai*, subst. (instrument muzical)
n-aș, negație + vb.aux. „a avea” – *naș*, s.m.
nici de cum, conj.+ prep.+adv. – *nicidecum*, adv. de negație
o dor, pron.+vb. (a dura) – *odor*, subst.
o poziție, art.nehot. + subst.f. – *opозиție*, s.f. (opunere, împotrivire)
ori când, conj.disj.+adv.rel. – *oricând*, adv.nehot.
pe trecerea, prep. + subst.f. – *petrecerea*, s.f.art. (distracție)
a plecat, vb. (a pleca) – *aplecat*, adv. (poziția corpului)
a prins, vb. (a prinde) – *aprins*, adj. (înflăcărat)
sar, vb. (a sări) – *s-ar*, pron.refl.+vb.aux. (a avea)
săi, pron.posesiv – *să-i*, conj.+pron.pers.
să pun, vb.la conj.pers.I sg. (de la vb. „a pune”) – *săpun*, s.n. (folosit la spălat)
totodată, adv. – *tot o dată*, adv.+art.nehot.+subst.
ține, subst.pl.neart. (țintă) – *țin-te*, vb.imperativ (a ține)+pron.refl.
v-ar, pron. + vb.aux. (a avea) – *var*, s.n. (material de zugrăvit pereții)
voi, pron.pers.II pl. – *v-oi*, pron.pers.+vb.aux. (a voi)

OMOFONE MORFOLOGICE

Foarte des se fac confuzii de scriere ale următoarelor *omofone morfologice*:

- ***altădată**, adv. (odinioară) – **altă dată**, loc.adv. (în altă împrejurare)
- ***desigur**, adv. (bineînțeles, fără îndoială) – **de sigur**, prep.+ adj./adv. (este sigur)
- ***decât**, adv. (*Nu s-au prezentat decât trei. Îi dă mai mult ei decât lui.*) – **decât**, conj. (*Mai mult vorbește decât muncește*) – **decât**, prep. (*Aici e mai bine decât acolo.*) – **de cât**, prep.+pr./adj.pr. (*De cât ai nevoie pentru mâine?/De cât timp are nevoie ca să finalizeze?*)
- ***niciunde**, adv. (nicăieri) – **nici unde**, adv.+ adv. (*Nu a fost nici unde a promis.*)
- ***nicicând**, adv. (niciodată) – **nici când**, adv.+adv. (*Nici când ne-am întâlnit n-a zis nimic.*)
- ***nicidecum**, adv. (deloc) – **nici de cum**, adv.+prep.+adv. (*N-a pomenit nimic nici de cum a călătorit.*)
- ***niciodată**, adv. (în niciun moment) – **nici o dată**, conj.+num. (*N-a fost la mine nici o dată, nici de două ori*) – ***nici odată**, conj.+adv. (*nici cândva, nici odinioară*)
- ***numai**, adv. (doar) – **nu mai**, adv.+adv. (*Nu mai vorbi neîntrebat.*)
- ***numaidecât**, adv. (imediat) – **numai de cât**, adv.+prep.+adv. (*A vorbit numai de cât a cheltuit.*)
- ***oarecare**, adj.pr.invar. (un individ oarecare) – **oare care**, adv.+pr. (*Oare care dintre ei a mințit?*)
- ***oarecum**, adv. (cumva) – **oare cum**, adv.+adv. (*Oare cum o fi ajuns?*)

MIC DICȚIONAR DE PARONIME

- abilitate* (pricepere) – *agilitate* (sprinteneală, suplețe);
apropiere (acțiunea de a se apropia) – *apropriere* (acțiunea de a însuși un lucru străin);
arbitral (hotărât de arbitru) – *arbitrar* (după bunul plac);
carbonier (care se referă la cărbune) – *carbonifer* (ramură industrială care se ocupă cu extracția și prelucrarea cărbunelui);
complement (parte de propoziție) – *compliment* (laudă, măgulire);
deferență (respect, considerație) – *diferență* (deosebire);
dependență (a fi dependent de ceva) – *dependință* (încăpere auxiliară: baie, bucătărie, cămară);
emigrație (expatriere) – *imigrație* (a se stabili într-o țară străină);
eminent (remarcabil, excepțional) – *iminent* (care nu poate fi oprit);
(a) *enerva* (a înfuria, a indispune) – (a) *inerva* (în biologie, despre terminațiile unui organ sau ale unui țesut);
familial (privitor la familie, destinat familiei) – *familiar* (intim, apropiat, cunoscut);
glacial (de gheață, rece) – *glaciar* (eră glaciară);
(a) *investi* – (a face o investiție financiară) – (a) *învستی* (a acorda unei persoane un drept, o funcție, o demnitate);
libret (arie muzicală) – *livret* (legitimăție militară);
literal (cuvânt cu cuvânt, textual) – *literar* (referitor la literatură);
oral (transmis prin viu grai, verbal) – *orar* (program pe ore);
ordinal (care indică ordinea unor obiecte) – *ordinar* (obișnuit, vulgar);
original (neobișnuit, propriu unei persoane) – *originar* (privitor la origine, obârșie);
petrolier (referitor la petrol, navă pentru transportul petrolului) – *petrolifer* (bogat în petrol, zăcămintele);
temporal (care indică timpul) – *temporar* (de scurtă durată, momentan).

FII DEȘTEPTI NU FI PROȘTI
 SCUZE CONTROVERSATE
 O CONSOANĂ CU ... FITE
 CĂLĂRII
 CRATIMA ȘI RĂSFĂȚUL POLITICII
 "DOMNISOARA STUDENT" SAU "DOMNUL DE LA JNE" DES
 CALAMITĂȚI LINGVISTICE
 MASIVE, NUMĂRABILE, NONNUMĂRABILE
 PE SECȚIE, PE STRAND, PE TRENI
 MICI DICȚIONARE
 ODATĂ DEMULT
 KENISMELE
 CĂRE PE CĂRE
 CU CÂTE "PUMMELE DOMNULUI"

51,00

ISBN 978-630-6635-09-2

9 786306 635092

www.colectiaviolet.ro